

Regnskabsanalyse og sammenligning af produktionsvilkårene i slagtesvineproduktionen mellem Tyskland og Danmark

Udarbejdet af:

Kristian Goul, specialkonsulent, SEGES Erhvervsøkonomi

Carl Åge Pedersen, chefkonsulent, SEGES Planteinnovation

Karen Jørgensen, seniorkonsulent, SEGES Erhvervsøkonomi

Jannie Gade, konsulent, SEGES Jura & Skat

Rapporten er udarbejdet i projekt Forundersøgelse til regnskabsanalyse af slagtesvineproducenternes internationale konkurrenceevne, der er finansieret af Promilleafgiftsfonden for landbrug samt Norma og Frode Jakobsens fond.

December 2017

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	5
Data.....	5
Metode	6
Struktur og branche i Tyskland (delstaten Niedersachsen)	6
Fordele og ulemper på baggrund af litteraturstudie og interviews	10
Regnskabssammenligning	11
Indtægter	13
Produktivitet	16
Omkostninger	17
Udgifter til marken	18
Udgifter til svineproduktionen	20
Energier	24
Vedligeholdelsesomkostninger	24
Lønomsomkostninger	25
Afskrivninger	28
Forpagtningsafgifter, lejeudgifter og renteudgifter	29
Tilskud og skat	32
Resultater	36
Balance	40
Jordpriser	44
Gæld og egenkapital	45
Konklusion på regnskabsanalysen	49
Dyrevelfærd.....	51
Miljø.....	52
Miljøreglerne i stalden	52
Miljøreglerne på marken	52
De største forskelle mellem Danmark og de to andre lande	52
Mest restriktiv pesticidanvendelse i Danmark.....	53
Generel regulering af kvælstof- og pesticidanvendelsen.....	53
Biogasanlæg i Tyskland.....	56
Biogasanlæg i Niedersachsen	57
Biogasanlæg i Danmark.....	58
Biogasafregning i Tyskland.....	59
Afregning fra 2017-2022	59
Energiafgrøder i Tyskland	61
Biogasafregning i Danmark.....	61
Biogas til transport og til procesformål i virksomheder	61
Biogas til varmeproduktion.....	61
Biogas til elproduktion	61

Opgraderet biogas	62
Energiafgrøder	62
Forskellen mellem Danmark og Tyskland.....	62
Sammenligning af skatte- og momsmæssige forhold mellem Tyskland og Danmark.....	64
Kort sammenligning over de væsentligste forskelle for landbrug	64
Personligt ejede virksomheder	64
Selskaber	64
Moms	65
Personer og transparente selskabsformer.....	65
Skattesystem.....	65
Skatteprocenter for indkomstskat for 2017	66
Beskatning af virksomhedsindkomst i 2017	66
Tyskland.....	66
Danmark.....	66
Beskatning af kapitalindkomst og kapitalgevinster i 2017	67
Tyskland.....	67
Danmark.....	69
Specielle regler ved opgørelse af den skattepligtige indkomst og virksomhedsindkomsten.....	71
Tyskland.....	71
Danmark.....	71
Anvendelse af skattemæssige underskud og tab	71
Tyskland.....	71
Danmark.....	72
Specielle skov- og landbrugsregler	72
Tyskland.....	72
Skat på fast ejendom	73
Tyskland.....	73
Danmark.....	73
Relevante momsmæssige forhold	73
Tyskland.....	73
Danmark.....	73
Kapitalselskaber	74
Skattesystem.....	74
Skatteprocenter for selskabsskat for 2017	74
Beskatning af virksomhedsindkomst i 2017	74
Tyskland.....	74
Danmark.....	75
Sambeskatning	75
Tyskland.....	75
Danmark.....	75
Beskatning af kapitalindkomst og kapitalgevinster i 2017	76
Tyskland.....	76

Danmark.....	76
Specielle regler ved opgørelse af selskabsindkomsten.....	76
Tyskland.....	76
Danmark.....	77
Anvendelse af skattemæssige underskud og tab.....	77
Tyskland.....	77
Danmark.....	78
Specielle skov- og landbrugsregler.....	78
Tyskland.....	78
Danmark.....	78
Skat på fast ejendom	78
Tyskland.....	78
Danmark.....	78
Relevante momsmæssige forhold	79
Tyskland.....	79
Danmark.....	79
Litteratur for yderlig information omkring konkurrenceevnen i slagtesvineproduktion.....	80

Indledning

Denne rapport er udarbejdet for at undersøge dansk slagtesvineproduktions konkurrenceevne sammenlignet med den tyske slagtesvineproduktion. Analysen skal give de danske landmænd indblik i deres erhvervs konkurrenceevne, når den sammenlignes med konkurrenterne i Tyskland. Indblikket har til formål at give den danske landmand et bedre beslutningsgrundlag, når den enkelte skal foretage beslutninger omkring om, hvorvidt det er rentabelt at etablere, opretholde eller udvide deres slagtesvineproduktion.

Rapporten er delt op i fem kapitler: Regnskabsanalyse, Dyrevelfærd, Miljøreddegørelse, Solceller & biogas samt Skatte- og momsanalyse. Hvert kapitel gennemgår forskellene mellem de to lande med fokus på at forstå Tyskland. Derudover vil der før kapitlerne være et afsnit, som samler fordelene og ulemperne ved den tyske slagtesvineproduktion på baggrund af interviews og øvrig litteratur. Disse fordele og ulemper er brugt til at finde fokusområderne i de øvrige kapitler.

Indledningsvis vil der blandt andet være to afsnit omkring de valgte data samt metoden, der er brugt til analyserne. For at kunne forstå opbygningen og udviklingen i den tyske slagtesvineproduktion gennemgås strukturudviklingen i Tyskland med fokus på delstaten Niedersachsen, og denne perspektiveres til den danske udvikling.

Data

Denne rapport bygger på interview fra Danmark og Tyskland, der er foretaget i 2016, samt litteraturstudie. Til regnskabsanalysen er brugt data fra FADN frem til 2015 publiceret 12. september 2017.

FADN-data er en database fra DG-AGRI i EU, hvor 80.000 landbrugsregnskaber indsamles årligt. Til denne rapport er brugt offentlige data, som er tilgængelig på DG-AGRI's hjemmeside.¹ Disse består af gennemsnitlige økonomiske tal fra landbrug, som er specialiseret i slagtesvineproduktion. Indsamlingen af data sker i de enkelte lande, hvor de danske data behandles af Danmarks Statistik og de tyske på Tünnen-institutet. Endeligt behandles de endnu en gang hos EU i DG-AGRI. I de valgte data fra 2015 indgår der mellem 100 og 200 bedrifter i de danske gennemsnitstal og mellem 500 og 1.000 i de tyske. De valgte datasæt indeholder hovedsageligt svineproduktion og kun en lille del af landbrugenenes produktion kommer fra øvrige husdyrproduktion. I 2015 udgjorde 99,9 % af dyreenhederne i Danmark og 99,1 % af dyreenhederne i Tyskland svineproduktion.

Dataene ser på hele landbrugets økonomi. Det vil sige alle aktiviteter, der bruger landbrugets aktiver, omkostninger eller arbejdskraft. Dette kan f.eks. være gårdbutik eller udleje af jord og bygninger. Dataene omfatter ikke selvstændige liberale erhverv, lønindkomst, pensioner og lignende. Indtægter fra energikilder tilknyttet landbruget er som udgangspunkt inkluderet i datasættene.

Dataene er ikke opstillet efter de samme regnskabstermer, som vi kender fra de danske regnskaber. Der er valgt at bruge de gældende EU-termer på engelsk for ikke at skabe en fejlfortolkning. Alle analyserne er beskrevet på dansk, og hvor det er fundet nødvendigt, er der opstillet en boks med definitionen på de enkelte regnskabstermer. Alle definitioner kan findes på DG-AGRI's hjemmeside.

Ligeledes er dyreenheder ikke beregnet på samme måde som de danske. I datasætte kaldes disse "Livestock Unit (LU)". I hele analysen vil der kun bruges LU-definitionen, som også vil blive refereret til som dyreenheder. Definitionen er opstillet under regnskabsanalysen.

I de offentlige data fra DG-AGRI er de produktionstekniske nøgletal meget begrænsede, da dette er alene de økonomiske nøgletal, som er oplyst, når der ses på de specialiserede produktionsgrene som slagtesvineproduktion.

¹ http://ec.europa.eu/agriculture/rca/database/consult_std_reports_en.cfm

Metode

Alle data er opgivet i gennemsnitstal. Da der forventes en meget stor spredning i de enkelte lande, skal man derfor være varsom med konklusionerne, da den enkelte landmand godt kan ligge betydeligt over eller under de gennemsnitlige tal.

Da landbrugene i Tyskland og Danmark varierer i størrelser, som beskrives i strukturudviklingsafsnittet nedenfor, er det nødvendigt at se på enheder. Dataene vil derfor blive sammenlignet i forhold til dyreenheder (LU), men da omsætningen pr dyreenhed er meget forskellig landene i mellem, vil den væsentligste sammenligning være i forhold til omsætning. Omsætningen vil sikre, at sammenligningen af omkostninger vil optræde som en andel af omsætningsniveauer, de gennemsnitlige bedrifter opnår i de to lande.

Det er ikke muligt at vise produktionseffektiviteten for slagtesvineproduktion, men alene udbytte pr hektar for hvede. Derfor vil disse analyser ikke være tilgængelige.

Forskellene i analysen af de to lande målt på enhederne kan ikke bruges til at konkludere, hvordan for eksempel en produktion af dansk størrelse ville optræde i Tyskland. Dette skyldes, at mange forhold favoriserer de mindre produktioner i Tyskland, hvilket uddybes i strukturudviklingsafsnittet og omkring tilskud i regnskabsanalysen.

Litteraturstudiet og interviewene i Tyskland er brugt til at forstå begrundelserne for de økonomiske forskelle, som optræder i regnskabsanalysen. Derudover er der et uddybende kapitel omkring forskellen i skatteforholdene samt et kapitel som miljøforskellene i såvel stald som på mark samt et afsnit omkring solceller og biogas.

Analysen af skatteforholdene er udarbejdet på baggrund af et litteraturstudie. Kilderne nævnes i kapitlet.

Flere af rapportens elementer er ikke fra det samme år. Såvel kapitlet om skat som kapitlet om nitratdirektivet tager begge udgangspunkt i 2016. Interviewene og litteraturstudiet er gennemført i 2016 og regnskabsdataene er fra perioden 2004 til 2015. Derfor vil der formentlig være forhold, som ikke har været ens i hele perioden.

Struktur og branche i Tyskland (delstaten Niedersachsen)

I denne rapport har fokus været afgrænset til Niedersachsen, da de enkelte tyske delstater har forskellige regler, og derfor har det været nødvendigt at vælge en enkelt stat ud til sammenligning. Niedersachsen er den delstat, der produceres flest slagtesvin i, og de aftager en stor del af de danske smågrise. Niedersachsen var oprindeligt en fattig delstat med meget landbrugsjord uden animalskproduktion. Niedersachsen ligger ud til kysten og havde en fordel af dette, da den animalske produktion steg i landet, som følge af den store import af soya, som blev importeret via skibe. Svineproduktionen fylder meget i delstaten og har medført en meget veludviklet følgeindustri til svineproduktionen, som i dag er en væsentlig økonomi i Niedersachsen. Følgeindustrien gør, at graden af knowhow er meget høj i området, og der er mange udbydere af alle ydelser for svineproducenterne. Væksten har naturligt nok øget intensiteten, hvilket har givet et gylleproblem for mange producenter. Denne intensitet har også været bevirket af, at jordpriserne er steget, og handles eksempelvis for op mod 100.000 euro/ha. Stigninger er blevet forstærket af, at private og industrien eksempelvis også vælger at investere i jord.

Boks 1: Afregningssystem i Tyskland

Afregningssystemet i Tyskland er forskelligt fra det danske system. I Danmark er der fradrag og til-læg på baggrund af vægt samt fedt- og kødprocent. I Tyskland bruges der et maskesystem kaldet AUTOFOM. Her definerer det enkelte slagteri et indeks bestående af størrelsen på skinkerne, bo-ven osv. Det vil sige, for at opnå den højeste pris for grisen skal den enkelte landmand have den genetik, som passer til det enkelte slagteris indeks. Nogle slagterier vil gerne have skinker, og nog-le vil ikke. Dette betyder for den enkelte landmand, at han er låst i leverancen hos det pågældende slagteri, da den genetik, han bruger, ikke nødvendigvis er optimal afregningsmæssigt hos et andet slagteri. De enkelte slagterier opdaterer deres masker en gang årligt, hvilket gør, at genetikken skal fornyes for at opnå den højeste pris.

Mange af de tyske producenter har ønsket sig de danske forhold med få slagterier. Men fusions-bølgen har sørget for, at der er færre og færre slagterier, hvilket har fået de tyske producenter til at føle, at de har mistet deres forhandlingsmagt.

Slagteriet Tönnies vil gerne have kontraktproduktioner, og dette giver en højere pris. Landmænde-ne, vi interviewede, ønskede dog ikke at være en del af dette, da de frygtede at blive låst.

Kilde: Interviews

De danske grise passer ikke så godt ind i de tyske slagteriernes maskesystem, men til gengæld vokser de betydeligt hurtigere. En tysk producent, som importerede danske smågrise, fortalte, at den danske små-gris bruger 3 måneder på stald, hvor en tysk eller hollandsk skal bruge 4,5-5 måneder. Dette er selvføl-gelig en betydelig fordel. Tyske konsulenter havde lavet udregninger på, at økonomien var nogenlunde ens med hensyn til valg af genetik.

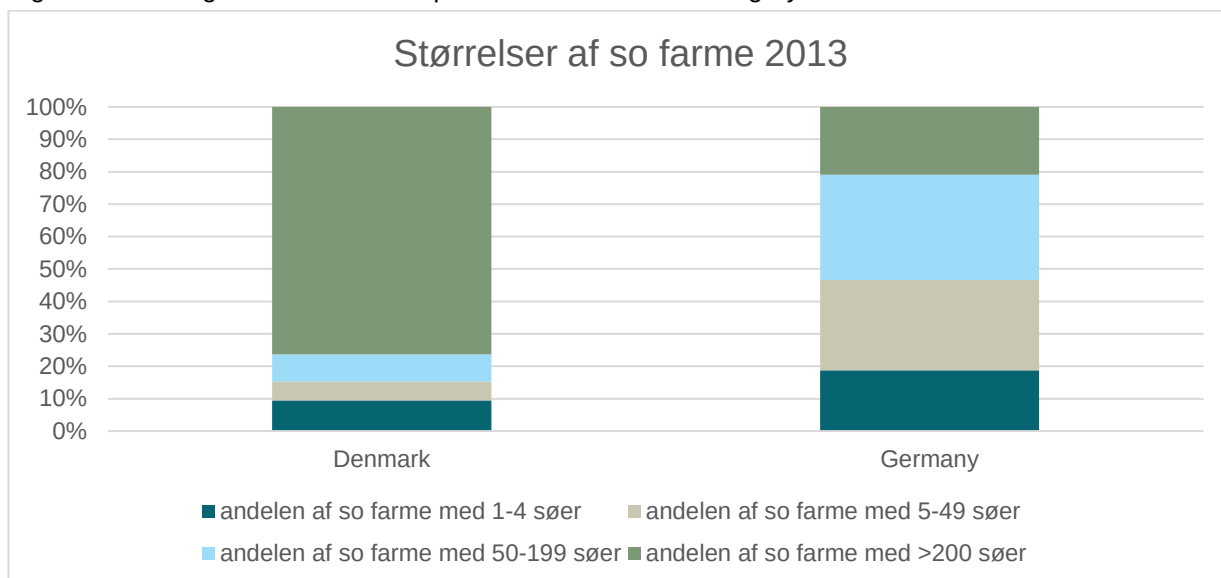
I Niedersachsen består størstedelen af slagtesvineproduktionen af danske, tyske eller hollandske grise fordelt som 10 % fra Holland, 35 % fra Danmark og 50 % fra Tyskland.

Tyskland har før 2008 ikke været selvforsynende med svinekød, og derfor har dette været et politisk fo-kus frem til 2008, hvor slagtesvineproduktionen i dag er en nettoeksportbranche. Man er dog i Tyskland meget afhængig af smågriseimporten, da soproduktionerne ikke har fulgt med væksten i slagtesvinepro-duktionen.²

I figur 1 kan der ses, at soproduktionerne i Tyskland er af en betydelig mindre størrelse end Danmark.

² <https://www.statista.com/statistics/525339/pork-self-sufficiency-rate-germany/>

Figur 1: Fordelingen af størrelserne på sofarmene i Danmark og Tyskland

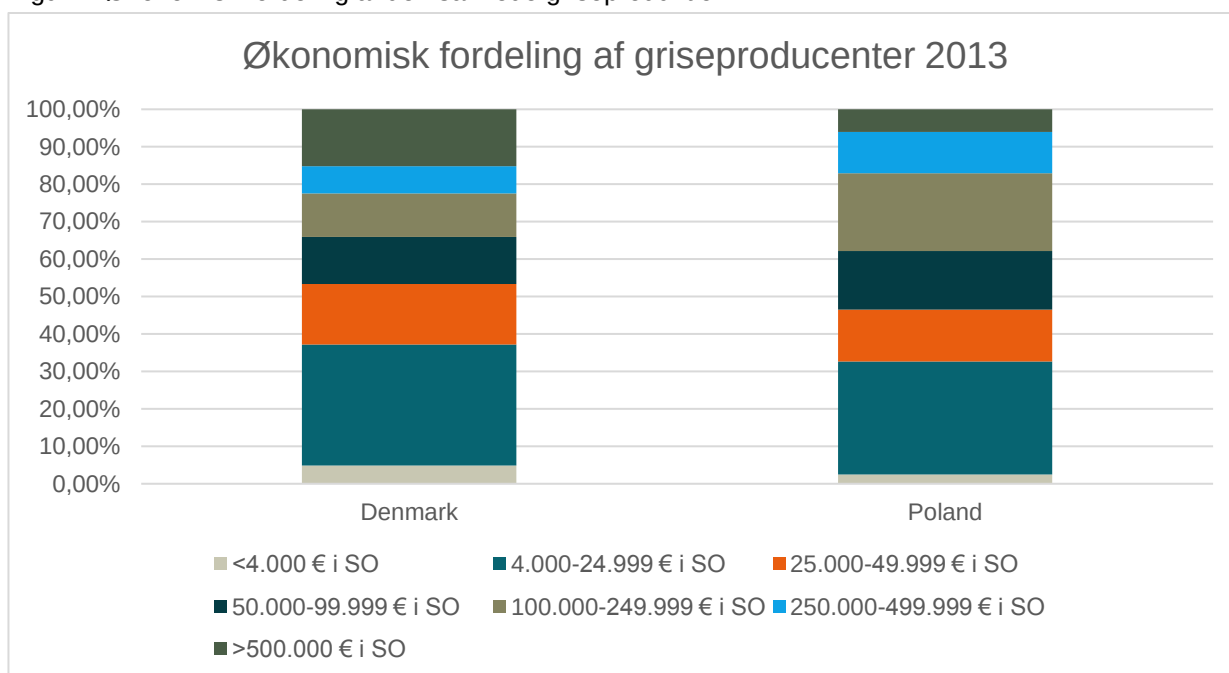

Kilde: Eurostat³

Generelt er de tyske produktioner mindre i statistikkerne end de danske. Dette skyldes hovedsageligt moms og miljøregler, hvilket gennemgås senere i analysen. Mindre produktioner i Tyskland kan opnå momsfordele og miljøkravene er også lempeligere. For at kunne opnå dette skal der være et forhold mellem antallet af hektar og dyreenheder, hvor den optimale sammensætning er på ca. 50 ha og 3.500 producerede slagtesvin.

I figur 2 ses, at de to lande har nogenlunde samme størrelse produktioner målt på standard output.⁴ Dog er de danske producenter de største, specielt målt på gruppen af producenter med mere end 500.000 euro i omsætning. I denne gruppe ligger godt 15 % af de danske producenter, hvor der kun er 6 % tyske.

Figur 2: Økonomisk fordeling af den samlede griseproduktion

Kilde: Eurostat⁵

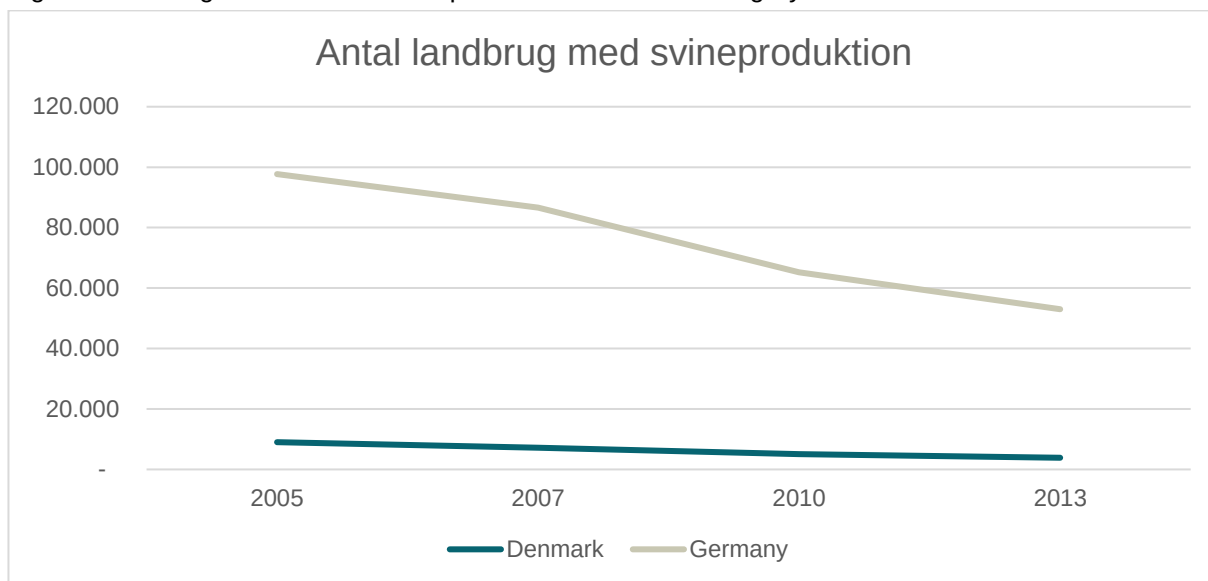
³ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ef_issowsaa

⁴ [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Standard_output_\(SO\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Standard_output_(SO))

Udover selvejeformen er der kontraktproduktioner, hvor en landmand lejer sig ind i en stald og betaler ejeren af stalden for at passe grisene. Dette kan ske i form af en løn til ejeren af stalden, men i mange tilfælde er betalingen til udlejeren inkluderet i en højere forpagtningsafgift.

Der har som i Danmark været en strukturudvikling, som har reduceret antallet af producenter. I figur 3 nedenfor ses udviklingen i de to lande. Her er Danmark gået fra 9.020 svineproducenter i 2005 til 3.860 i 2013, hvilket er et fald på 57 %. I Tyskland var der 88.680 svineproducenter og disse er faldet til 49.140, hvilket er et fald på 44 %. På trods af at det absolutte tal er større i Tyskland, så har den forholdsvise andel ikke være lige så stor.

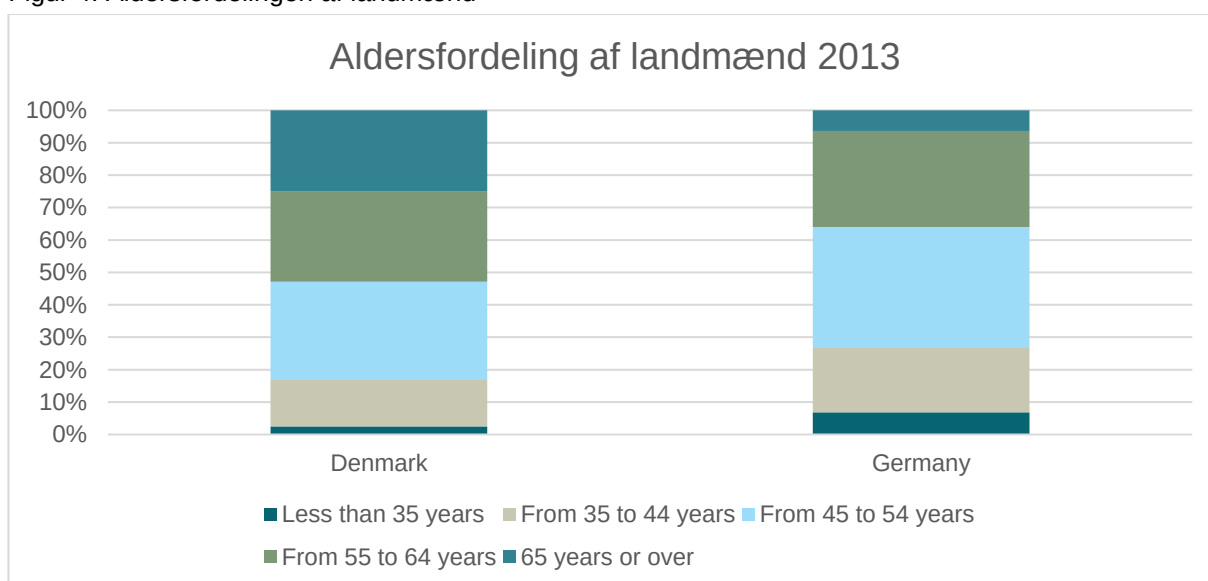
Figur 3: Udviklingen i antallet af svineproduktioner i Danmark og Tyskland

Kilde: Eurostat⁶

Aldersfordelingen for alle landmænd er opstillet i figur 4 nedenfor.

Figur 4: Aldersfordelingen af landmænd

Kilde: Eurostat⁷

⁵ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ef_lspigecs

⁶ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ef_lspigecs

Figur 4 viser, at generationsskifteproblemet er betydeligt større i Danmark end Tyskland. Gruppen af danske landmænd over 65 år er 25 %, hvor den i Tyskland kun er 6 %. Det ser derfor umiddelbart ud til, at generationsskiftet fungerer bedre i Tyskland. Arvereglerne i de to lande er meget forskellige, og dette gennemgås i kapitlet omkring skat og moms senere i rapporten.

Arveafgiften er af en begrænset størrelse i Tyskland, så familiehandler er ofte billige. Kutymen er ofte, at man bygger et hus til forældrene på ejendommen og giver dem en løn, så længe de lever. Denne løn skal sammenlignes med en form for afdrag som den tidligere aftægtsaftale i Danmark. Flere yngre landmænd vil i dag dog ikke have deres forældre boende, og de er begyndt at betale et større engangsbeløb, som vi kender fra Danmark.

Ifølge en pensioneret professor, så er den tyske svineproduktion i dag afhængig af importerede smågriseg og foder, samt lave lønninger på slagterierne.⁸

Fordele og ulemper på baggrund af litteraturstudie og interviews

På baggrund af interviewene og litteraturstudierne er tabel 1 opstillet, som giver et overblik over de fordele og ulemper, som litteraturen og de interviewede giver udtryk for. Da en del af litteraturen fra såvel Danmark som Tyskland, til dels har politiske holdninger, tages der forbehold fra eventuelle politiske holdninger i tabel 1.

Tabel 1: Fordele og ulemper ved slagtesvineproduktionen i Niedersachsen ift. Danmark

Fordele	Ulemper
Færdigblandet foder er tilgængeligt til gode priser	Dyrt at købe jord og for lidt af det
Gode afsætningsmuligheder	Lav arbejdsløshedsprocent
Meget knowhow	Jordboniteten er ikke så god
Korte afstande mellem alt relevant	Luftrensningsregler for større bedrifter
Billigere arbejdskraft	Dyrt at komme af med gyllen 8-10€/m ³
Momsfordel	Lavere produktionseffektivitet
Større slagtekroppe	Omkostningsfuldt at komme af med gyllen
Tidligere en fordel at investere i solceller og biogas med faste priser i 20 år.	

Kilde: Litteraturstudier og interviews

Tabel 1 har dannet grundlag for de områder, som er undersøgt videre i denne analyse.

⁷ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ef_m_farmang

⁸ Hans-Wilhelm Windhorst, Chances and risk for German pig production (2012), www.pigprocess.net

Regnskabssammenligning

Dette kapitel er en analyse, hvor hovedsageligt data fra FADN analyseres for at kunne forklare forskellene mellem Danmark og Tyskland. Hvor det er muligt, inddrages litteraturstudiet og interviewene.

Da der som nævnt er store strukturelle forskelle, vil det ikke give meget værdi at sammenligne på bedriftsniveau. I stedet sammenlignes de enkelte poster i forhold til omsætningen. Dette suppleres med posterne pr dyreenhed, hvor det findes relevant, samt andre nøgletal i enkelte af analyserne.

Omsætningen er valgt, da omkostningsniveauerne og indtægtsniveauerne er meget forskellige i de to lande. Ved at sætte alle posterne op i forhold til omsætningsniveauet kan det sammenlignes, hvor stor en andel af omsætningen der bruges på eksempelvis lønudgifter, renter osv.

Den regnskabsmæssige opstilling, som bruges i datasættet fra FADN, er ikke den, som kendes fra de danske regnskaber. I analysen bruges de termer, som FADN bruger, men rækkefølgen i analysen tager udgangspunkt i den danske opstilling.

Total output bliver her kaldt omsætning, men dette er ikke helt retvisende. Definitionen af Total output ses i boks 2 nedenfor.

Boks 2: Definition af Total output

Total of output of crops and crop products, livestock and livestock product and of other output.
Sales and use of (crop and livestock) products and livestock
+changes in stocks of products (crops and livestock)
+changes in valuation of livestock
-purchases of livestock
+various non-exceptional products

Kilde: FADN

Omsætningen er derfor ikke helt korrekt at bruge i dette tilfælde, da Total output også er fratrasket indkøbte smågrise.

De behandlede data er udvalgt ud fra kriteriet, at mere end 2/3-dele af standard outputtet er fra "slagtesvineproduktionen" og salg af "andre svin". "Andre svin" er forskellig fra de øvrige svinegrupper, som består af "grise med en levende vægt på under 20 kg" og "avlssøer på 50 og derover".

Dyreenhederne er ikke defineret som i Danmark i stedet bruges Livestock Unit (LU), som er defineret i tabel 2 nedenfor.

Tabel 2: Definition af dyreenheder i analysen

Breeding sows	0,5LU
Pigs for fattening	0,3LU
Other Pigs	0,3LU

Kilde: FADN

Dette er en væsentlig forskel fra den danske definition, men ikke muligt at omregne. Derfor vil denne analyse vise alt pr LU, hvilket i denne analyse benævnes som dyreenheder.

Dyreenhederne i datasættet er hovedsageligt svin, da mindre end 1 % af dyreenhederne er tilknyttet andre dyregrupper. Dette behandles ikke yderligere i analysen.

Boks 3: Oversigt over de væsentligste forskelle mellem tysk og dansk svineproduktion på baggrund af regnskabsanalysen

Danske styrker i forhold til den tyske slagtesvineproduktion

- Danmark opnår højere omsætning og dækningsbidrag pr dyreenhed
- Danmark har et højere dækningsbidrag i marken pr hektar (Lavere omkostninger på udsæd, handelsgødning og plantebeskyttelse)
- Danmarks energiudgifter er ca. halvdelen af de tyske
- Lavere kontante kapacitetsomkostninger (eksklusive lønudgifter)

Tyske styrker i forhold til den danske slagtesvineproduktion

- Kapitalbindingen er meget højere i Danmark. Dette skyldes høje jordpriser og bindinger i beholdninger samt øvrige aktiver
- Renteudgiften i Danmark er meget større pga. en meget højere gældsprocent
- Momsfordelen i Tyskland
- Tyskland har lavere foderudgifter
- De tyske svineproducenter har en mere stabil økonomi end de danske, samtidig med resultatet også er højere
- Tyskland har det højeste timeforbrug pr dyreenhed, men størstedelen er ulønnede timer, så den største udgift ift. omsætningen er i Danmark
- Tyskland opnår det højeste tilskud ift omsætningen, men ikke på investeringssiden
- Tyskland har flere indtægter fra øvrige aktiviteter
- Afskrivningsprocenten er højest i Tyskland, men ikke målt i forhold til omsætningen.

I tabel 3 nedenfor er opstillet de overordnede nøgletal for 2015. Disse vil i det følgende blive analyseret nærmere. Tallene er holdt i forhold til total output, som er et udtryk for omsætning. Denne tabel er den eneste, hvor alle økonomiske tal er omregnet til danske kroner med kursen 7,45 kr./euro.

Tabel 3: Nøgletal for gennemsnitlige Slagtesvinebedrifter 2015 i Danmark og Tyskland

2015 - DKK		(DAN) Den- mark		(DEU) Ger- many	
Total Utilized Agricultural Area - ha	SE025	191,39	pr Total output	67,69	pr To- tal out- put
Pigs-LU	SE100	973		295	
Yield of Wheat – hkg/ha	SE110	80		83	
Total output crops	SE135	1.721.300	20%	569.798	24%
Total output livestock	SE206	6.518.392	75%	1.608.209	69%
Other output	SE256	458.480	5%	168.415	7%
Total output	SE131	8.698.173	100%	2.346.415	100%
Seeds and plants	SE285	108.196	1%	54.646	2%
Fertiliser	SE295	126.307	1%	58.378	2%
Crop protection	SE300	173.391	2%	68.302	3%
Other crop specific costs	SE305	61.202	1%	11.056	0%
Feed for grazing livestock	SE310	11.175	0%	10.832	0%
Feed for pig & poultry	SE320	4.900.089	56%	1.140.386	49%
Other livestock costs	SE330	209.576	2%	53.744	2%
Forestry specific costs	SE331	3.561	0%	954	0%
Total specific costs	SE281	5.618.850	65%	1.428.523	61%
Machinery & building current costs	SE340	467.115	5%	142.347	6%
Energy	SE345	279.792	3%	134.279	6%
Contract work	SE350	145.878	2%	87.597	4%

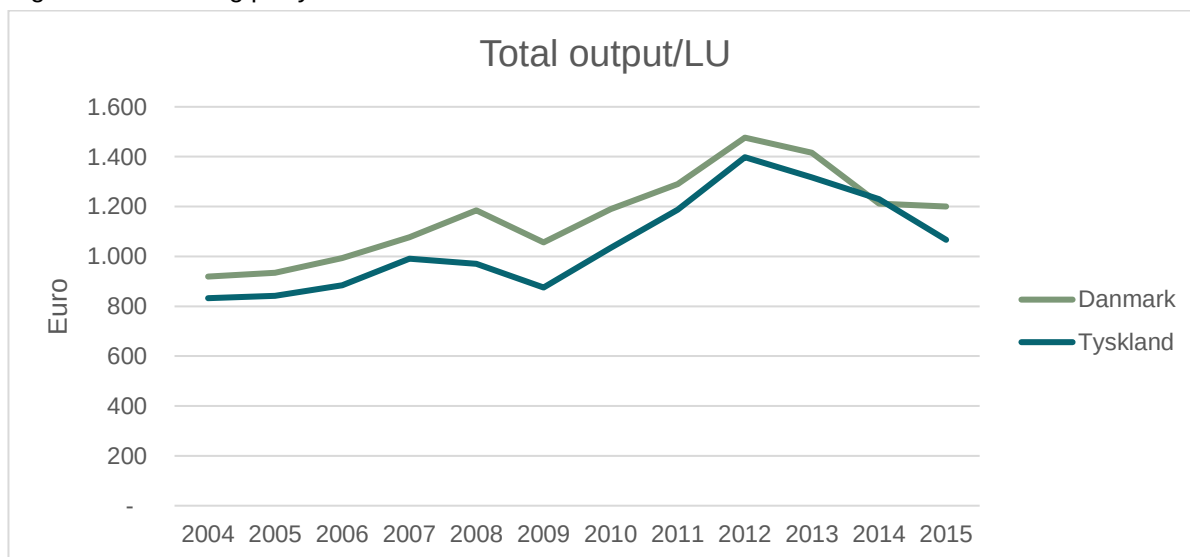
Other direct inputs	SE356	188.314	2%	75.580	3%
Total farming overheads	SE336	1.081.092	12%	439.796	19%
Total intermediate consumption	SE275	6.699.941	77%	1.868.318	80%
Subsidies - excl. on invest	SE605	404.259	5%	189.975	8%
VAT balance excluding on investment	SE395	-	0%	49.833	2%
Taxes	SE390	60.695	1%	16.606	1%
Balance subs and taxes	SE600	343.564	4%	223.202	10%
Gross Farm Income	SE410	2.341.788	27%	701.298	30%
Depreciation	SE360	691.166	8%	208.093	9%
Farm Net Value Added	SE415	1.650.622	19%	493.205	21%
Wages paid	SE370	473.857	5%	47.561	2%
Rent paid	SE375	429.157	5%	169.152	7%
Interest paid	SE380	-	0%	-	0%
Total external factors	SE365	1.637.227	19%	258.329	11%
Subsidies on investment	SE406	10.437	0%	1.125	0%
Payments to dairy outgoers	SE407	-	0%	-	0%
VAT on investment	SE408	-	0%	-17.791	-1%
Balance subsidies and taxes on investment	SE405	10.437	0%	-16.673	-1%
Family Farm income	SE420	23.833	0%	218.211	9%

Kilde: FADN

Indtægter

Danmark og Tysklands indtægter kommer i datasættet til udtryk gennem total output. I det følgende afsnit forklares, hvor store omsætningerne i henholdsvis Danmark og Tyskland er, og hvad de består af.

Figur 5: Omsætning pr dyreenhed

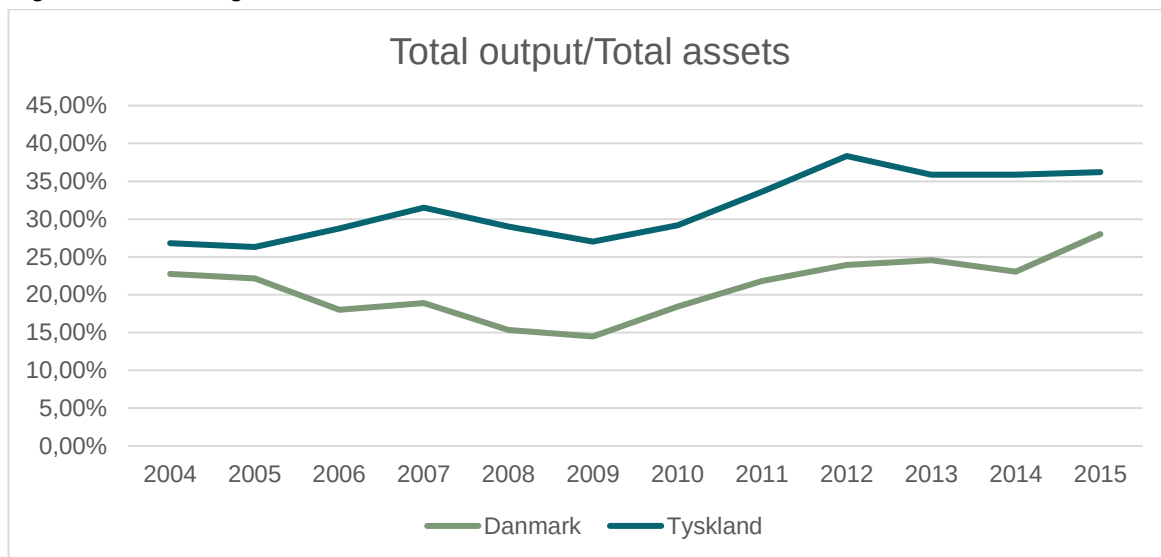
Kilde: FADN

Når man ser på omsætningen i forhold til dyreenheder, så ligger disse niveauer tæt. Vi ser, at svingningerne ligger på nogenlunde samme niveau, hvilket tyder på, at prisudsvingene i de to lande følger hinanden. Danmark ligger i perioden godt 10 % over det tyske niveau. I 2015 lå Danmark på 1.200 euro pr dyreenhed og Tyskland på 1.067 euro pr LU.

Danmark formår derfor at skabe en lidt større omsætning fratrukket indkøbte dyr pr dyreenhed end Tyskland. Dette kan skyldes, at Danmark opnår højere priser eller køber smågrise billigere end Tyskland, hvilket ikke kan ses i dataene. At total output er højere i Danmark end Tyskland, giver Danmark et bedre fundament for at lave forretning, og dette er derfor en konkurrencemæssig fordel.

Figur 6 viser omsætningen i forhold til de samlede aktiver. Der vises således, hvilken omsætning den investerede kapital kan kaste af sig.

Figur 6: Omsætning i forhold til aktiverne

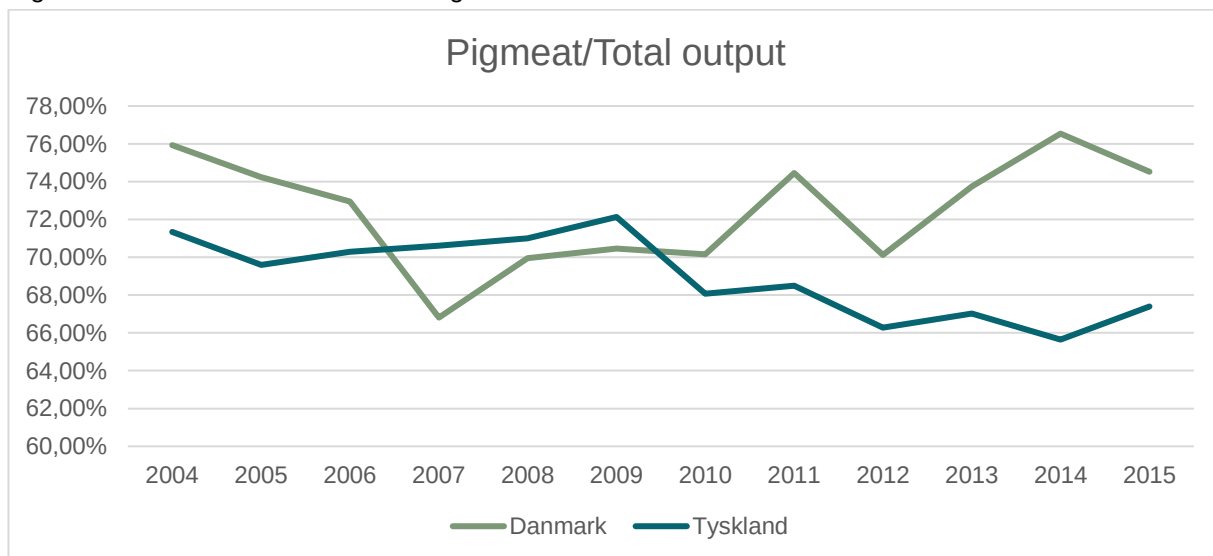

Kilde: FADN

I figur 6 ses, at Danmarks output i alle årene ligger noget under det tyske niveau når dette er sat i forhold til de samlede aktiver. Det betyder at tyskerne investerer mindre for at omsætte for det samme som danskerne og dette er en fordel for tyskerne. I 2015 var den danske omsætning i forhold til aktiverne 28 %, hvor den tyske var på 36 %.

For at se, hvor stor en del af omsætningen salg af kød udgør, ses der på figur 7.

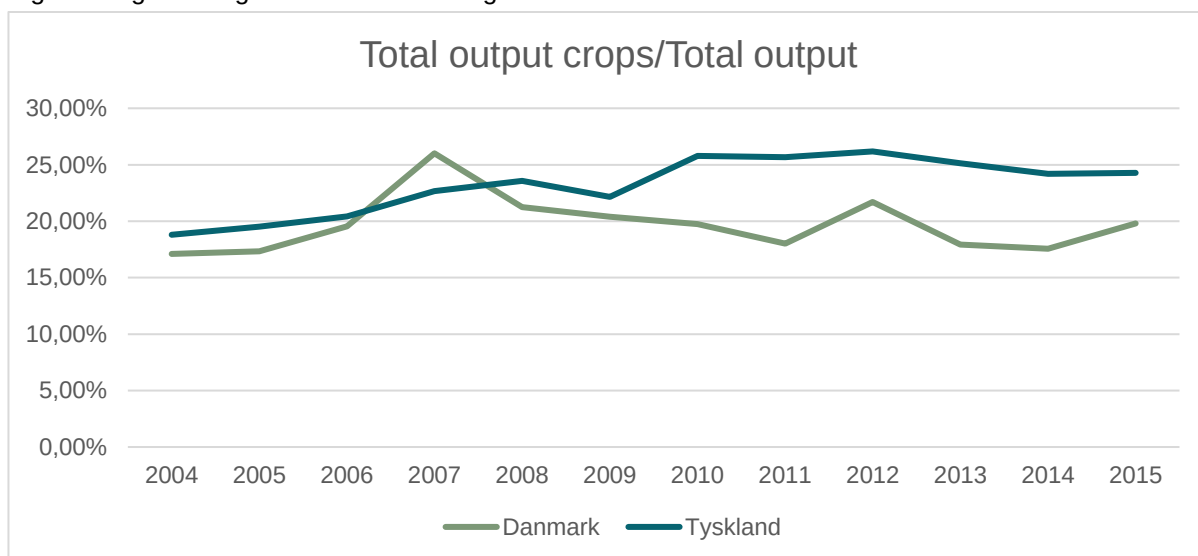
Figur 7: Svinekødets del af omsætningen.

Kilde: FADN

Figur 7 viser, at der er udsving i årene og en tendens til, at den tyske andel af svinekød er faldende i forhold til den danske. I 2015 var den danske andel knap 75 % og den tyske godt 67 %. Så de tyske producenter har lidt mere omsætning udenfor slagtesvineområdet.

Figur 8: Afgrødesalgets del af omsætningen.

Kilde: FADN

Figur 8 viser, at afgrødeandelen i omsætningen har været på samme niveau i såvel Danmark som Tyskland. Siden 2008 er der dog begyndt at komme en niveauforskel, hvor de tyske producenter har en større andel end de danske. I 2015 var den tyske andel på godt 24 %, hvor den danske var på knap 20 %.

Endeligt viser figur 9, hvor meget af omsætningen der stammer fra øvrige aktiviteter.

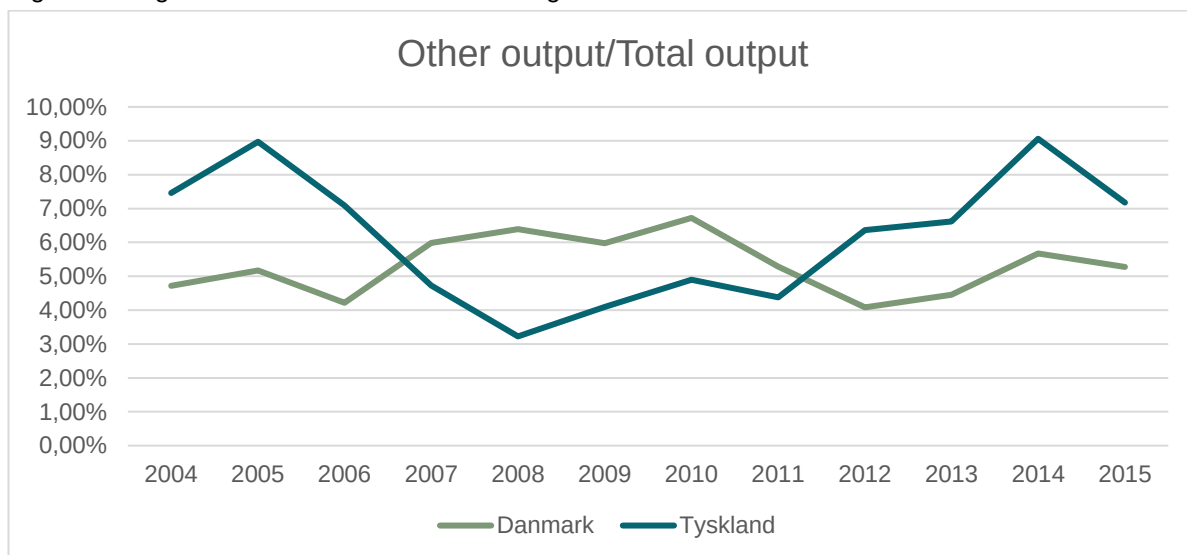
Øvrige aktiviteter er defineret i boks 4.

Boks 4: Definition på "Other output"

Leased land ready for sowing, receipts from occasional letting of fodder areas, agistment, forestry products, contract work for others, hiring out of equipment, interest on liquid assets necessary for running the holding, receipts of tourism, receipts relating to previous accounting years, other products and receipts.

Kilde: FADN

Figur 9: Øvrige aktiviteterets andel af omsætningen

Kilde: FADN

Figur 9 viser, hvor stor en del af omsætningen som kommer fra øvrige indtægtskilder. Her ses, at Danmark i en periode har haft en større andel end de tyske, men siden 2012 har det ændret sig, så de tyske producenter har den største andel. I 2015 havde de danske producenter en procentdel på godt 5 % fra øvrige indtægtskilder, hvor de tyske havde én på godt 7 %.

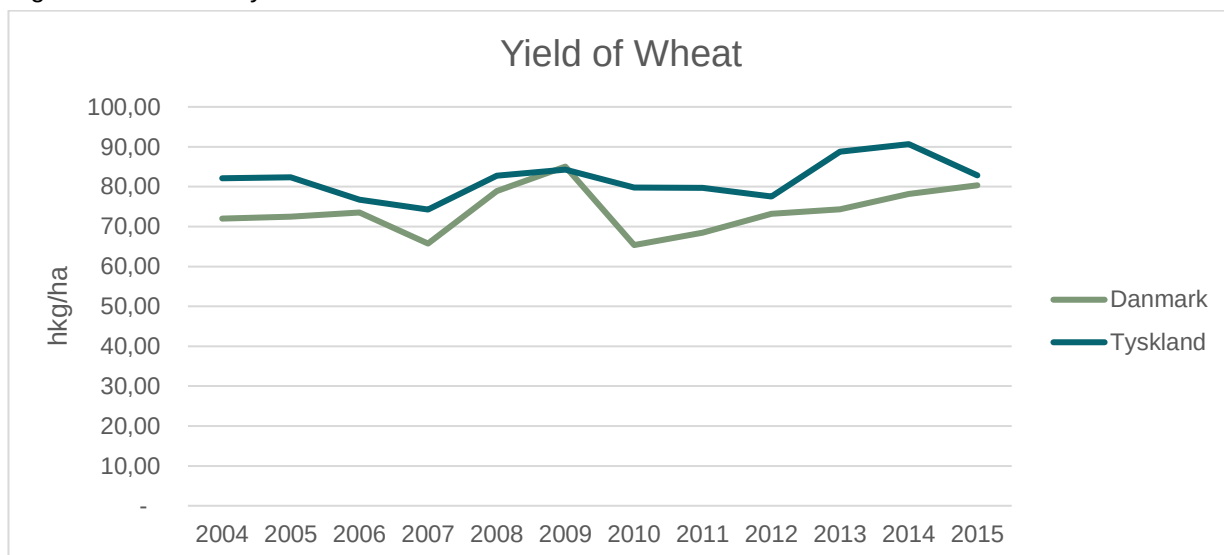
Til de øvrige indtægtskilder er som udgangspunkt inkluderet energiproduktion i form af vindmøller, biogas og solceller. Umiddelbart ser det ud til, at dette har haft indflydelse på den tyske stigning i andelen. Biogas vil blive uddybet i et senere kapitel.

En stor del af producenterne i Niedersachsen har solcelleanlæg på staldene. Der har været en fordelagtig ordning, som gjorde, at staten garanterede en elpris for solcelleanlæg i 20 år, og dette gjorde, at investeringen var betalt tilbage i løbet af 8-10 år. Ordningen er ikke længere attraktiv, men den 20-årige periode vil have effekt på indtægterne mange år endnu.

Produktivitet

Når der ses på omkostningerne, skal disse ofte sammenholdes med produktiviteten. I dette datasæt er det dog ikke muligt at se på eksempelvis tilvæksten af slagtesvinene, men alene de forskellige omkostningsniveauer. Det eneste relevante produktivitetstal er udbytniveauerne for hvede, som ses nedenfor i figur 10.

Figur 10: Hvede udbytte

Kilde: FADN

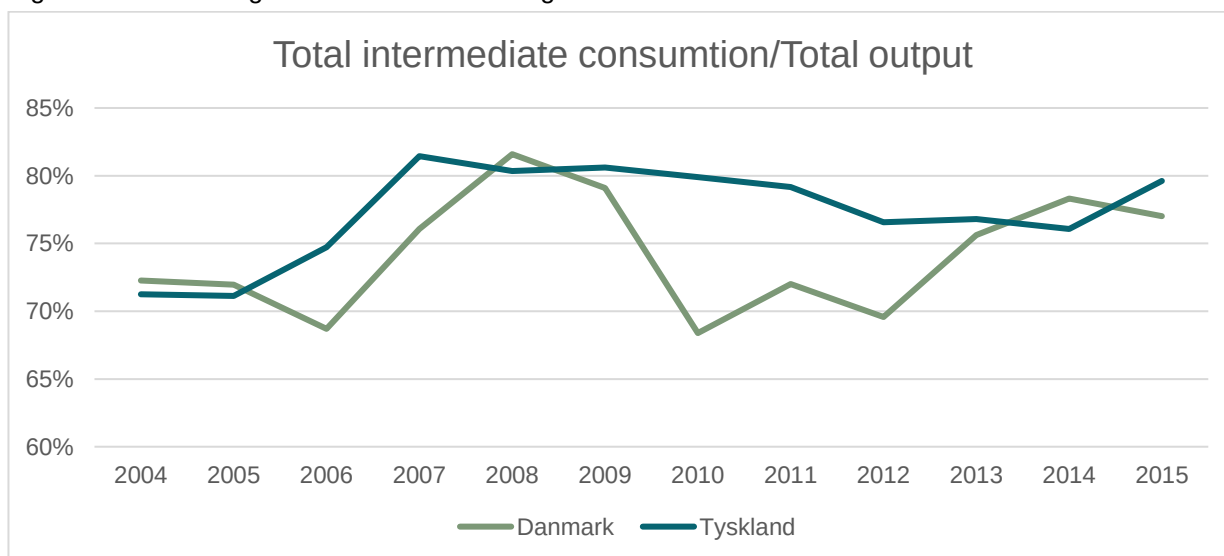
Figur 10 viser produktiviteten set i hvedemarken. Der er lidt udsving i årene, og i flere år er udbytterne stort set på samme niveau. I gennemsnit har Tyskland dog det højeste udbytte. I perioden har de i gennemsnit knap 8 hkg/ha mere end de danske producenter. I 2015 havde Danmark godt 80 hkg/ha og Tyskland knap 83 hkg/ha.

Omkostninger

I datasættet er omkostninger ikke fordelt mellem styk- og kapacitetsomkostninger, som vi kender det fra de danske regnskaber.

Hvis man ser på omkostningernes andel af omsætningen, så ses det, at Tyskland og Danmark har ligget på nogenlunde niveau. I årene 2010-2012 havde Danmark dog en mindre andel, hvilket hovedsageligt skyldes et fald i foderudgifterne. Foderudgifterne analyseres i det følgende.

Figur 11: Omkostninger i forhold til omsætning

Kilde: FADN

Boks 5: Definition af Total intermediate consumption

Total specific costs (including input produced on the holding) and overheads arising from production in the account year = Specific costs+overheads.

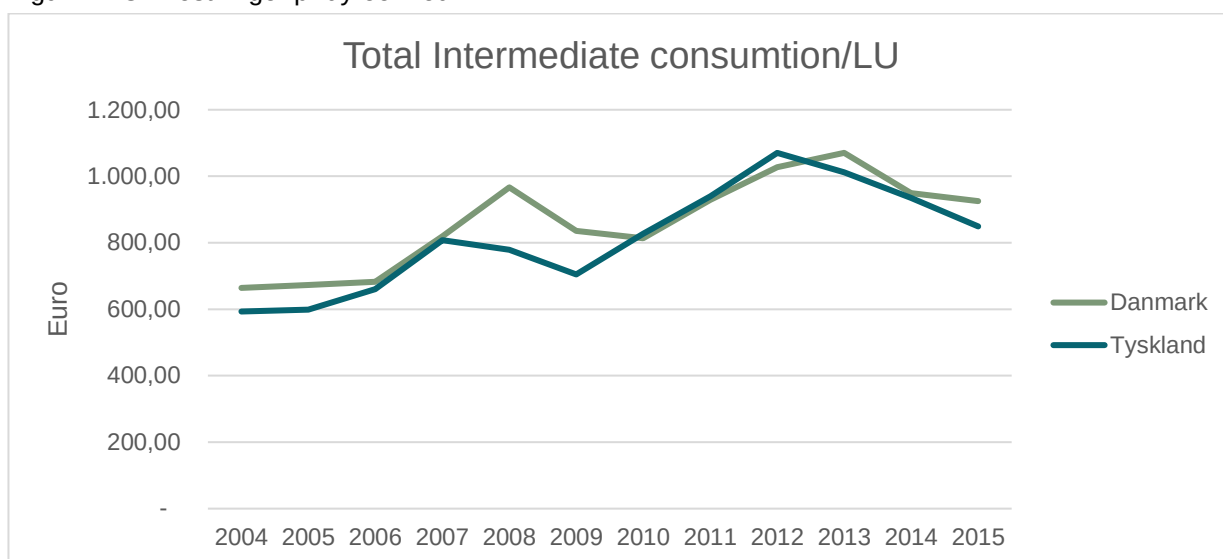
Overheads = Supply costs linked to production activity but not linked to specific lines of production.

Kilde: FADN

Det vil sige, at Total intermediate consumption svarer til variable og kontante kapacitetsomkostninger uden forpagtning og løn.

Hvis man derimod ser på omkostninger pr dyreenhed i figur 12, så følges de to lande gennem hele perioden.

Figur 12: Omkostninger pr dyreenhed

Kilde: FADN

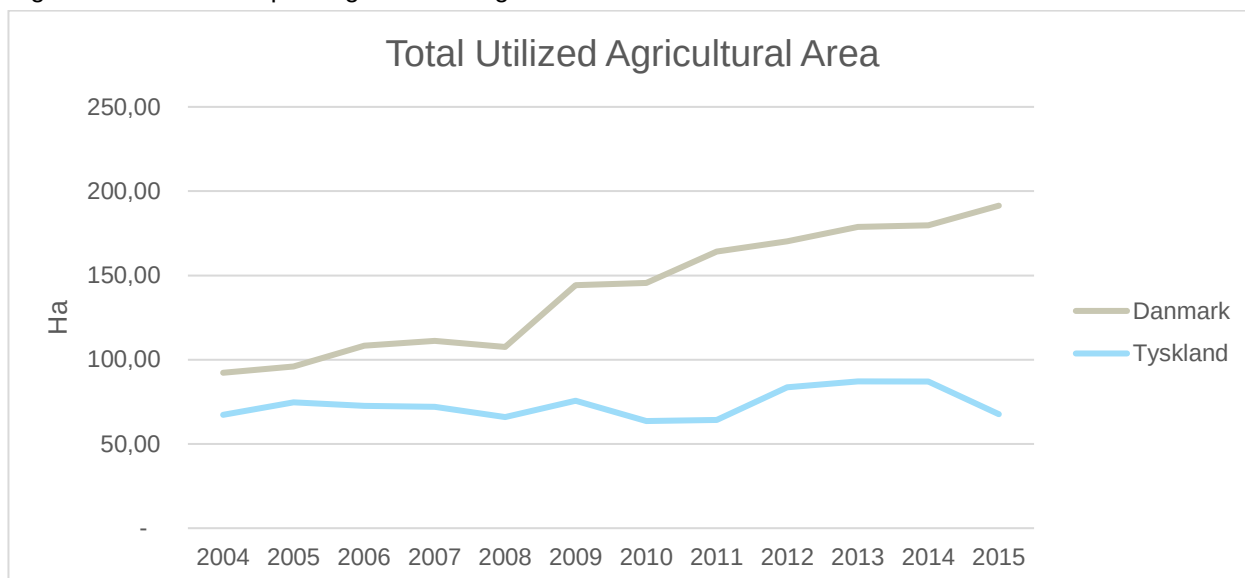
I de følgende afsnit vil de enkelte omkostningstyper sammenlignes for at vise, hvor forskellene mellem landenes omkostninger er.

Først vil dækningsbidraget for marken og svineproduktionen gennemgås, og efterfølgende de resterende omkostninger.

UDGIFTER TIL MARKEN

Den gennemsnitlige danske slagtesvineproducent driver et betydeligt større areal end den tyske, som kan ses i figur 13 nedenfor. Når man dog ser på antallet af hektar i forhold til dyreenheder, så er forskellen ikke ligeså stor. I 2015 var der i Danmark 0,20 ha/LU, og i Tyskland var der 0,23/LU. I det følgende vil markens stykudgifter og indtægter blive analyseret pr hektar for at kunne tage hensyn til størrelserne på ejendommene.

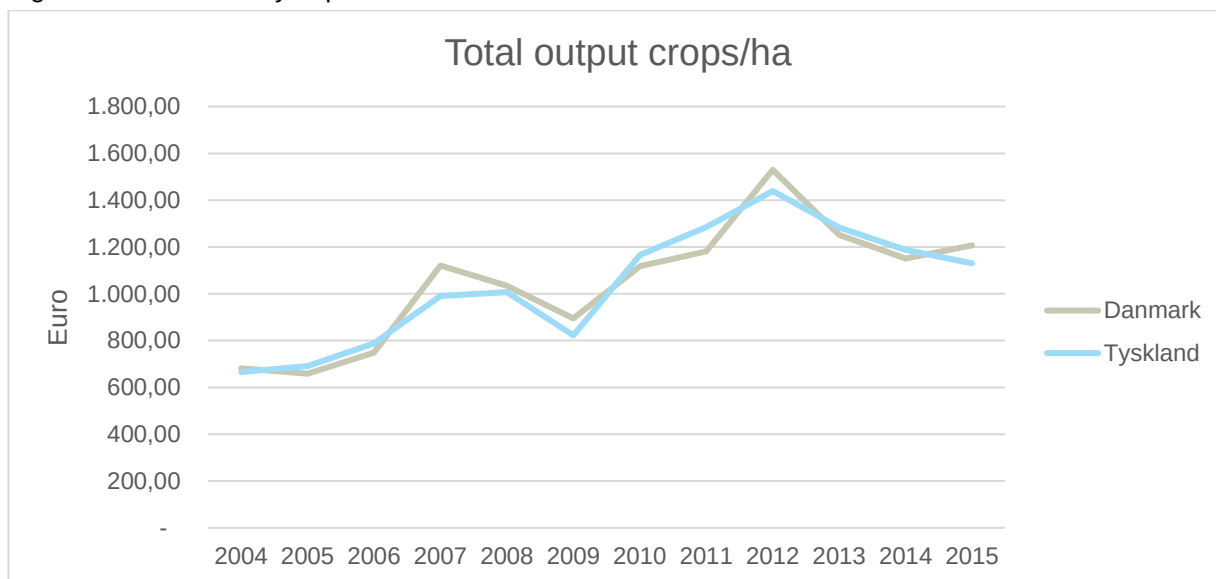
Figur 13: Antal hektar på de gennemsnitlige bedrifter i datasættet

Kilde: FADN

I figur 14 nedenfor ses på omsætningen pr hektar. På trods af at vi tidligere har set, at de tyske producenter har det højeste udbytte, så er der ikke meget forskel på omsætningen pr hektar. I gennemsnit har de danske producenter opnået en omsætning pr hektar på 1.048 euro, hvor tyskerne i perioden ligger på 1.038 euro. I datasættene er det ikke muligt at se, hvilke afgrøder der er brugt.

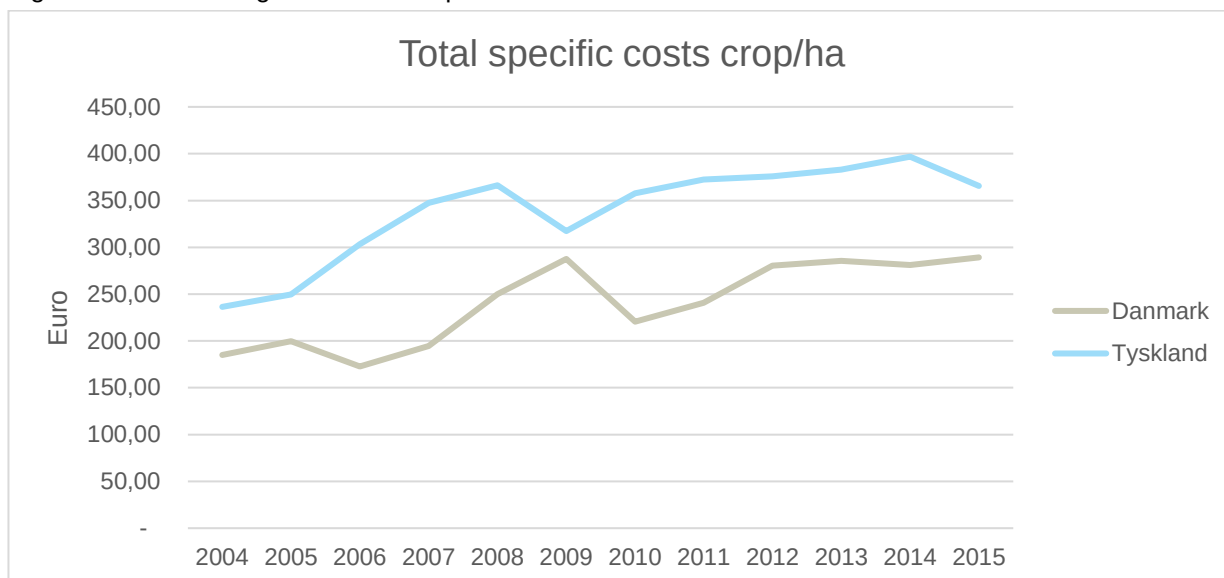
Figur 14: Markens udbytte pr hektar

Kilde: FADN

I figur 15 vises de samlede variable udgifter til marken pr hektar. Her ligger de tyske producenter højere på udsæd og planter, handelsgødning og plantebeskyttelse. Den eneste udgiftstype, hvor de danske producenter har højeste udgifter er ved øvrige planteudgifter. Samlet set har de tyske producenter i gennemsnit haft 339 euro/ha, hvor de danske har haft 241 euro pr hektar.

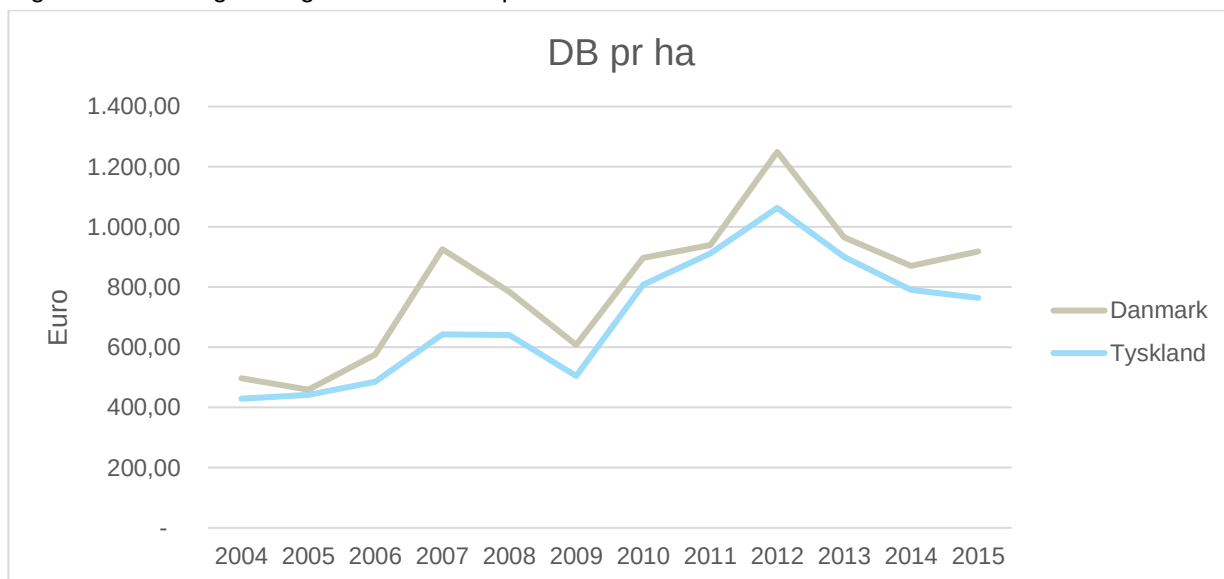
Figur 15: Variable udgifter til marken pr hektar

Kilde: FADN

Dækningsbidraget pr hektar, som her er defineret ved omsætningen fratrukket de specifikke udgifter tilknyttet markdriften, vises i figur 16. Her ses, at Danmark i alle årene har haft et højere dækningsbidrag end Tyskland. I gennemsnit har de danske producenter haft 16 % højere dækningsbidrag pr hektar end de tyske producenter.

Figur 16: Dækningsbidrag for markdriften pr hektar

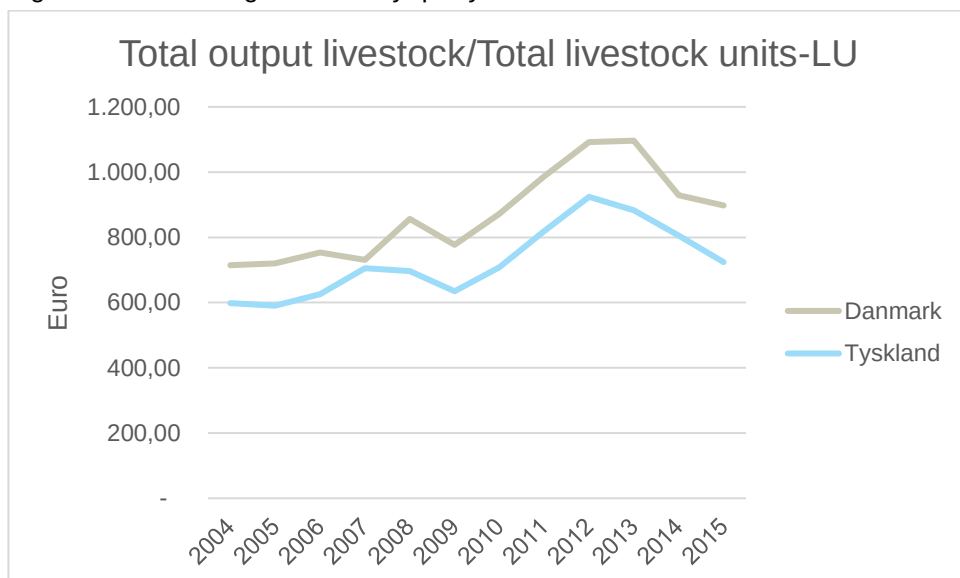
Kilde: FADN

UDGIFTER TIL SVINEPRODUKTIONEN

I dette afsnit analyseres udgifter til svineproduktionen. For at kunne forholde sig til udgifternes relative størrelse, så ses der først på omsætningsstørrelserne ved svineproduktionen.

Figur 17 nedenfor viser hvor meget omsætningen fra dyreholdet er pr dyreenhed. Her ses, at Danmark i hele perioden har haft en højere omsætning fra dyreholdet end Tyskland, når denne sættes i forhold til antal dyreenheder.

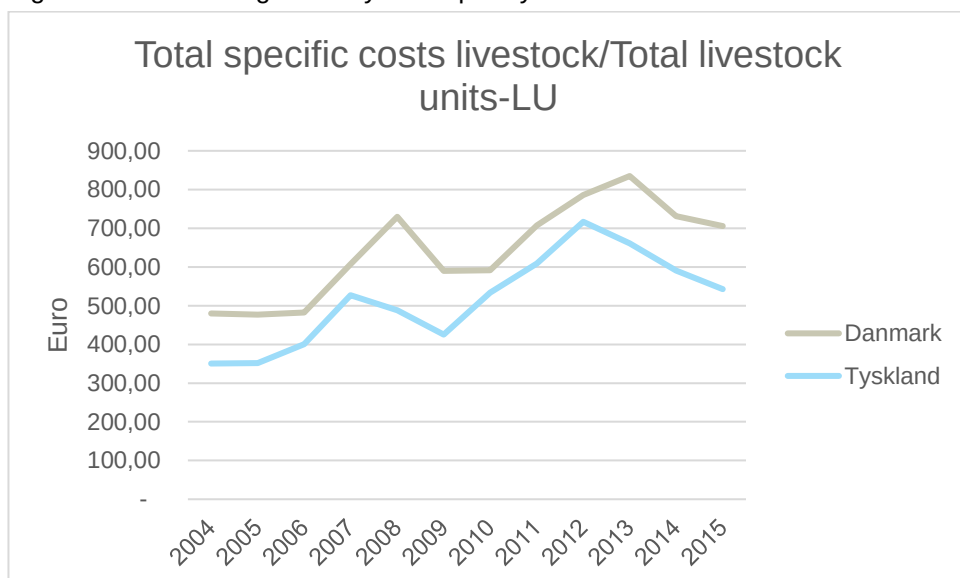
Figur 17: Omsætningen for husdyr pr dyreenhed.

Kilde: FADN

Figur 17 viste, at omsætningen pr dyreenhed er større i Danmark end Tyskland. Figur 18 viser, at de variable omkostninger også er større pr dyreenhed i Danmark end Tyskland.

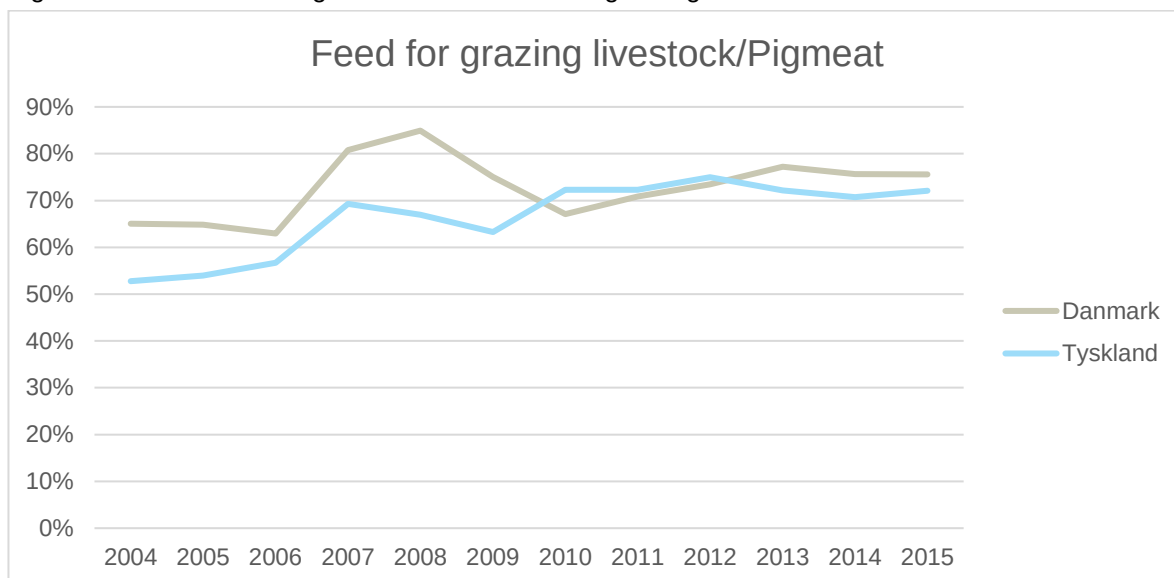
Figur 18: Variable udgifter til dyrehold per dyreenheder

Kilde: FADN

Der, hvor den største forskel i udgiftsniveauerne for de variable omkostninger til dyrehold skal findes, er foderudgifterne. Figur 19 nedenfor viser andelen af foderomkostninger pr omsætning af grisekød. Her ses, at Danmark i de fleste år har ligget over Tyskland i udgiftsniveau, forskellen er dog reduceret. I 2015 udgjorde foderudgifterne 72 % af grisekødsomsætningen i Tyskland, hvor dette tal var 76 % i Danmark.

Figur 19: Foderomkostninger i forhold til omsætningen af grisekød

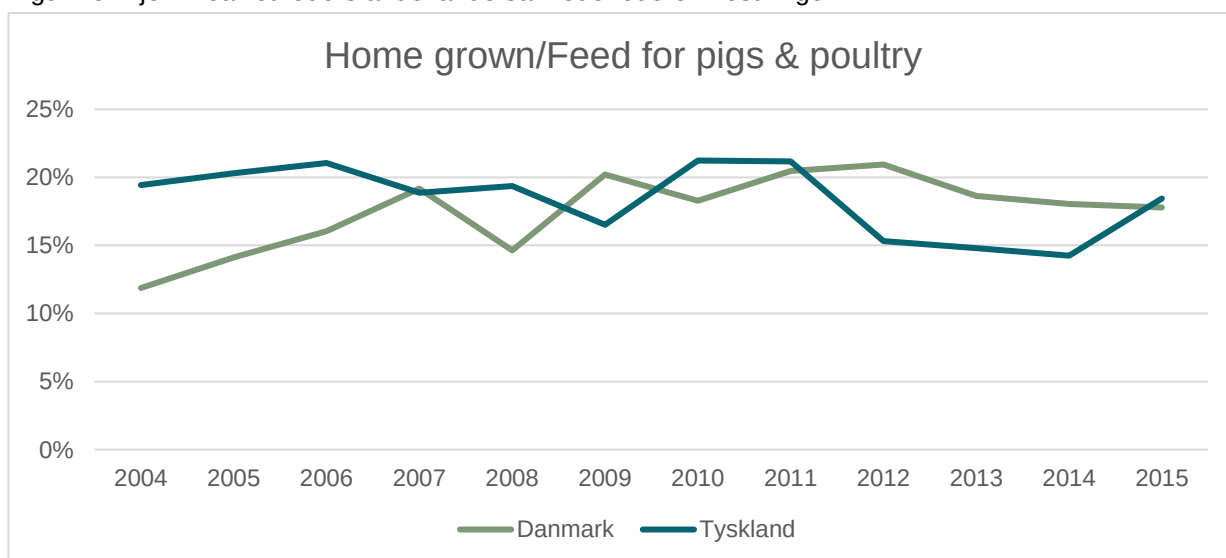
Kilde: FADN

Datasættet samler omkostninger til foder for såvel svin og fjerkræ. I datasættene er der dog hovedsageligt svin.

Når man ser på andelen af hjemmeavlet foder, så har der været nogle svingninger i årene, men andelen ligger på nogenlunde det samme niveau i 2015 på omkring 18 %.

I Niedersachsen fortalte de interviewede slagtesvineproducenter, at stort set alle i den landsdel indkøbte færdigfoder. Dette skyldes dels de høje hektarpriser, men også at udbuddet og kvaliteten af færdigfoder var på så højt et niveau, at det var muligt at få gode priser.

Figur 20: Hjemmeavlet foders andel af de samlede foderomkostninger.

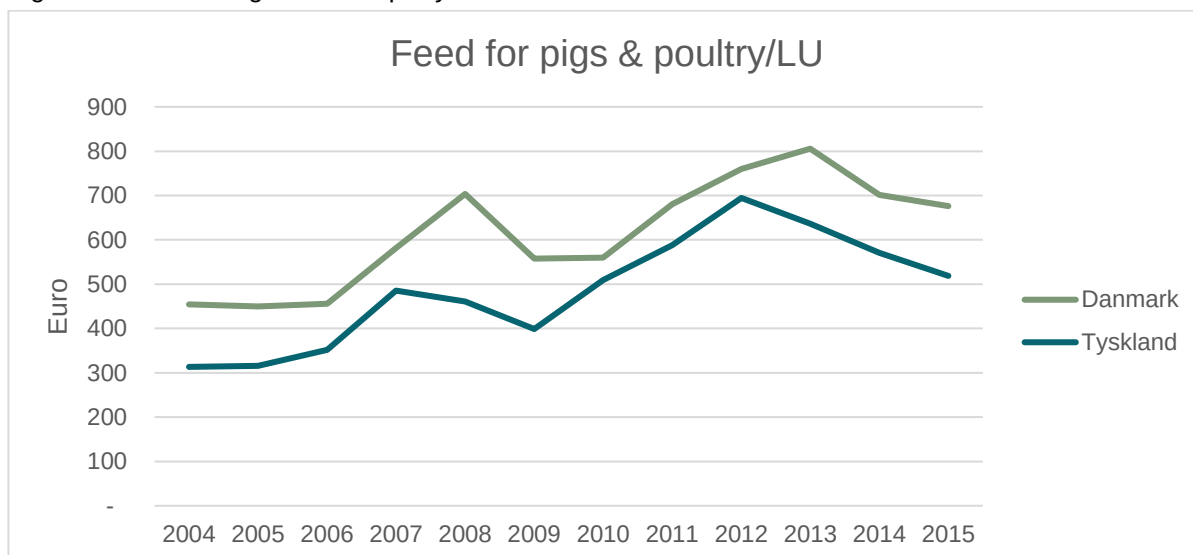

Kilde: FADN

Når man ser på foderomkostninger pr dyreenhed, så er den danske pris højere, hvilket har været gældende i hele årrækken.

I 2015 var foderomkostningen på 676 og 519 euro pr dyreenhed i henholdsvis Danmark og Tyskland.

Figur 21: Omkostninger til foder pr dyreenhed

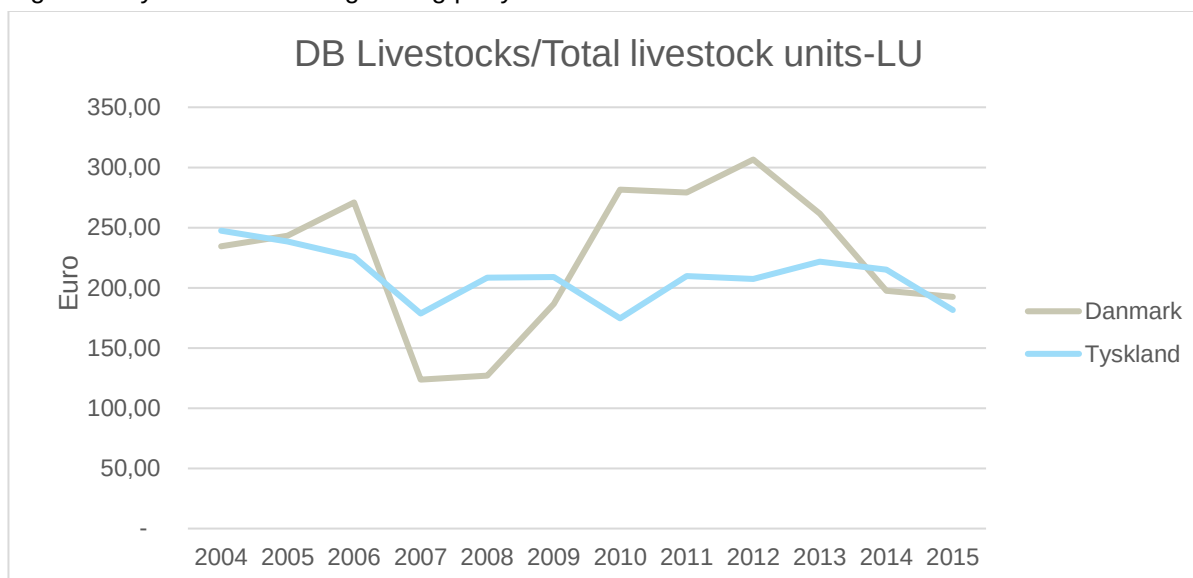
Kilde: FADN

Foderomkostningerne i Danmark ligger derfor over de tyske i 2015 målt pr dyreenhed, men det er ikke muligt at vise, om det er forskelle i mængde eller priser, da figur 21 alene viser den samlede foderomkostning pr dyreenhed.

Den danske omsætning pr dyreenhed er større end den tyske, og dette er også tilfældet, når udgiften sættes i forhold til omsætningen. Derfor må det konkluderes, at udgifterne er størst til foder i Danmark.

Når omsætningen fratrækkes de variable omkostninger, får vi et udtryk for dækningsbidraget. Dette er opstillet i figur 22 nedenfor, hvor dækningsbidraget fra dyreholdet er opstillet pr dyreenhed.

Figur 22: Dyreholdet dækningsbidrag pr dyreenhed.

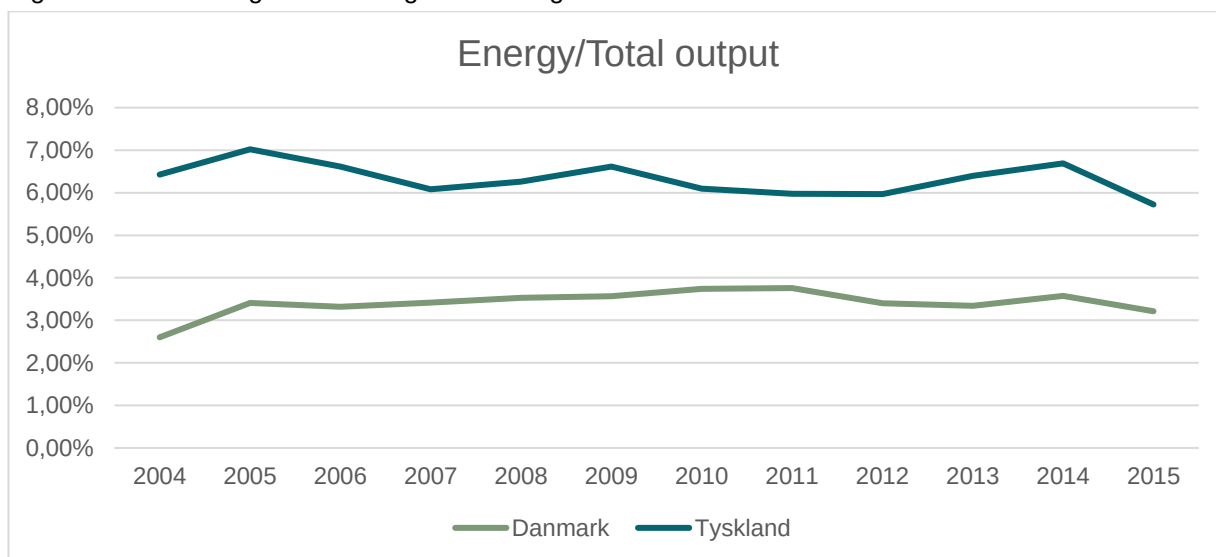
Kilde: FADN

Dækningsbidraget er mere svingende i Danmark end i Tyskland. Danmark har i gennemsnit i perioden haft et dækningsbidrag pr dyreenhed på 225 euro, hvor Tyskland har haft et på 210 euro. Dette er et dækningsbidrag, som i gennemsnit er 7 % højere.

ENERGI

Når man ser på omkostningerne til energi i figur 23, så ligger de tyske udgifter på omkring det dobbelte niveau af det danske, når udgiften sættes i forhold til omsætningen. Dette må betragtes som en fordel for de danske producenter.

Figur 23: Omkostningerne til energi/omsætningen.

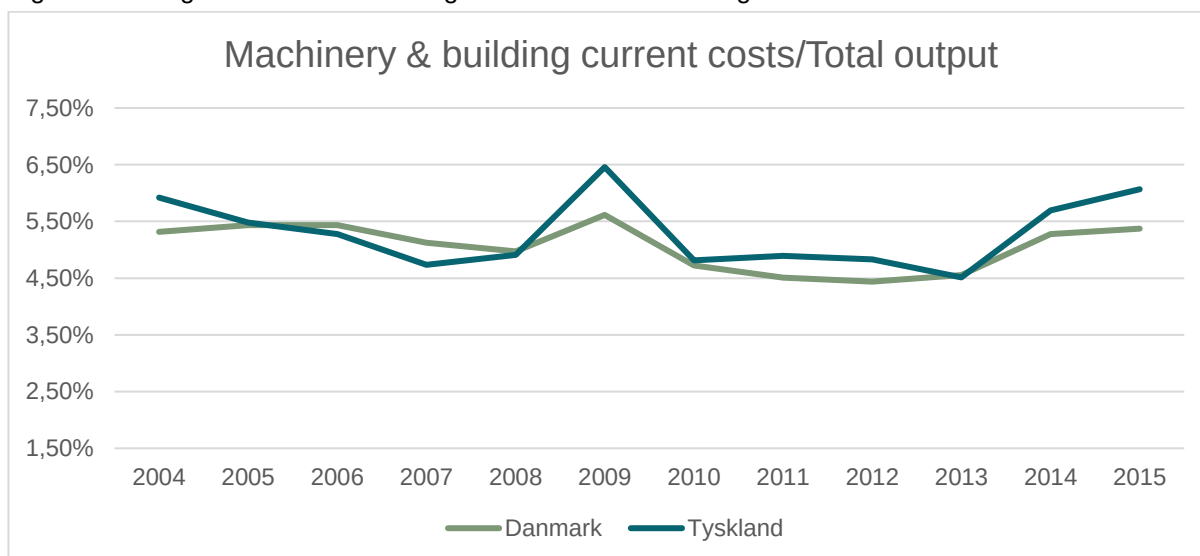
Kilde: FADN

VEDLIGEHODELSESOMKOSTNINGER

Datasættene gør det også muligt at se på de løbende omkostninger, der har været til maskiner og bygninger samt inventar. Herunder er ikke medtaget investeringer.

I figur 24 ses det, at vedligeholdelsesomkostningerne i Danmark i forhold til omsætningen er på omkring det samme niveau som Tysklands omkostninger.

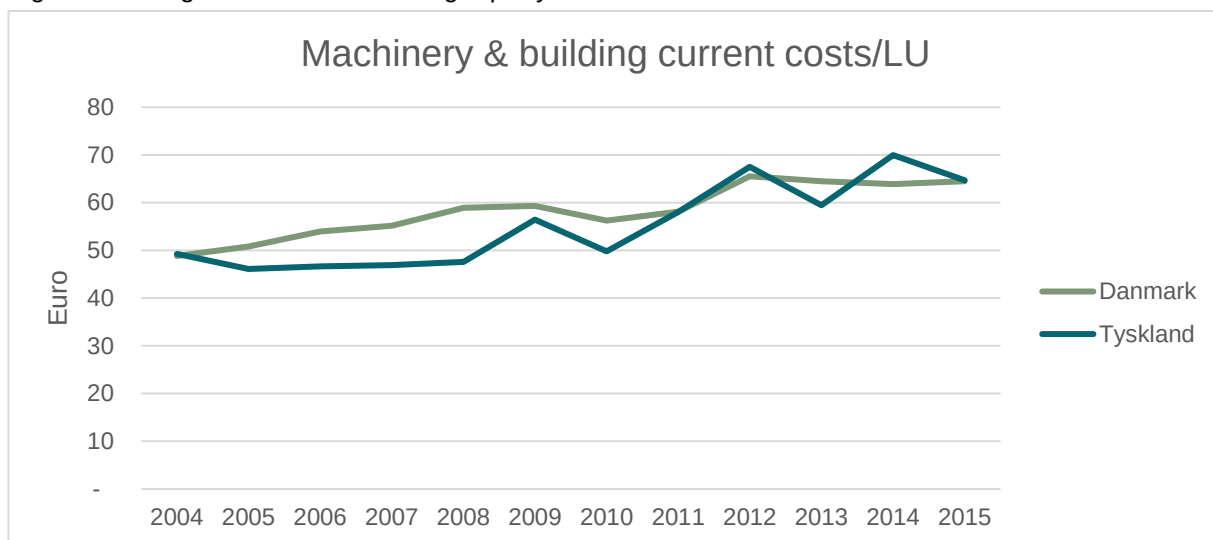
Figur 24: Vedligeholdelsesomkostninger i forhold til omsætningen

Kilde: FADN

Når man ser på vedligeholdelsesomkostningerne pr dyreenhed i figur 25, så ses det igen, at niveauerne er ens. Dog er begge udgiftsniveauer steget fra 49 euro pr LU i 2004 til 65 euro pr LU i 2015, hvilket er en stigning på en tredjedel.

Figur 25: Vedligeholdelsesomkostninger pr dyreenhed.

Kilde: FADN

LØNOMKOSTNINGER

En timeløn for en almindelig landbrugsmedarbejder i Tyskland ligger på 64-120kr. i timen (2016), hvor en dansk medarbejder ligger på 130-145kr (2016). Arbejdsugen i Tyskland er på 40 timer og 37 i Danmark. Der er mange medarbejdere fra Polen på de tyske landbrug.

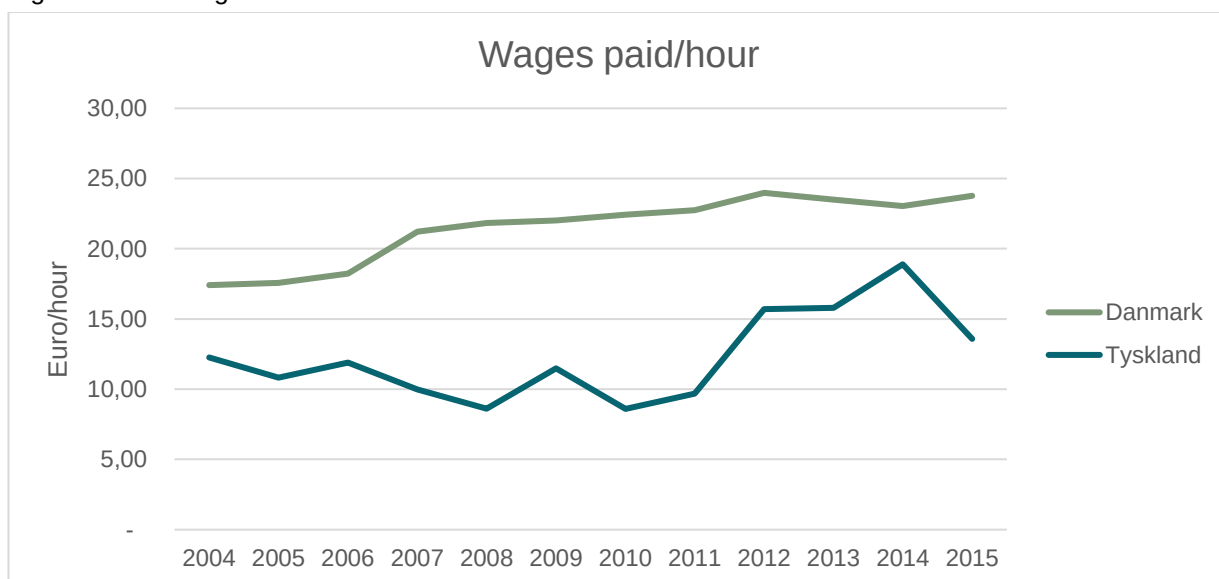
Tabel 4: Sammenligning af medarbejderlønninger

Tyskland	Danmark
Medarbejderne har en timeløn på 64-120 kr. i time afhængig af uddannelsesniveau. Arbejdsugen er 40 timer. Polske medarbejdere koster 5.600 kr./mdr. og en elev koster 5.350 kr./mdr.	Jordbrugsoverenskomsten i 2015 har givet en medarbejder 130-145 kr. i timen og overarbejdstillæg på 30-80%. 10% af de danske bedrifter er en del af denne overenskomst.

Kilde: Interviews og jordbrugsoverenskomsten, GLS-A

De faktiske betalte timepriser kan ses i figur 26, hvor udviklingen i datasættenes timepriser er vist.

Figur 26: Udviklingen i timelønnen

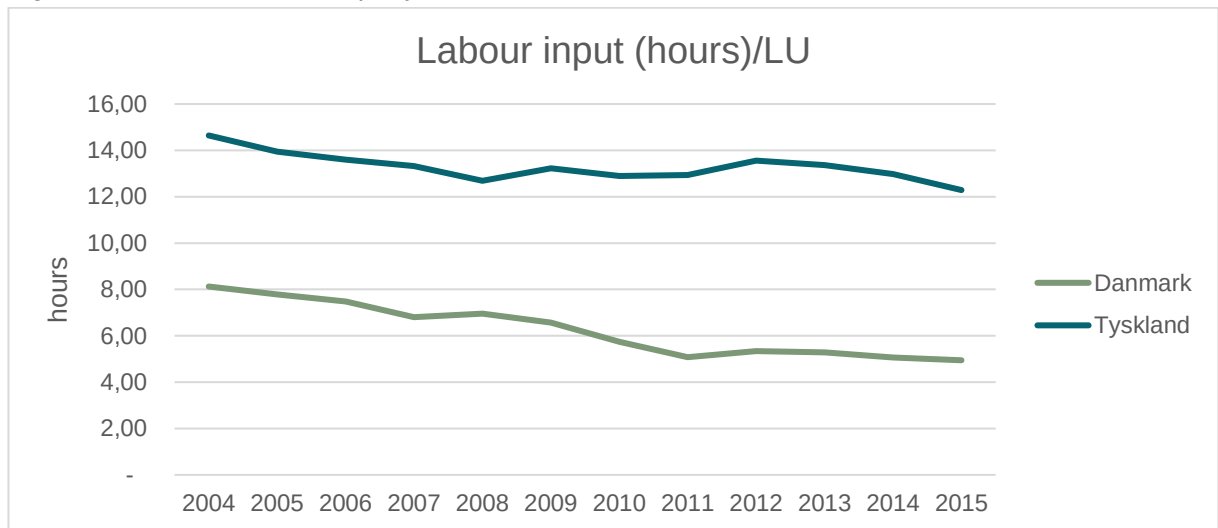

Kilde: FADN

Timelønnen er i Danmark steget stødt i perioden, og i hele perioden har timelønnen ligget over den tyske. Tysklands timeløn har haft op- og nedadgående bevægelser. I gennemsnit har den danske timeløn været 57 % højere end den tyske. I 2015 var den danske timeløn på 24 euro/time (177 kr./time) og den tyske på 14 euro/time (104 kr./time).

I figur 27 nedenfor ses, at antallet af timer forbrugt pr dyreenhed er faldende såvel i Danmark som Tyskland, men med store forskelle. I 2015 er antallet af timer pr dyreenhed 12 i Tyskland og 5 i Danmark.

Figur 27 Samlede antal timer pr dyreenhed.

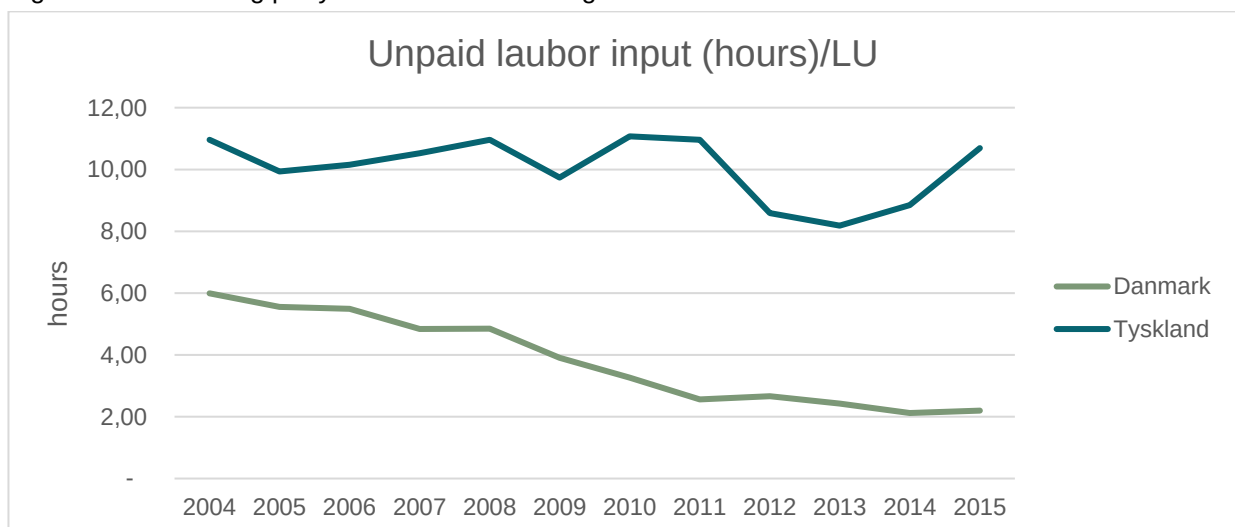

Kilde: FADN

I figur 28 og 29 deles det samlede timeforbrug pr dyreenhed op og i henholdsvis timeforbrug uden betaling og lønnet timeforbrug. Timeforbruget uden betaling er de timer, som familien lægger i bedriften. Der er store forskelle mellem Danmark og Tyskland, når man ser på timeforbruget uden betaling.

Figur 28 viser, at Tyskland har et markant højere ulønnet timeforbrug, end vi ser i Danmark. Niveaueet i Tyskland har haft svingninger og er steget på det sidste, så timeforbruget uden betaling i 2015 er på godt 10,69 pr dyreenhed, hvor Danmark i 2015 lå på 2,19 timer pr dyreenhed.

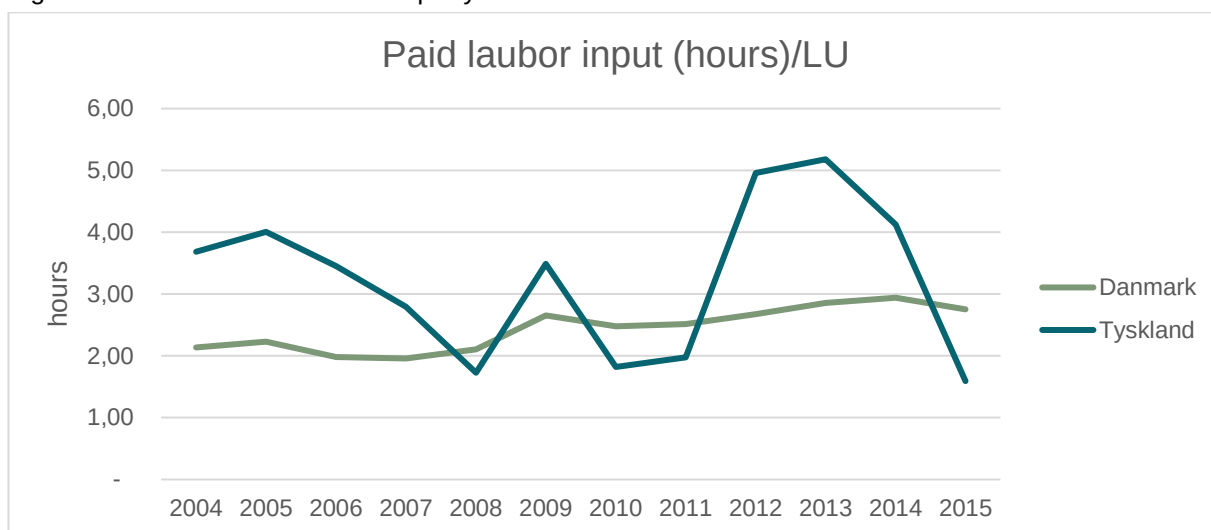
Figur 28: Timeforbrug pr dyreenhed uden betaling

Kilde: FADN

Når man derimod ser på antallet af betalte timer pr dyreenhed, så er niveauerne tæt på hinanden. Tyskland har dog haft nogle svingninger. Gennemsnittet i perioden er for Tyskland 3,23 timer pr LU og 2,44 pr LU for Danmark.

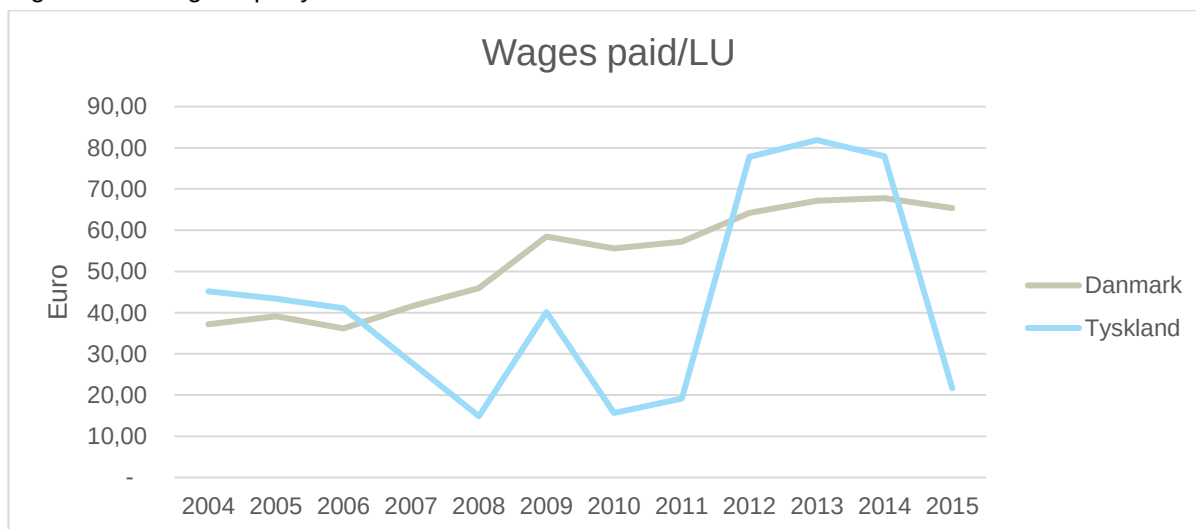
Figur 29: Antallet af lønnede timer pr dyreenhed.

Kilde: FADN

Figur 29 isolerer timeforbruget til alene at se på de aflønnede timer. Men man kan dog ikke på baggrund af dette konkludere, at effektiviteten i de tyske og danske stalde er på samme niveau, da langt størstedelen af de tyske landbrug stadig er mindre familielandbrug uden aflønnet arbejdskraft. Men udviklingen er dog meget tydelig i Polen, da alle figurerne ovenfor viser lavere og lavere timeforbrug pr dyreenhed år efter år.

Figur 30: Lønudgifter pr dyreenhed

Kilde: FADN

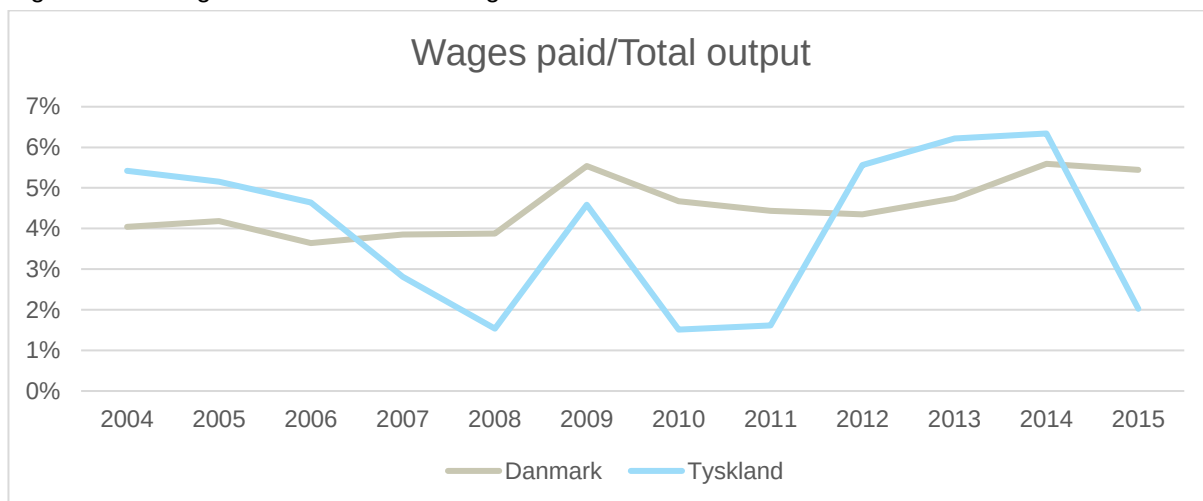
Figur 30 viser en voksende lønudgift pr dyreenhed i Danmark, hvor de tyske udgifter derimod er noget mere svingende.

I figur 31 sammenholdes de betalte lønudgifter med den samlede omsætning. Her vises en sammenhæng mellem den forbrugte tid og udviklingen i timepriserne sat i forhold til det, som bedriften kan omsætte for. Her vises derfor, hvor meget lønudgiften udgør af den samlede økonomi.

I figuren ses, at Danmark har været inde i en mindre relativ stigning, således at udgifterne til løn hele tiden bliver en større andel af den samlede omsætning. Tyskland derimod har svinget, som nævnt i figurene ovenfor. I 2014 lå andelen på over 6 %, men denne er faldet til 2 % i 2015. Dette er meget store ændringer i dataene, og dette henleder tankerne på, at der kan være tale om usikkerhed i dataene.

Gennemsnittet for Danmark i perioden er 4,53 % og 3,95 % for Tyskland, hvilket er meget tæt. Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at familiens arbejdskraft er et betydeligt element i denne sammenligning.

Figur 31: Lønudgift i forhold til omsætningen.

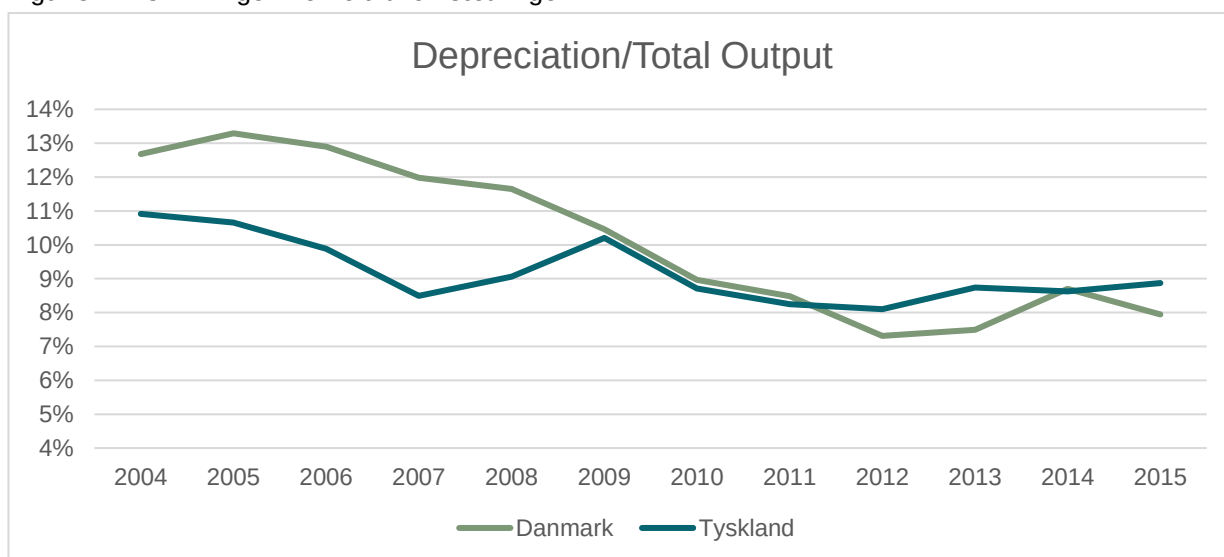

Kilde: FADN

AFSKRIVNINGER

Sammenligninger af afskrivningerne kan ses i figur 32, hvor disse ses i forhold til omsætningen. Her ses, at de to lande begge har haft et fald i afskrivningernes andel af omsætningen frem til omkring 2010, hvor niveauet har været nogenlunde ens for begge lande på omkring 7-9 %.

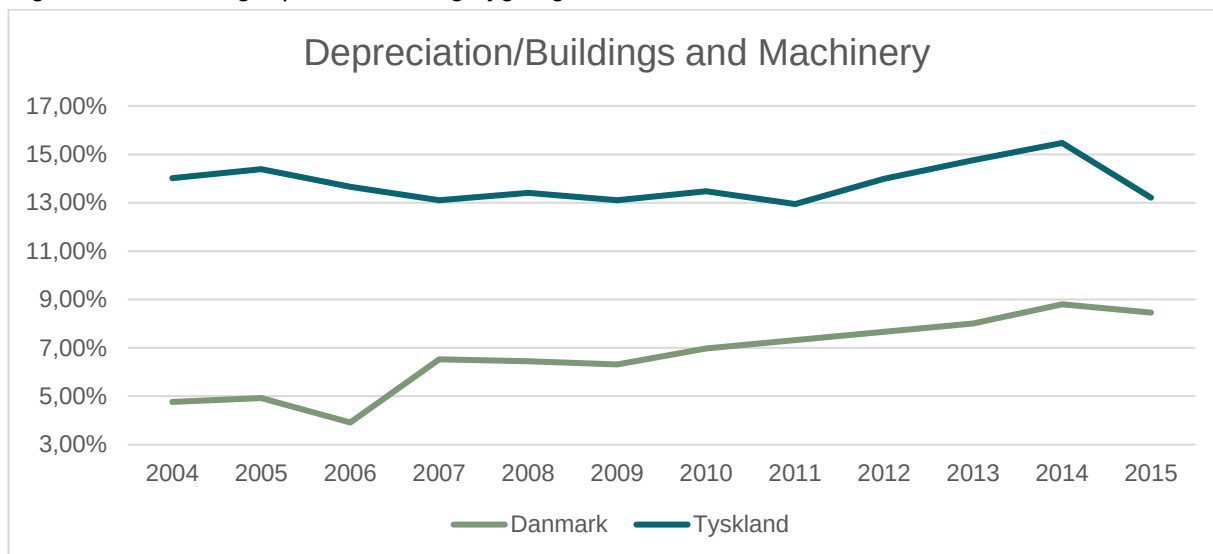
Figur 32: Afskrivninger i forhold til omsætningen.

Kilde: FADN

Da afskrivninger er et udtryk for nedslidning af aktiver, er figur 33 opstillet, hvor afskrivninger ses som en procentdel af bygnings- og maskinmassen.

Figur 33: Afskrivninger på maskiner og bygninger.

Kilde: FADN

I figur 33 ses, at den tyske afskrivningsprocent har ligget på omkring 14 % i hele perioden med små udsving. Den danske afskrivningsprocent har været inde i en stigende udvikling, men er i hele perioden lavere end de tyske. I 2015 var de danske afskrivningsprocenter på godt 8 %, hvor de tyske var faldet til godt 13 %.

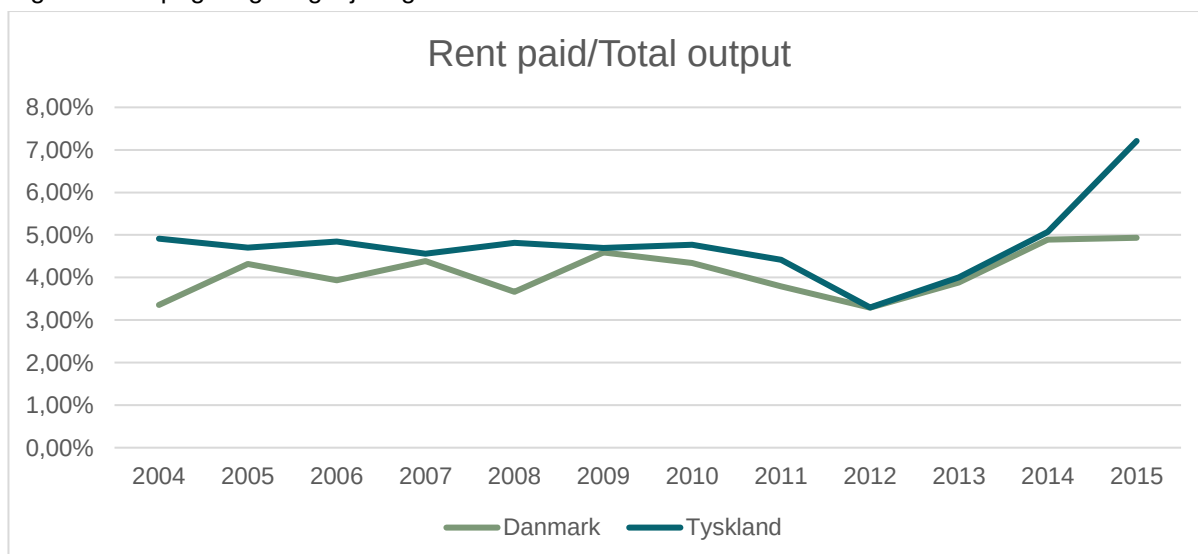
Dette er et udtryk for, at de danske bygninger og maskiner falder mindre i værdi end de tyske, hvilket er en økonomisk fordel for de danske producenter. Begrundelsen for dette kendes dog ikke.

FORPAGTNINGSAFGIFTER, LEJEUDGIFTER OG RENTEUDGIFTER

I datasættet betragtes forpagtningsudgifter og lejeudgifter samlet. Hvor stor en del, der er leaset i hvert land, kendes ikke.

I figur 34 kan der ses, at forpagtnings- og lejeudgiften ligger på nogenlunde samme niveau i begge lande. Dog er Tyskland steget i 2015 og har derudover i gennemsnit ligget en anelse foran Danmark.

Figur 34: Forpagtnings- og lejeudgifter.

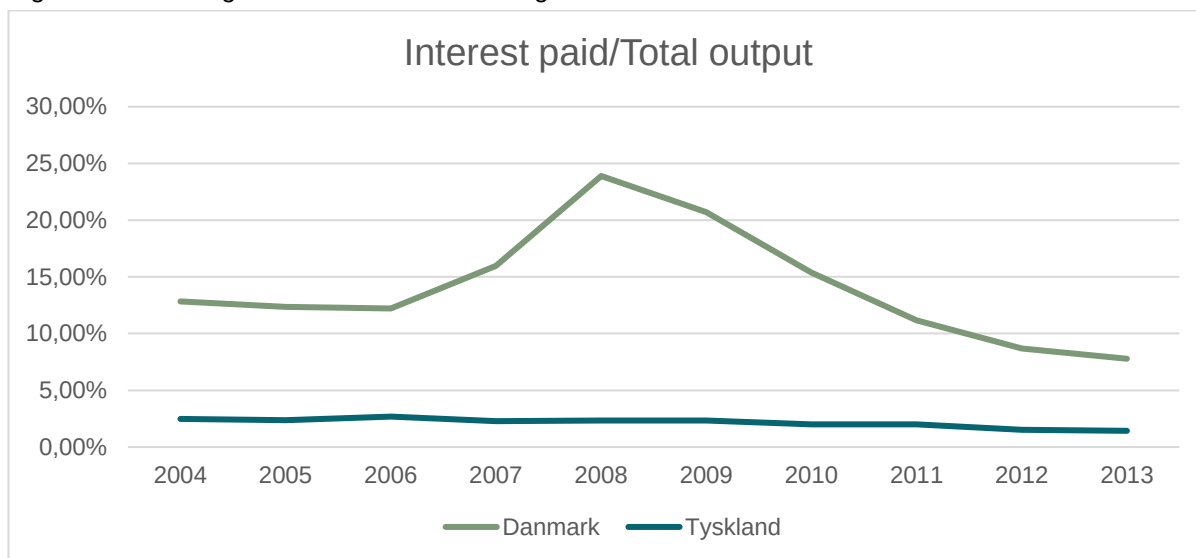

Kilde: FADN

Der kendes ikke, hvor mange af staldene der er lejet i henholdsvis Tyskland og Danmark, og derfor er dette ikke muligt at undersøge videre. Med hensyn til forpagtet areal, så er dette i 2015 og 2014 0,06 ha pr LU for Danmark og 0,13 ha pr LU for Tyskland. Hvis det antages, at mængden af lejede stalde er på samme niveau i begge lande, så opnår de tyske producenter det dobbelte antal forpagtet hektar til den samme pris som de danske producenter.

Renteudgifterne er i datasættene en samlet post. I figur 35 kan man se, hvordan renteudgiften er i forhold til omsætningen. Renteudgifterne i datasættet for 2014 og 2015 er ikke specificeret ud, derfor fremgår alene udgifter frem til og med 2013.

Figur 35: Renteudgifter i forhold til omsætningen.

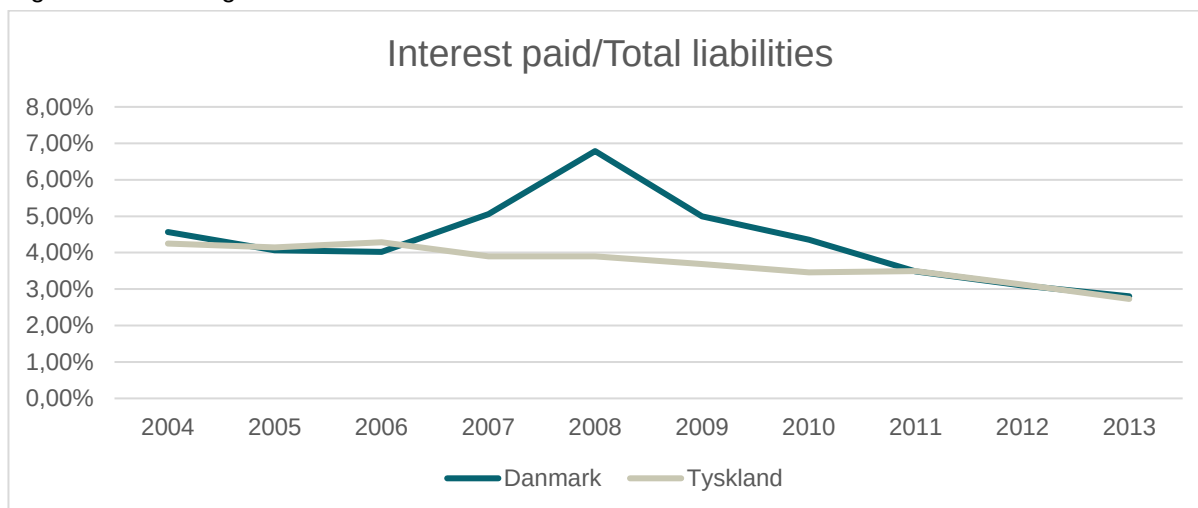
Kilde: FADN

Figur 35 viser, at Danmarks renteudgifter i forhold til omsætningen ligger betydeligt højere end de tyske. Fra 2008 og frem er de danske renteudgifter faldet, som følge af at det generelle renteniveau er faldet. I 2013 udgjorde renteudgifterne 8 % af omsætningen i Danmark, hvor den kun udgjorde godt 1 % i Tyskland.

I 2008, hvor renten var høj, var de danske renteudgifter i forhold til omsætningen oppe på 24 %, hvor de tyske lå nede på omkring 2 %. Dette scenarie viser, hvad der kan ske i Danmark, næste gang renten stiger.

Figur 36 er opstillet for at vise renteniveauerne i Tyskland og Danmark. Her ses den betalte rente i forhold til det samlede udlån. Danmark har tidligere haft en høj rente, men niveauet er faldet, ligesom det tyske niveau er faldet, så der i 2013 er en rentesats på knap 3 % i begge lande.

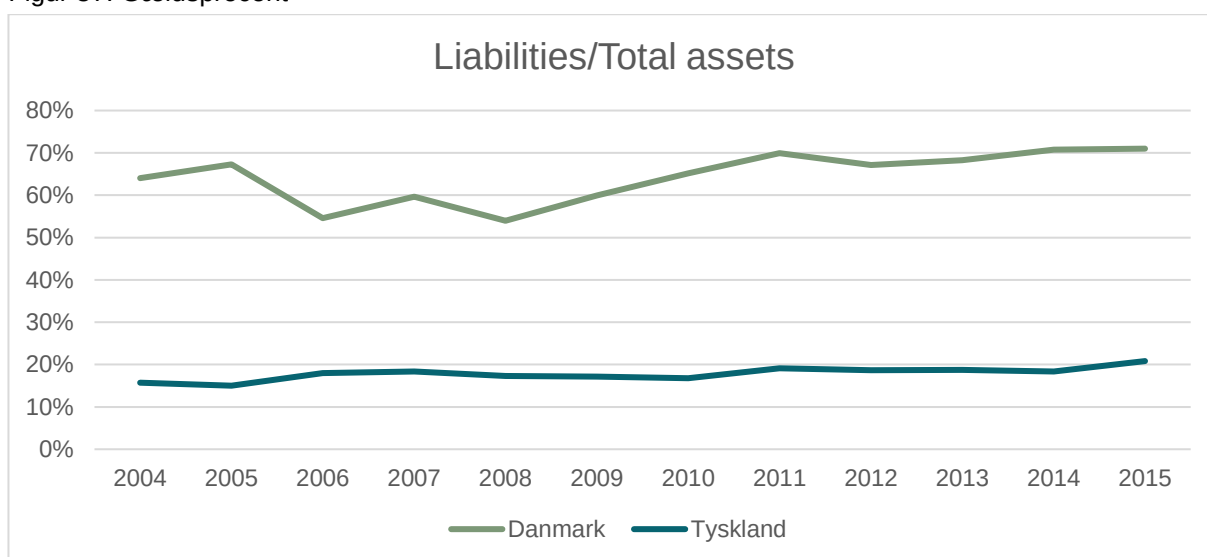
Figur 36: Renteudgifter i forhold til samlede lån

Kilde: FADN

Den helt store begrundelse for forskellene mellem den betalte rente er derfor ikke rentesatserne, men i stedet gældsprocenten. I figur 37 nedenfor ses de to landes samlede gæld i forhold til samlede aktiver. Her ses det, at Danmark i 2015 har en gældsprocent på 71 %, mens Tyskland har en gældsprocent på 21 %.

Figur 37: Gældsprocent

Kilde: FADN

Flere af de interviewede landmænd i Tyskland fortæller, at de ikke ønsker at optage lån, andet end hvis investeringen er god. I Tyskland kan en landmand låne via Rentebanken, som sker igennem en almindelig bankfilial. Rentebanken er offentligt finansieret og skal ikke opnå et overskud.

Et normalt lån i Tyskland er med en løbetid på 10 år, nogle er dog begyndt at tage 20-årslån, men det er langt fra normalen. I Danmark ser vi ofte realkreditlån med 30 års løbetid som en stor del af finansieringen. De danske realkreditlån har mange gange 10 års afdragsfrihed, hvor i Tyskland er der kun 2 års frivillig afdragsfrihed. Der er derfor i Danmark en større tilgængelighed til lånekapital, hvilket er en fordel for de danske producenter, hvis denne bruges med et afkast, der kan holde mål med risikoen ved at have så høj en gældsprocent.

Tilskud og skat

EU og regeringer støtter landbruget med tilskud og beskatter ligeledes. I dette afsnit analyseres, i hvor høj grad der gives tilskud til såvel de tyske som de danske producenter og efterfølgende, hvor meget skat der betales i landene.

I såvel Tyskland som Danmark har der været forskellige muligheder for tilskud på både produktionen og investeringen. Nogle er EU-bestemt, mens andre er nationalt bestemt. I dette ses det hele som samlet fordelt på produktionen og investeringerne.

Der er overført en del af den direkte betaling til landdistriktsmidlerne, hvor konsekvenserne af dette er opstillet i tabel 5.

Tabel 5: Hektartilskud 2015-2016

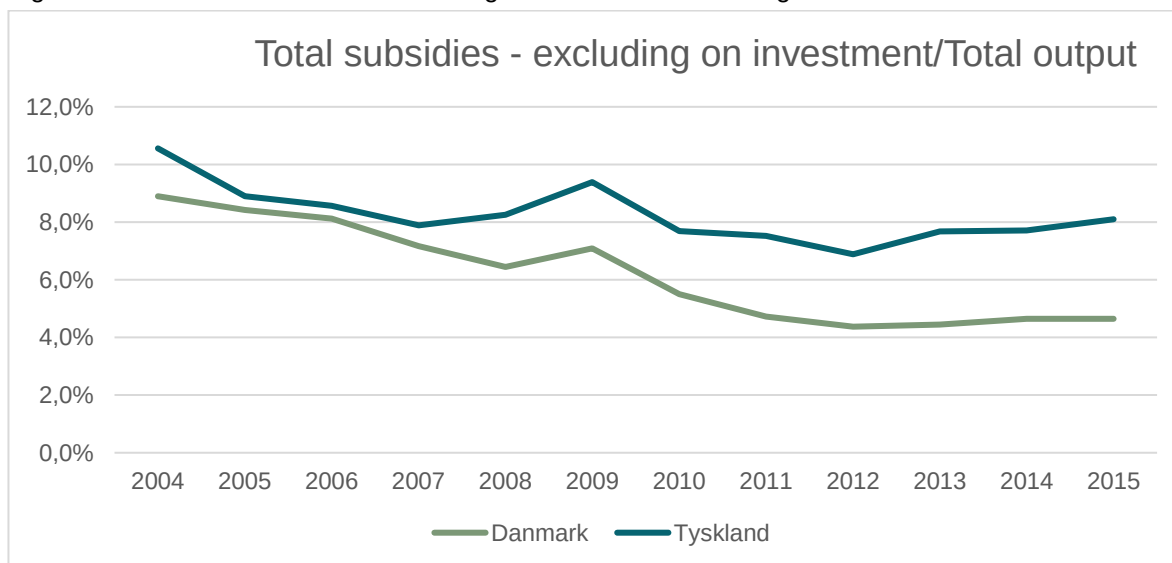
	Tilskud før overførsel	Tilskud efter overførsel
Danmark	2.591 kr/ha	2.358 kr/ha
Tyskland	2.244 kr/ha	2.143 kr/ha

Kilde: NaturErhvervsstyrelsen via landbrugsavisen⁹

Tabel 5 viser, at tilskuddet pr hektar er større til de danske producenter end de tyske.

I figur 38 vises tilskuddet uden investeringsstøtten, og her har Tyskland opnået mest i forhold til omsætningen. I 2015 fik tyskerne 8,1 % og Danmark 4,6 %.

Figur 38: Tilskud eksklusive til investeringer i forhold til omsætningen.

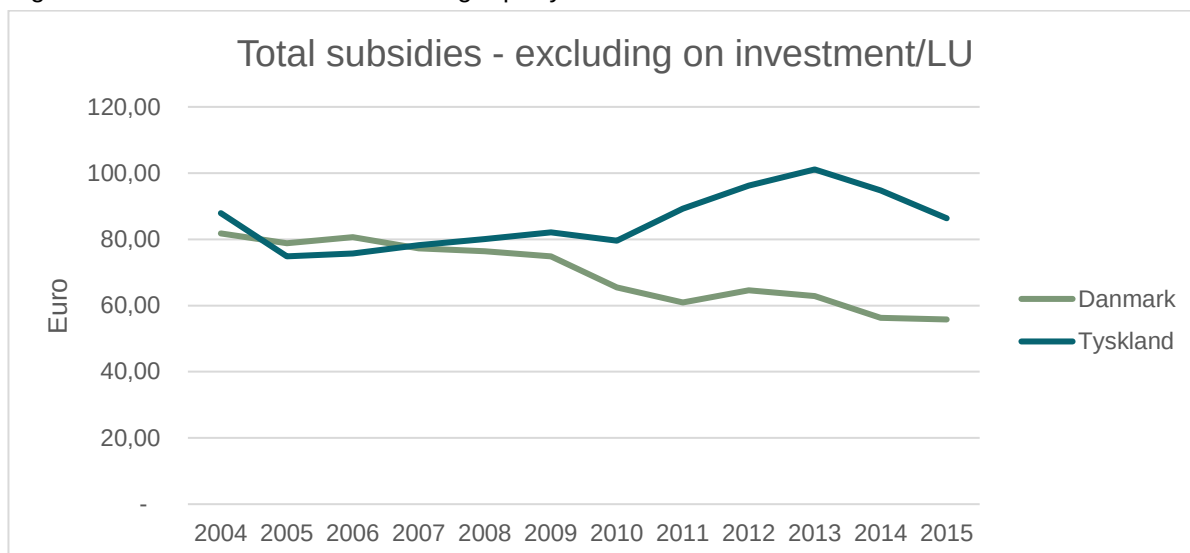

Kilde: FADN

Da tilskud ofte gives på baggrund af enheder, er figur 39 opstillet, hvor man kan se tilskuddet i forhold til antal dyreenheder. Her ses det, at Danmark og Tyskland har ligget på nogenlunde samme niveau, men fra 2009 har Tyskland opnået en højere støtte pr LU. I 2015 fik tyskerne 86 euro pr LU, hvor danskerne fik 56 euro pr LU.

⁹<http://landbrugsavisen.dk/Nyheder/Netnyheder/2014/8/12/Saamegetfaardanskelandmaendogkonkurrenter.htm> 2015

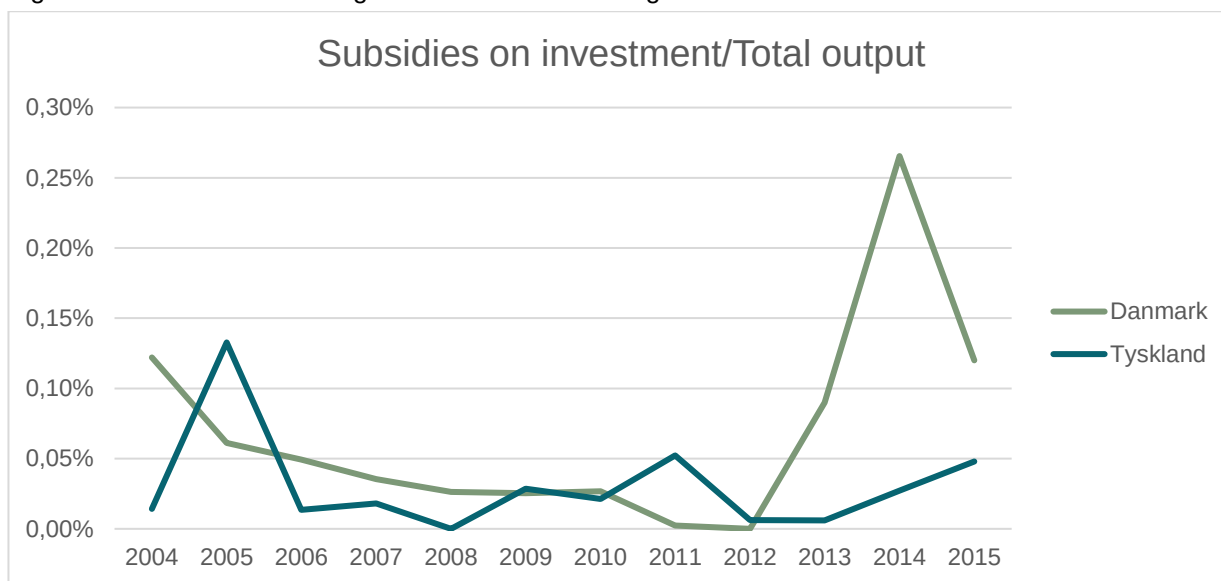
Figur 39: Tilskud eksklusive investeringer pr dyreenhed

Kilde: FADN

Hvis man i stedet ser på tilskud til investeringer, så ses der et andet billede. Figur 40 viser tilskuddet til investeringer i forhold til omsætningen, og her ses det, at det for begge lande er meget små niveauer. I de sidste par år har Danmark dog ligget noget højere end Tyskland, hvilket kan skyldes miljøteknologiordningerne.

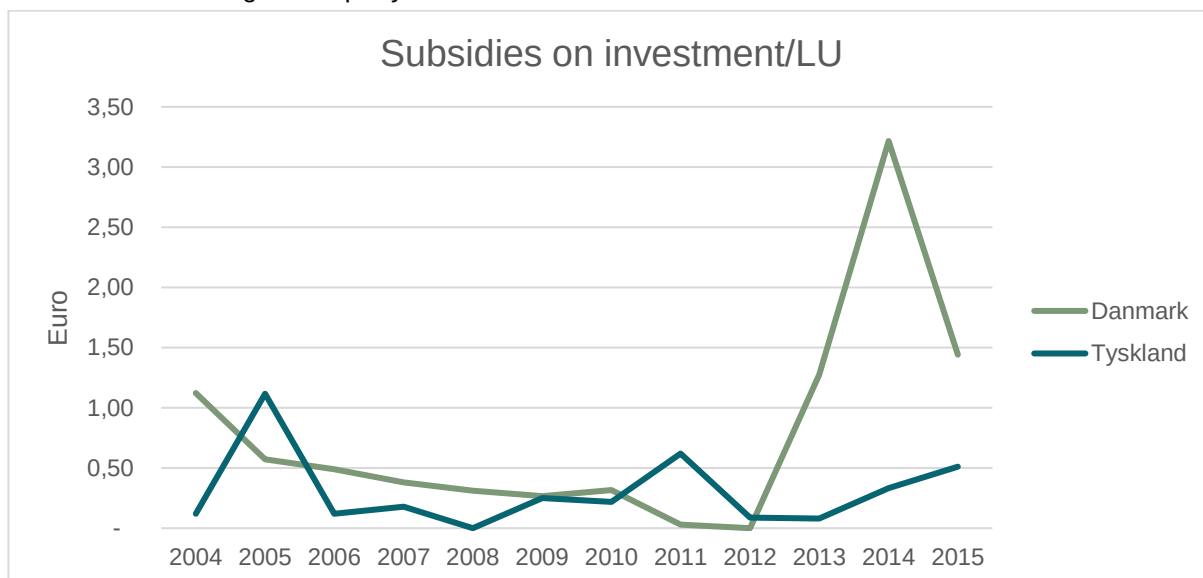
Figur 40: Tilskud til investeringer i forhold til omsætningen

Kilde: FADN

Igen for at tage højde for forskellen i omsætningsstørrelsen, så ses der på investeringsstøtten pr dyreenhed i figur 41, som viser samme tendens som figur 40, hvor niveauerne er ens bortset fra de sidste par år.

Tabel 41: Investeringsstøtte pr dyreenhed

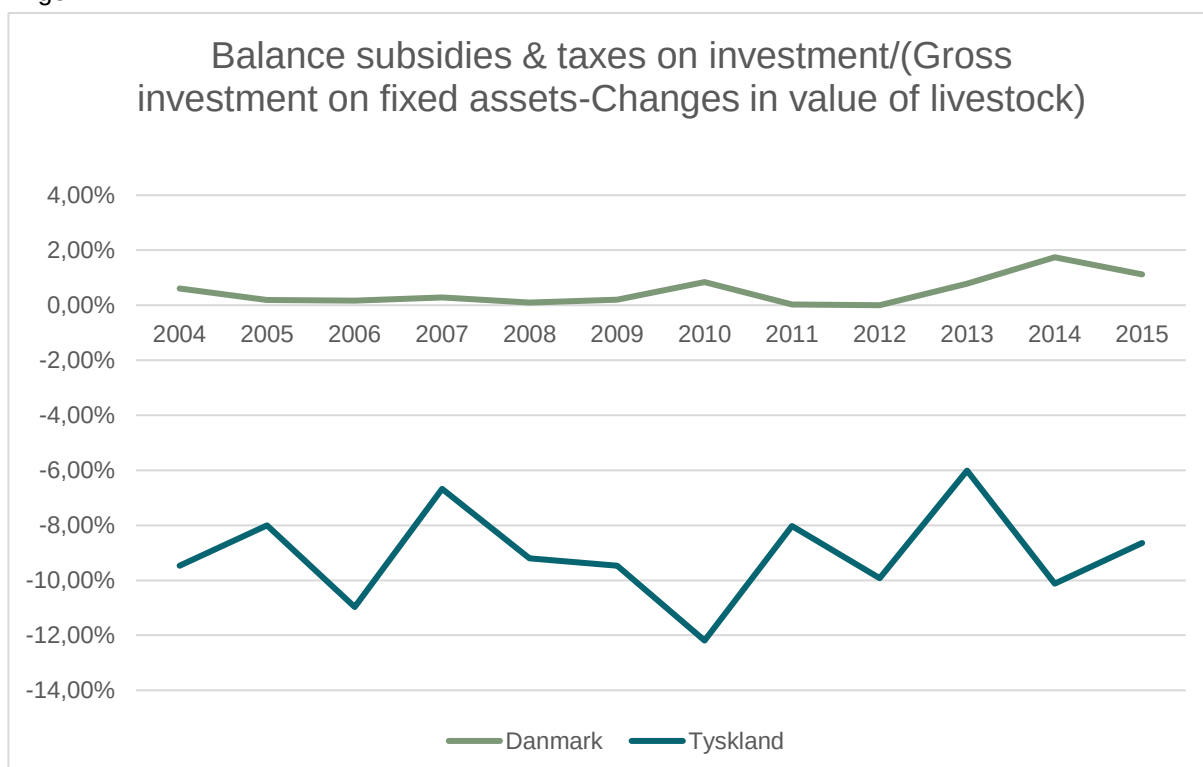

Kilde: FADN

For at kunne sammenligne, hvor meget tilskud fratrucket den skat der måtte være på en investering i Tyskland såvel som Danmark, er figur 42 opstillet. Her vises tilskud fratrucket skatten på investeringsstøtten sat i forhold til bruttoinvesteringerne i deres anlægsaktiver eksklusive ændringer i besætningsværdierne, da der normalt ikke optræder støtte til besætningskøb.

Her ses, at Danmark ligger med en lille positiv andel. Derimod ligger Tyskland i hele perioden nede med et gennemsnit på minus 9 %. Skatten i Tyskland er derfor en betydelig omkostning ved investeringer for de tyske producenter.

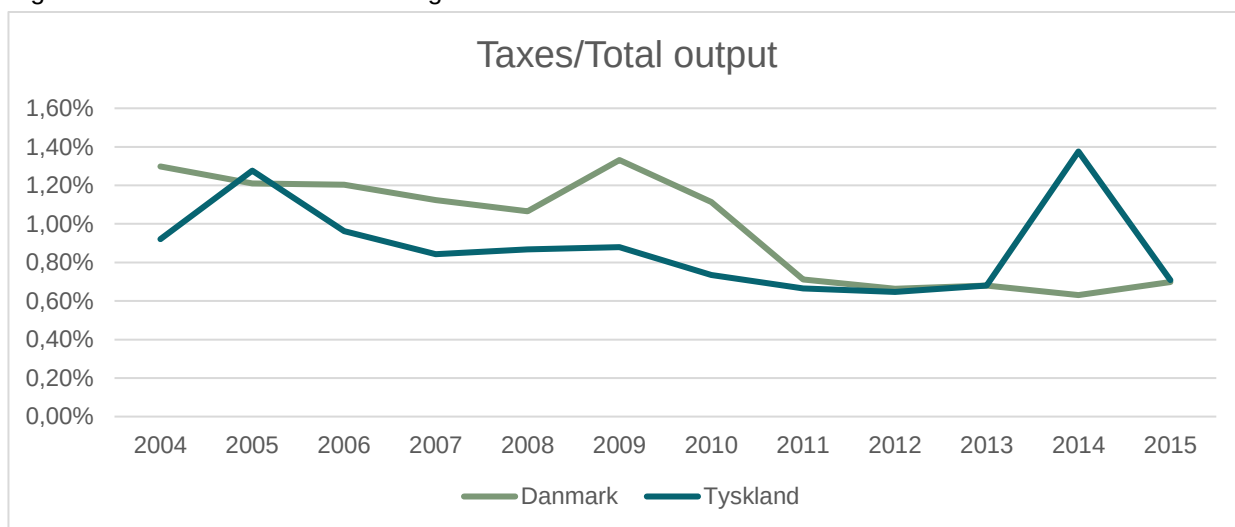
Figur 42: Tilskud fratrucket skat i forhold til investeringer i anlægsaktiver eksklusive besætningsinvesteringer.

Kilde: FADN

Sammenligningen af skatteforholdene vil i detaljer blive beskrevet i et af de efterfølgende kapitler. I figur 43 nedenfor ses skatten i forhold til omsætningen. Skatten er defineret i boks 6 nedenfor.

Figur 43: Skat i forhold til omsætningen

Kilde: FADN

Der ses i figuren, at niveauerne ikke er store, og begge lande ligger på samme niveau med små ud-sving.

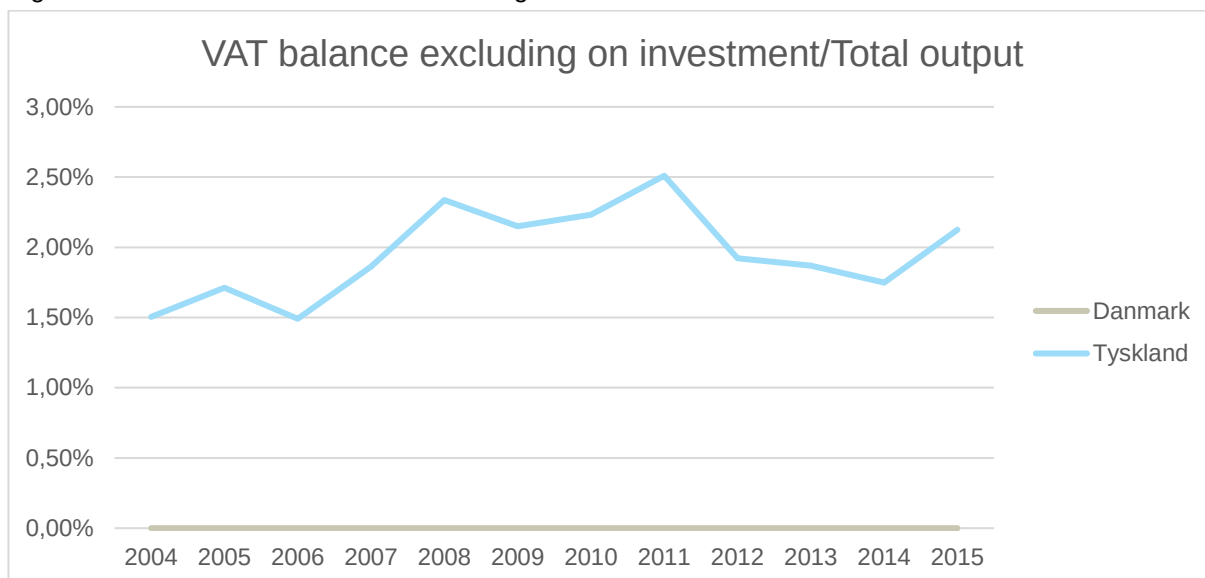
Boks 6: Definition på skat

Farm taxes and other dues (not including VAT and the personal taxes of the holder) and taxes and other charges on land and buildings. Subsidies on taxes are deducted.

Kilde: FADN

I indledningen er nævnt, at tysk landbrug har en momsfordel ved mindre produktioner. Dette er en for-simplet moms, som beskrives yderligere i kapitlet omkring skatteforhold senere i denne rapport. Når der ses på forskellene i momsreglerne, så vises dette i figur 44 nedenfor. Her ses, at Tyskland i hele perioden har en værdi af momssystemet på omkring 2 % af omsætningen, hvor de danske producenter er neutrale.

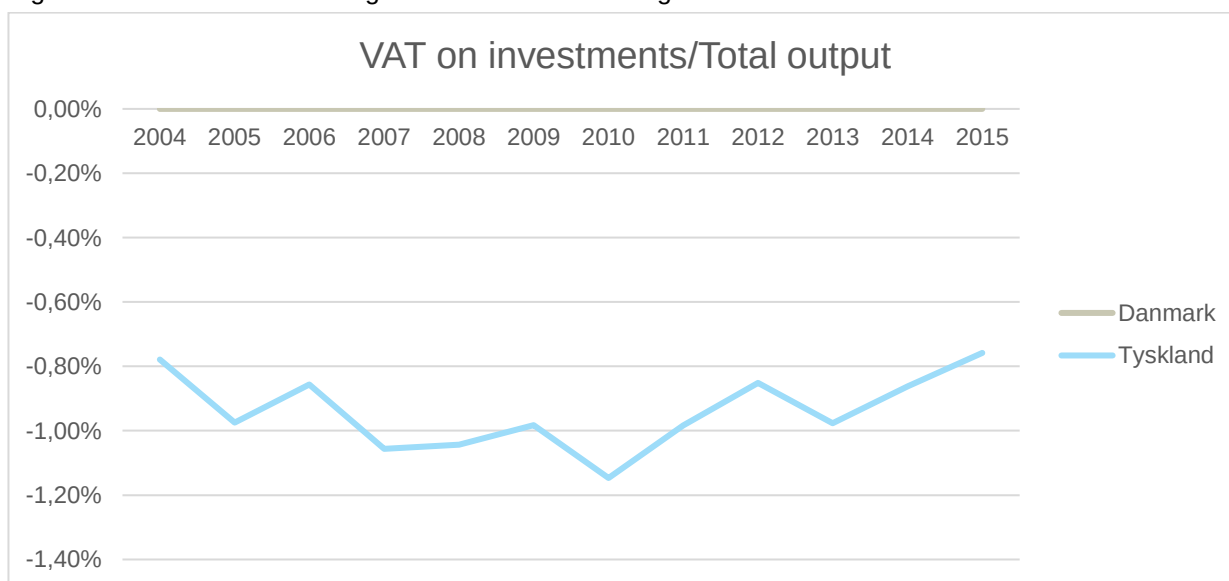
Figur 44: Momsfordel i forhold til omsætningen

Kilde: FADN

Figur 45 nedenfor viser igen, at de danske producenter er neutrale i forhold til moms ved investeringer, da de får den tilbage, men at de tyske producenter har en negativ effekt på omkring en procent af omsætningen. Da de ikke kan få momsen tilbage på investeringer, hvis de vælger at gøre brug af den forenklede moms. Denne negative effekt på momsen ved investeringer er dog mindre, end momsfordelen beskrevet ovenfor, så momsreglen er stadig en nettofordel for de tyske producenter.

Figur 45: Moms ved investeringer i forhold til omsætningen

Kilde: FADN

Resultater

FADN bruger som nævnt andre regnskabsmæssige begreber, end vi ser i de danske regnskaber. Dette er også tilfældet, når vi skal se på resultaterne.

Landmændenes resultater ses ud fra tre begreber: Farm Net Value, Family Farm Income og Cash Flow (2), som er defineret i boksene nedenfor.

Boks 7: Definition på Family Net Value

Remuneration to the fixed factors of production (work, land and capital), whether they be external of family factors. As a result, holdings can be compared irrespective of their family/non-family nature of the factors of production employed. This indicator is sensitive, however, to the production methods employed: the ratio (intermediate consumption + depreciation) fixed factors may vary and therefore influence the FNVA level. For example, in the livestock sector, if production is mostly without the use of land (purchased feed) or extensive (purchase and renting of forage land).

Boks 8: Definition på Family Farm income

Remuneration to fixed factors of production of the family (work, land and capital) and remuneration to the entrepreneurs' risks (loss/profit) in the accounting year.

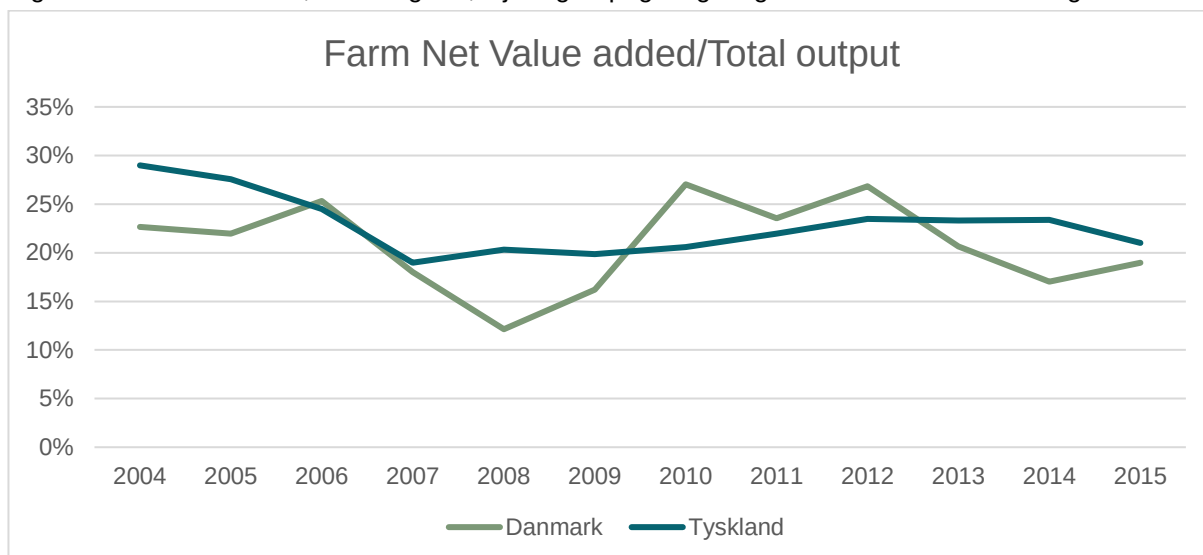
Boks 9: Definition på Cashflow (2)

=Receipts – Expenditure for the accounting year
=Net receipts of agricultural activity and other receipts
+Balance farm subsidies & taxes
+Balance subsidies & taxes on investment
+Balance of operations on capital
+Balance of operations on debts and loans
=Sales of products + Other receipts + Sales of livestock
-All cost paid – Purchases of livestock
+Farm subsidies - Farm taxes
+VAT balance
+Subsidies on investment – Taxes on investments
+Sales of capital – Investments
+Closing valuation of debts – Opening valuation of debts.

Family Net Value added er resultatet før løn, renteudgifter, leje- og forpagtningsudgifter. Dette sættes i forhold til omsætningen. I figur 46 nedenfor ses, at Tyskland har haft et fald i resultatet før renter, løn og lejeudgifter i forhold til resultatet frem til 2007. Herefter har det ligget nogenlunde stabilt mellem 19 og 23 %. Danmark har derimod haft nogle større udsving og i perioder ligget såvel under som over Tyskland. I 2015 var Tyskland på 21 % og Danmark på 19 %.

Der er dog ikke så meget forskel på de to lande, men Danmark viser en mindre ustabilitet, da resultatet svinger betydeligt mere end i Tyskland.

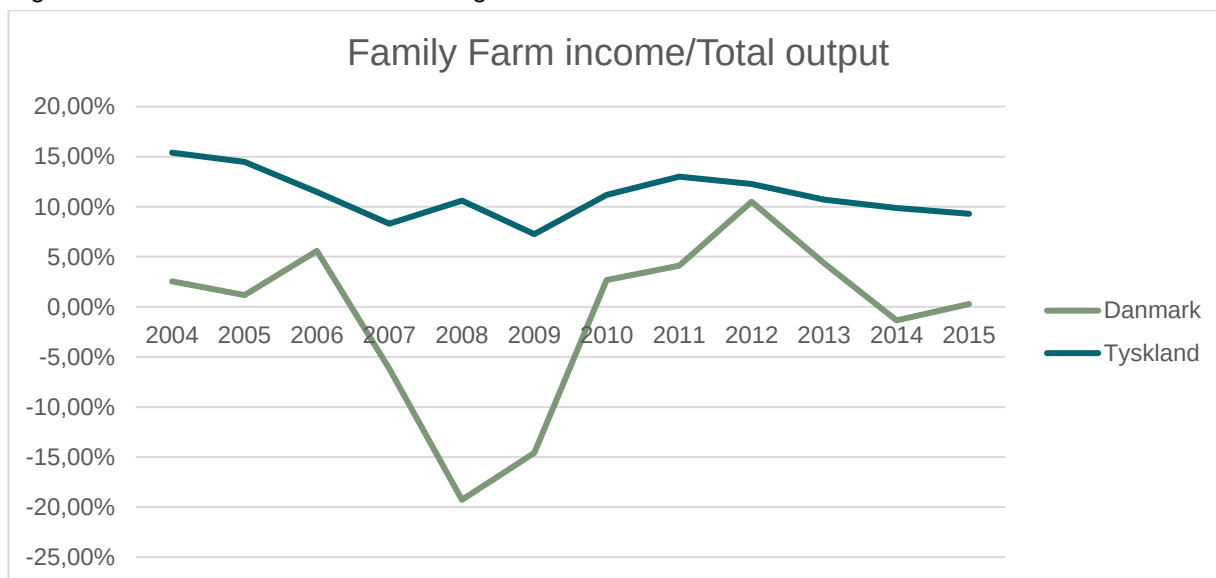
Figur 46: Resultat før løn, renteudgifter, leje- og forpagtningsudgifter i forhold til omsætningen.

Kilde: FADN

Hvis man derimod inkluderer løn, renter samt leje- og forpagtningsudgifter, så ses der på nøgletallet Family Farm Income. I figur 47 vises, hvor meget resultatet udgør af den samlede omsætning. Her ses, at Tyskland er i en nedadgående trend med udsving, hvor de har bevæget sig fra 15 % ned til 9 %. Danmark har derimod svinget noget i årene fra -20 % til 10 %. Det er en farlig tendens for Tyskland, at resultatet er faldende, men samtidig er det betydeligt bedre end situationen i Danmark, hvor der i nogle år optræder negative resultater. Forskellen er derfor betydelig mellem de to lande, hvilket er en stærk fordel for Tyskland, da Tyskland i alle årene har et bedre resultat end Danmark.

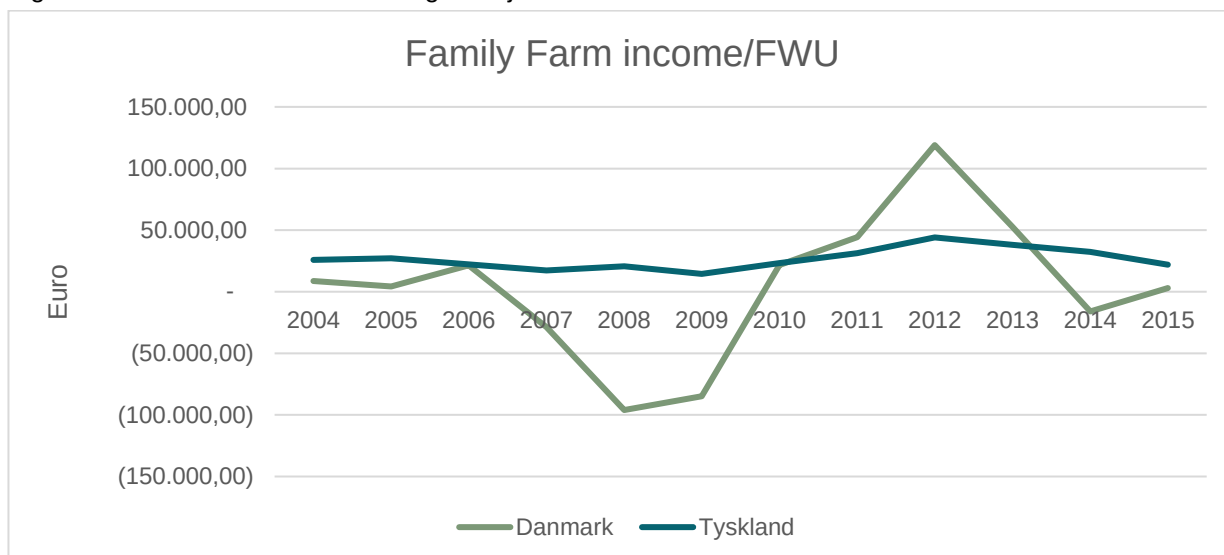
Figur 47: Resultat i forhold til omsætning

Kilde: FADN

For at vise, hvor store resultaterne er på en enkelt bedrift, er figur 48 opstillet. Her ses resultatet i forhold til en familiearbejdsenhed. Her er der taget højde for, om der er meget familiehjælp på bedriften, som skal forsørges af bedriften. I 2015 var antallet af arbejdende familiemedlemmer på de gennemsnitlige bedrifter 1,05 i Danmark og 1,34 i Tyskland.

Figur 48: Resultat i forhold til forbrugt arbejdskraft i familien.

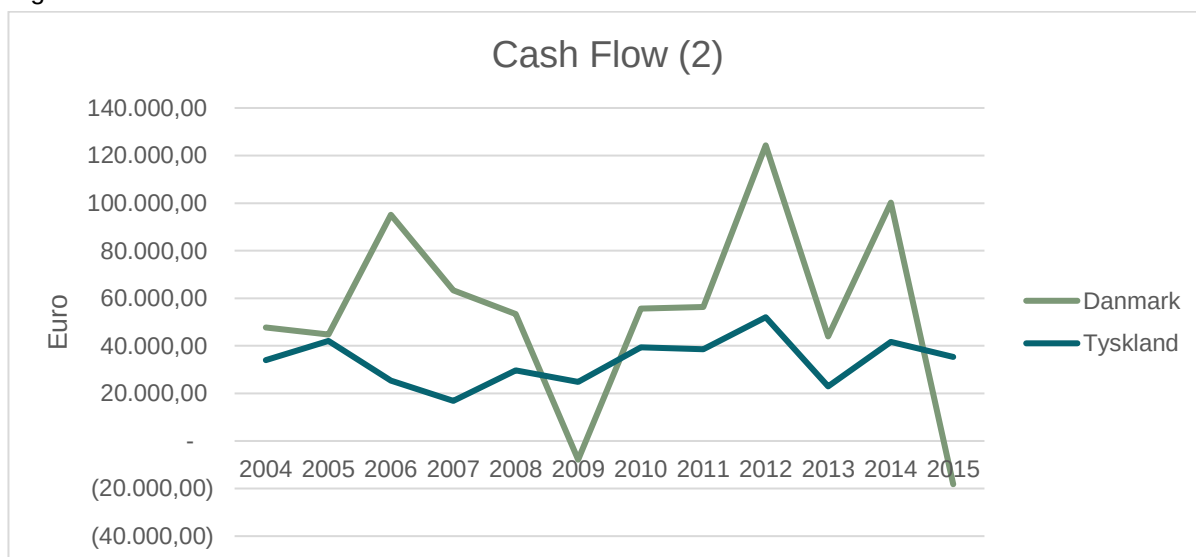

Kilde: FADN

Figur 48 viser, at Tyskland ligger på et stabilt niveau med et gennemsnit på godt 26.000 euro fra 14-44.000 euro. Danmark derimod svinger betydeligt mere og har et gennemsnit på godt 4.000 euro. I Danmark har det laveste niveau været -96.000 euro i 2008 og det højeste 119.000 euro i 2012. Dette er betydelige udsving for en virksomhed. Tyskland har således både bedre resultater og en mere stabil indtægt på trods af betydeligt mindre størrelse af virksomheder.

Udover resultaterne, så er det muligt at sammenligne likviditeten på bedriftsniveau, som ses i figur 49. Her ses igen store udsving i Danmark, mens Tyskland er på et mere stabilt niveau, dog med udsving. Tysklands gennemsnit er på godt 33.000 euro, hvor Danmark er på knap 55.000 euro. På bedriftsniveau har de danske producenter derfor på trods af store udsving en højere gennemsnitlig likviditet, hvilket og så gerne skulle være tilfældet, da de danske bedrifter er betydeligt større.

Figur 49: Likviditet

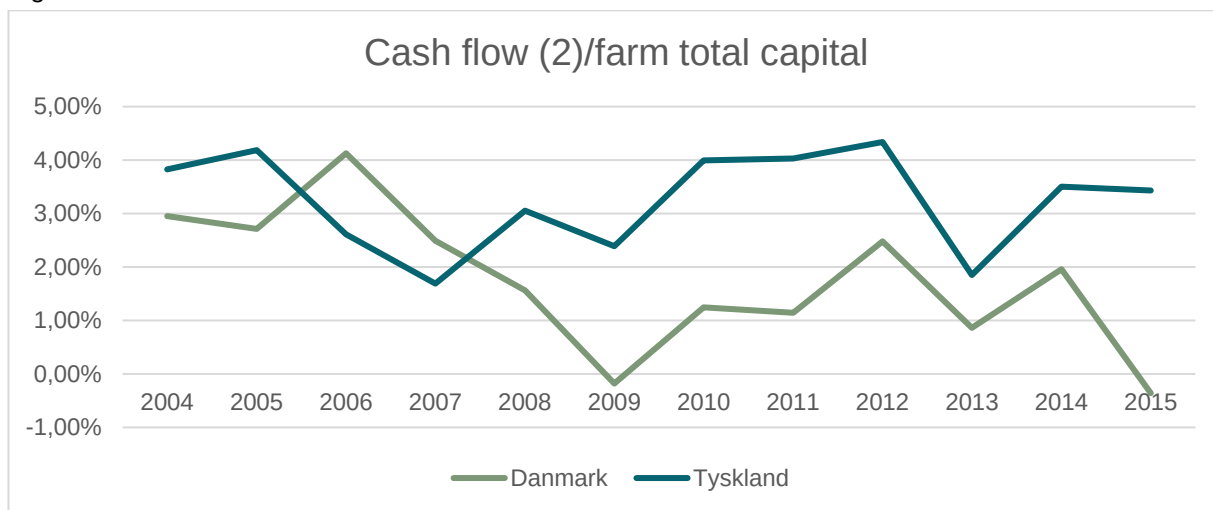

Kilde: FADN

For at kunne sammenligne likviditeten sættes denne i forhold til den samlede aktivmasse. Dette skyldes, at de danske producenter er større end de tyske.

I figur 50 ses likviditeten i forhold til den samlede aktivmasse. Vi ser her svingninger i begge lande, hvor Danmark har fået et niveauryk ned ad. Derfor har Tyskland ligget foran Danmark siden 2008. I 2015 er de tyske producenters likviditet i forhold til omsætningen på godt 3 % og de danske på lidt under 0 %. Dette er en styrke hos den tyske producent.

Figur 50: Likviditet i forhold til de samlede aktiver

Kilde: FADN

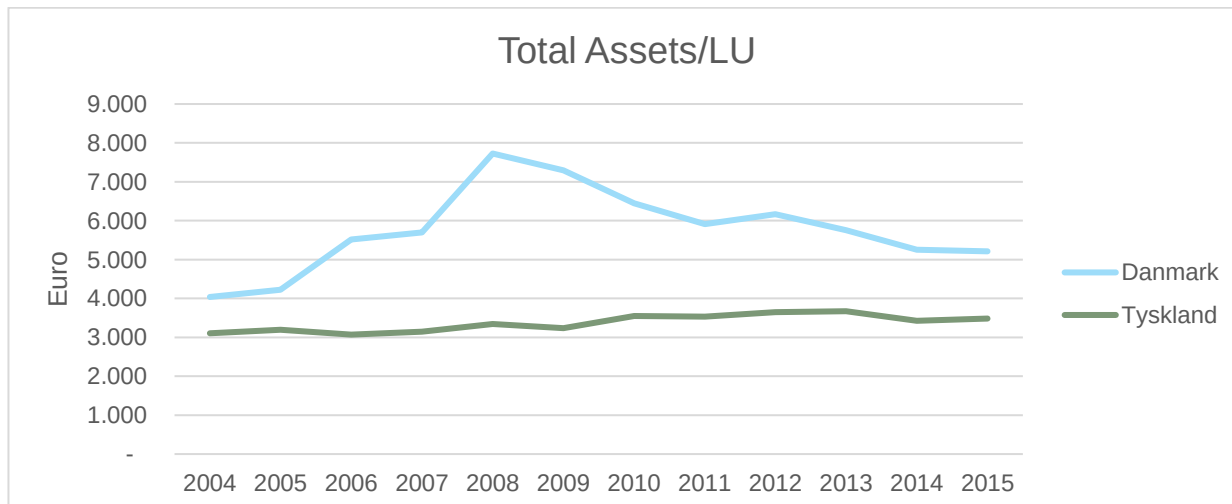
Det samlede billede, når der ses på resultaterne og likviditeten, er, at de tyske producenters evne til at skabe likviditet og resultater er bedre end de danske.

Balance

I dette afsnit vil balancens poster blive sammenlignet for at vise forskellene imellem de to lande, og hvornår disse forskelle skaber konkurrencemæssige fordele.

Figur 51 viser den samlede aktivmasse i forhold til dyreenhederne, hvilket kan betragtes som den bundne kapital pr dyreenhed. Der er her en betydelig forskel mellem Danmark og Tyskland. Tyskland har sammenlignet med Danmark været nogenlunde stabil i hele perioden. Danmark derimod har haft en stor stigning frem til 2008. Siden 2008 er de samlede aktiver pr LU faldet for Danmark. I 2015 havde Danmark godt 5.200 euro pr LU og Tyskland knap 3.500 euro pr LU.

Figur 51: Aktivmasse pr dyreenhed.

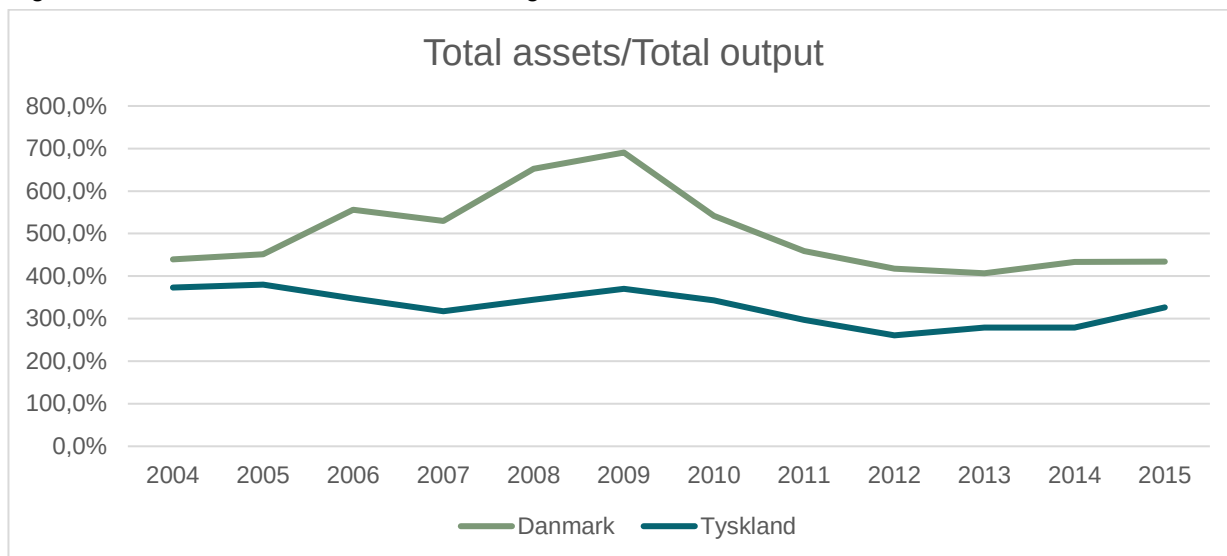

Kilde: FADN

Da der som tidligere undersøgt, er forskel på, hvor meget de to lande opnår af omsætning pr dyreenhed, er figur 52 opstillet, hvor aktivmassen ses i forhold til omsætningsniveauerne.

Her ses de samme forskelle, men betydelige mindre end aktiver i forhold til dyreenheder. I 2015 var de danske producenters aktivmasse i forhold til omsætningen 434 %, hvor de tyske var på 327 %.

Figur 52: Aktivmassen i forhold til omsætningen

Kilde: FADN

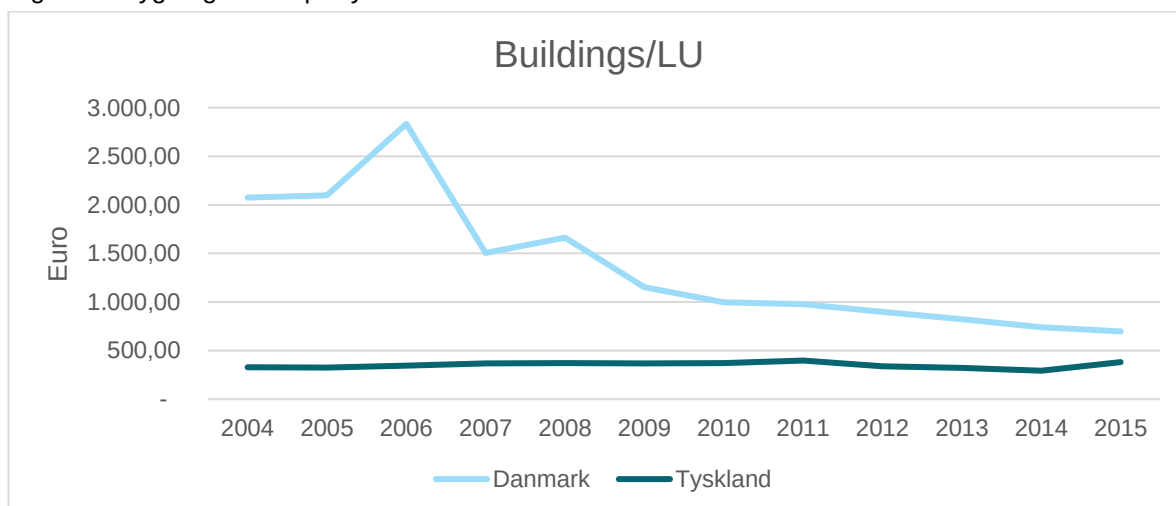
I det følgende ses der på, hvordan sammensætningen af aktiverne er.

Nedenfor i figur 53 ses to meget forskellige opstillinger, hvor Tyskland har haft nogle forholdsvis konstante bygningsværdier i forhold til dyreenheder på omkring 300-400 euro pr dyrenhed. I 2015 var de tyske bygningsværdier pr dyreenhed på 382 euro.

Hvis man derimod ser på Danmark, så har niveauet været betydeligt højere, hvor Danmark tilbage i 2006 var oppe på 2.833 euro pr dyrenhed i bygningsværdier. Dette er faldet kraftigt siden og er i 2015 på 697 euro, hvilket stadig er mere end 1,8 gange højere end i Tyskland.

I interviewene hørte vi, at bygningskravene er højere i Tyskland end Danmark. Umiddelbart er det dog stadig billigere at bygge, eftersom kapitalbindingen i bygninger pr dyreenhed er lavere.

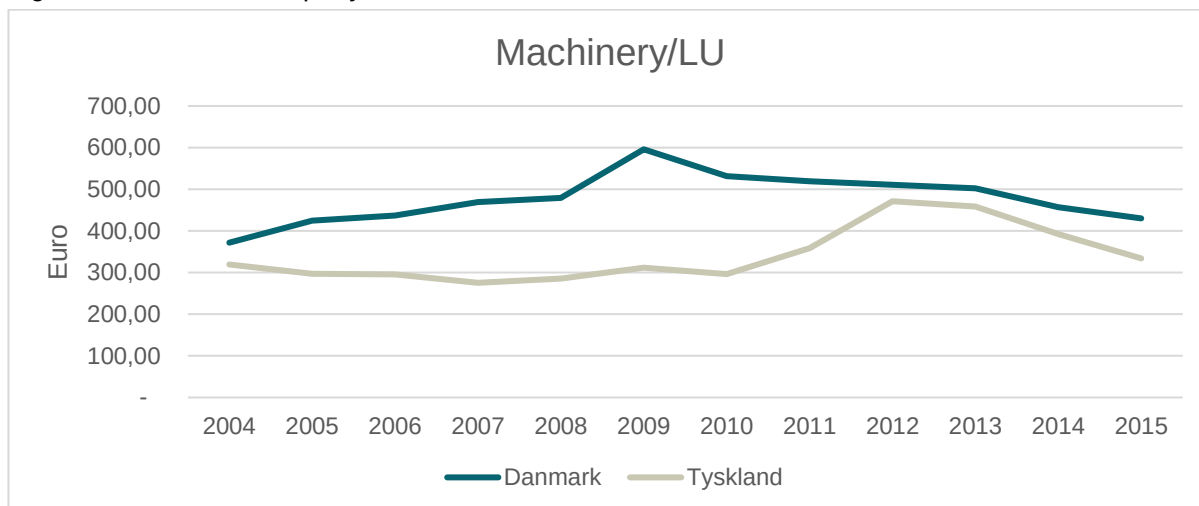
Figur 53: Bygningsværdi pr dyrenhed

Kilde: FADN

Nedenfor i figur 54 ses maskinernes værdi pr dyreenhed. Her ses det, at Danmark har haft en stigning frem til 2008, hvorefter den er faldet. Tyskland havde en kraftig stigning fra 2010 til 2012 og er herefter igen faldet. I 2015 lå de to lande med omkring 100 euro pr dyrenhed fra hinanden. I 2015 var Danmarks maskiner pr dyrenhed på 430, hvor Tyskland lå på 334. Tyskland har derfor stadig den laveste.

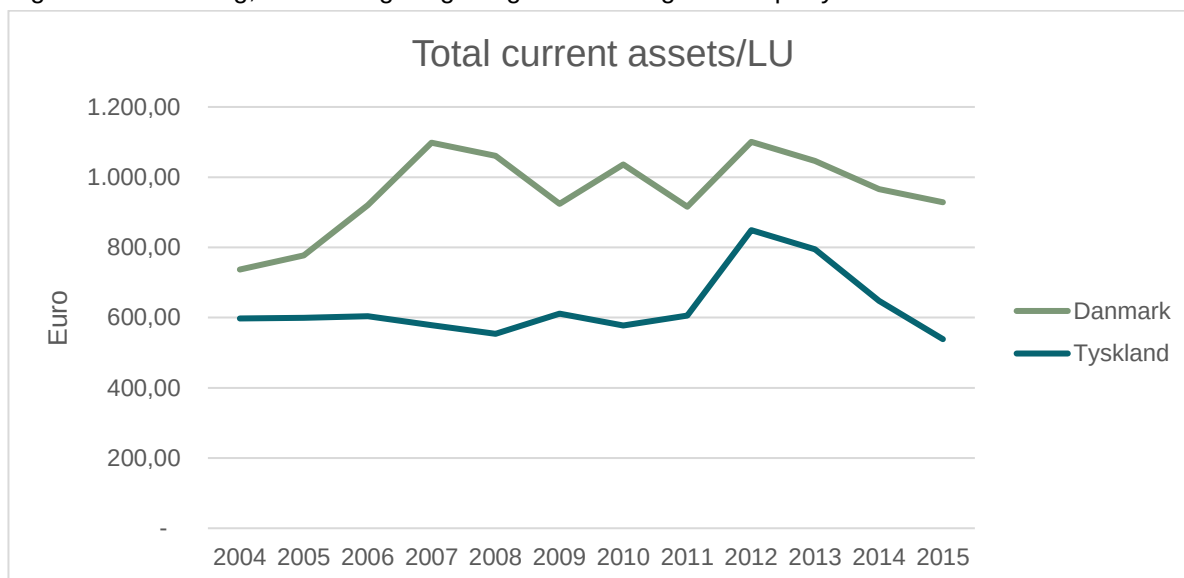
Figur 54: Maskinværdier pr dyreenhed

Kilde: FADN

Når man ser på omsætningsaktiver, som består af besætninger, beholdning og øvrige omsætningsbare aktiver, og sætter det i forhold til dyreenheder, så ses figur 55. Her er hverken en stigende eller faldende tendens hos Tyskland eller Danmark, men forskellen er stor. I Tyskland er niveauet på knap 528 euro pr LU, hvor den i Danmark er på godt 928 euro pr LU. I de efterfølgende tre figurer ses der på, hvor forskellene er.

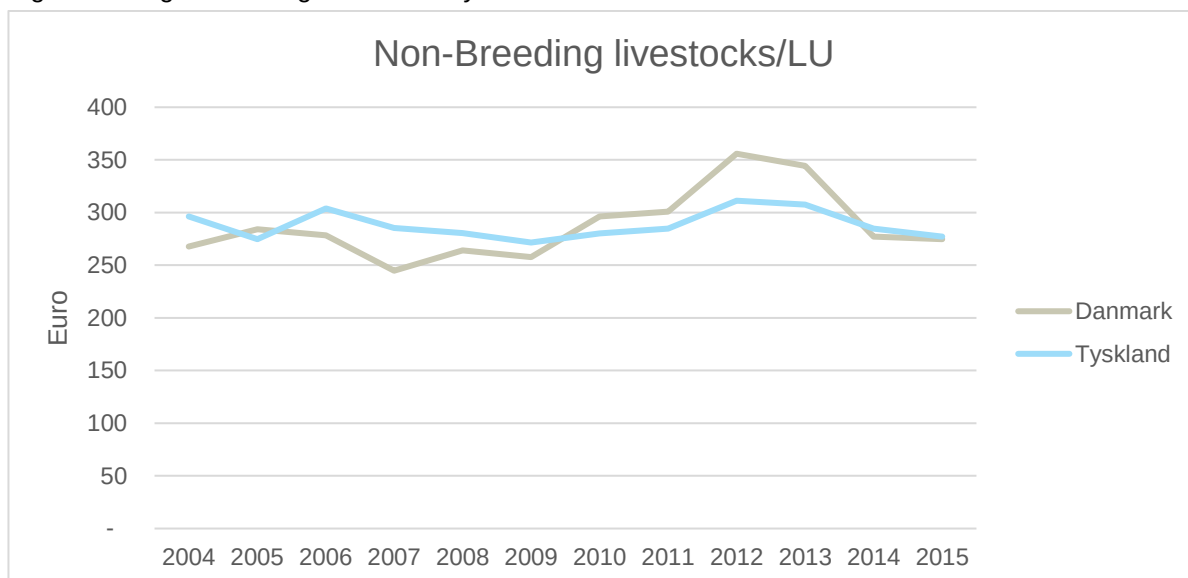
Figur 55: Besætning, beholdninger og øvrige omsætningsaktiver pr dyreenhed

Kilde: FADN

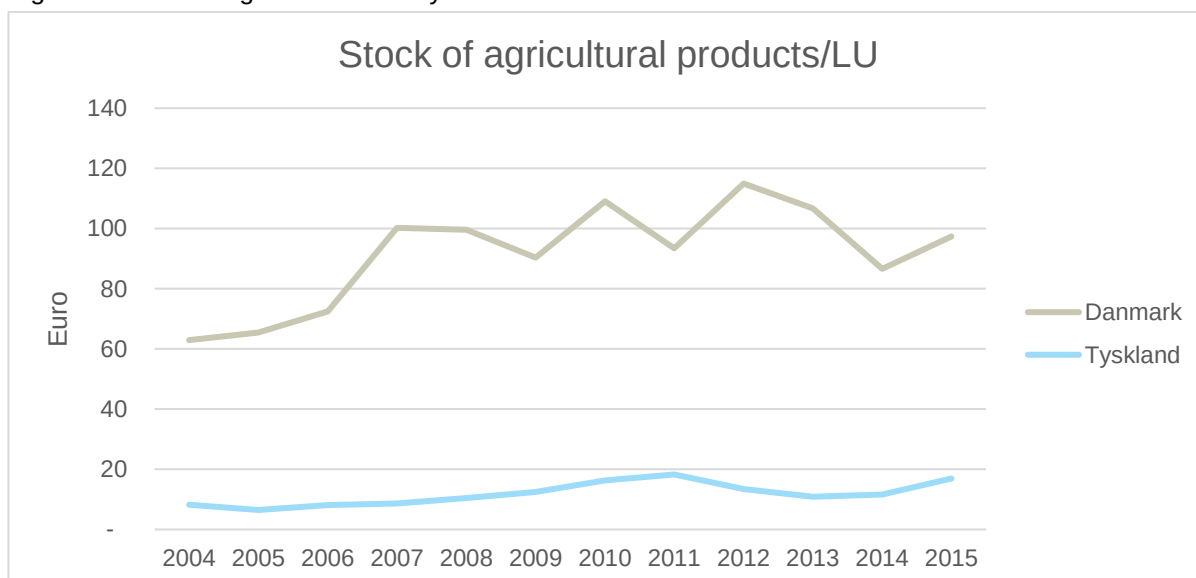
En del af omsætningsaktiverne er den del af besætningen, som ikke er stambesætningen. I figur 56 ses det, at denne er på samme niveau i de to lande, og at de to er fulgtes ad med små udsving i årene. Da Danmark opnår en højere omsætning pr LU og binder den samme kapital i besætningen pr dyrenhed som Tyskland, så er dette en styrke for Danmark.

Figur 56: Salgsbesætning i forhold til dyreenheder

Kilde: FADN

Figur 57: Beholdninger i forhold til dyreenheder

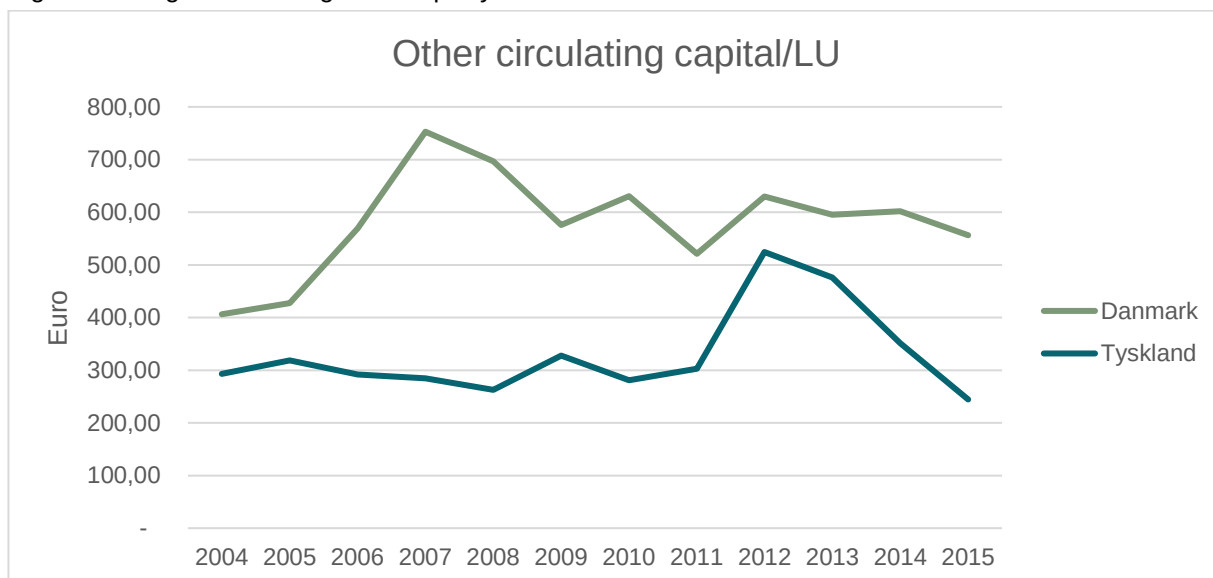

Kilde: FADN

Figur 57 ovenfor viser, hvor meget kapital der er bundet i beholdninger pr dyreenhed. Her ses to lande, som er meget forskellige. I 2015 lå Danmark på 97 euro, hvor Tyskland lå på 17 euro. Som vist i figur 21, så har de tyske producenter færre udgifter til foder end danskerne. Dette kan dog ikke forklare hele forskellen. Hjemmeblandingsandelen er på nogenlunde samme niveau, så dette skulle heller ikke have betydning, på trods af at de danske producenters dyrkede areal er på omkring det tredobbelte niveau. Derfor ser det ud til, at de tyske producenter formår at drive deres virksomhed med et betydeligt mindre varelager end de danske.

Nedenfor ses figur 58, som viser kapitalbindingen i de øvrige omsætningsaktiver, hvilket eksempelvis er tilgodehavende og andelshaverkonti. Her ses igen, at Tyskland har et betydeligt lavere niveau end Danmark. I 2015 lå de danske producenters kapitalbinding i øvrige omsætningsaktiver pr dyreenhed på 556 euro, hvor de tyske lå på 244 euro.

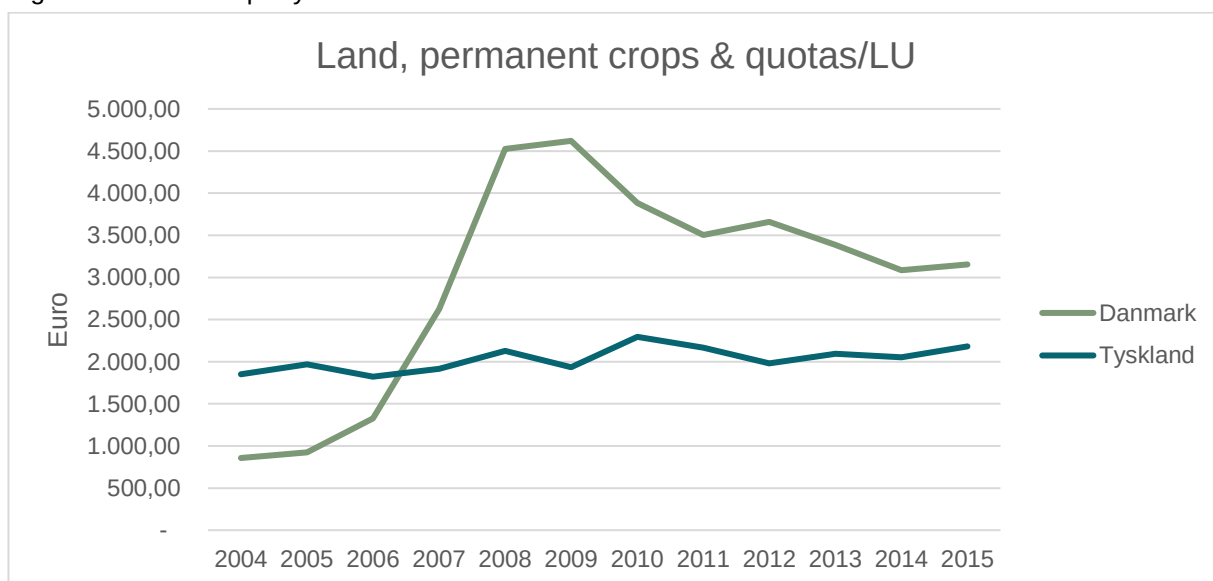
Figur 58: Øvrige omsætningsaktiver pr dyreenhed

Kilde: FADN

Den anden store forklaring på forskellen i den samlede kapitalbinding pr dyreenhed skal findes i jordværdierne. I figur 59 er jordværdien opstillet pr dyreenhed. Her ses det, at Danmark har en højere kapitalbinding i jorden pr dyreenhed end Tyskland. I 2015 havde den danske producent bundet godt 3.100 euro pr LU, hvor den tyske havde bundet knap 2.200 euro pr LU. Før 2007 havde de danske producenter en lavere binding end de tyske.

Figur 59: Jordværdi pr dyreenhed

Kilde: FADN

Danmark har en højere kapitalbinding pr dyreenhed på stort set alle punkter end Tyskland. Det eneste sted, hvor Danmark ligger på niveau, er ved besætningen. Dette er en styrke for de tyske producenter. I de efterfølgende afsnit vil afkast og resultater blive analyseret i forhold til, hvor meget producenterne kan skabe af afkast på den bundne kapital.

JORDPRISER

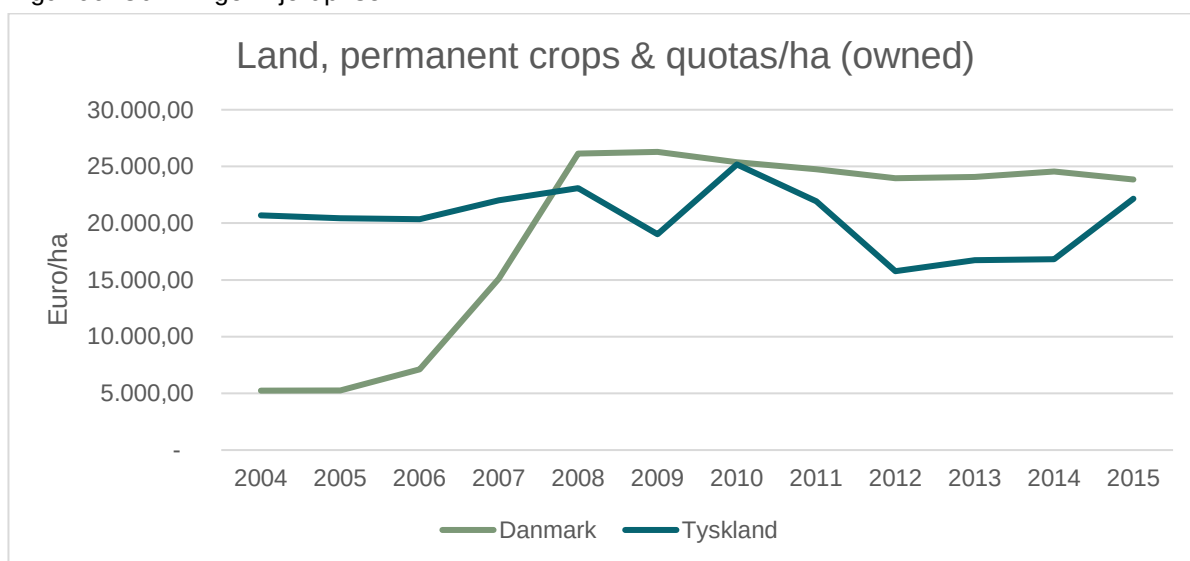
Interviewene i Niedersachsen fortalte os, at jordprisen ligger på 50-100.000 Euro/ha (375-750.000 kr/ha), hvilket på ingen måde kan forrentes. Derfor er det meget normalt, at man forpagter jorden. Ofte

ejer landmænd ikke meget jord selv. Jord kan finansieres i banken med 60% egenfinansiering. Renteniveauet ligger på 1,5-2 % og har i mange år været 10-årige lån med afdrag. Nu er nogle begyndt at bruge 20-årige lån med afdrag. Hvis man har nogle dårlige år, så er det muligt at få afdragsfrihed på enkelte lån i 1-3 år.

Forpagtningspriserne ligger fra 800-1.500€/ha (6.000-11.250kr/ha). De laveste forpagtningspriser blev beskrevet som "under bordet-priser". Der er også eksempler på, hvor en landmand betaler lidt ekstra i forpagtning. Den ekstra forpagtning skal dække lønomkostninger for at passe jorden eller eventuelt slagtesvin.

I figur 60 nedenfor vises udviklingen i jordpriser i Danmark og Tyskland. Her tages der ikke udgangspunkt i handlede priser, da det er jordvurderingerne i de eksisterende ejendomme, som indgår. I jordpriserne er også inkluderet permanente afgrøder og kvote. Der er antaget, at dette ikke har særlig betydning for sammenligningen.

Figur 60: Udviklingen i jordpriser

Kilde: FADN

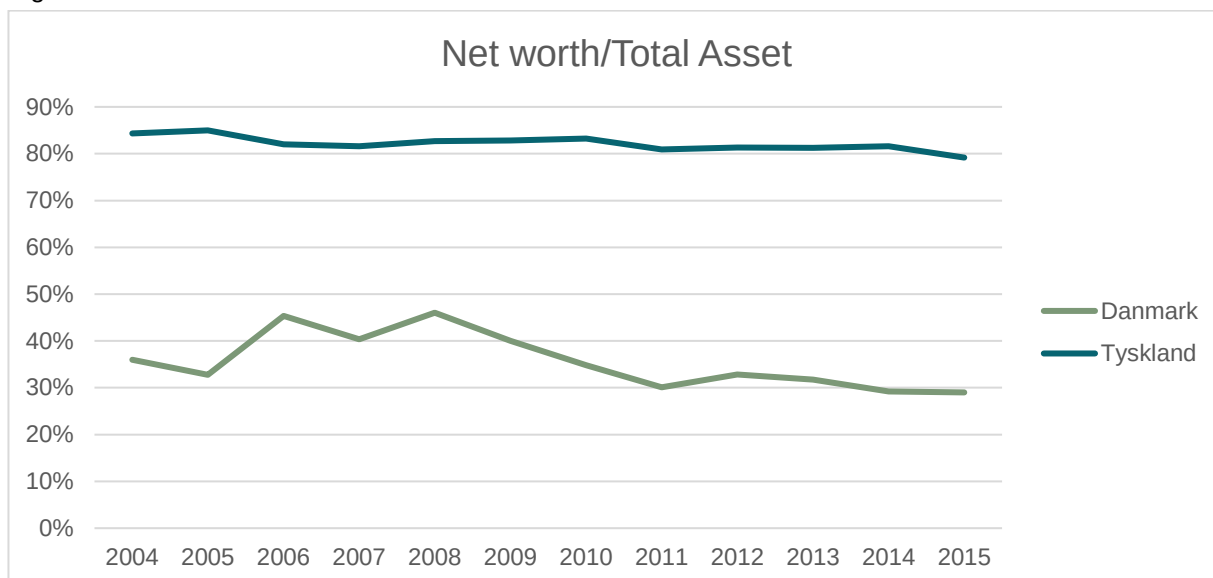
Figur 60 viser udviklingen i de danske jordpriser fra 2004 til 2015 fra 5.238 euro pr ha til 23.848 euro pr ha, hvilket er en stigning på 355%. I Tyskland derimod har de i hele perioden ligget på et højere niveau. Dog har der været udsving i perioden, men i 2015 var Tyskland på niveau med Danmark.

GÆLD OG EGENKAPITAL

Finansieringen af bedriften er tidligere nævnt i denne analyse, hvor Danmark i 2015 havde en gældsprocent på 71 %, mens Tyskland kun havde én på 21 %, hvilket har stor påvirkning på risikoen og rentebetalingen.

I figur 61 nedenfor ses egenkapitalsandelen i forhold til de samlede aktiver, også kaldet soliditet. Danmarks soliditet var i 2015 på 29%, hvor den tyske var på 79%. Soliditeten er det modsatte af gældsprocenten, som tidligere er analyseret.

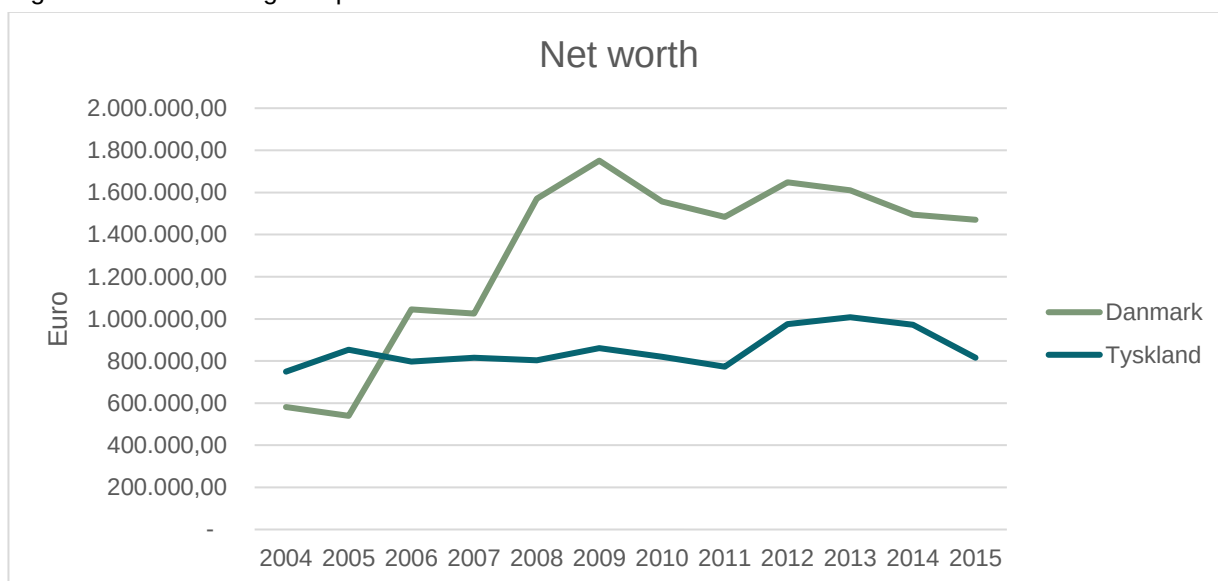
Figur 61: Soliditeten

Kilde: FADN

Når der ses på egenkapitalen på hver enkelt bedrift, viser figur 62 nedenfor, at den danske bedrifts egenkapital er betydeligt større. Dette skyldes de større bedrifter. I 2015 var den gennemsnitlige egenkapital på en bedrift knap 1,5 mio. euro i Danmark, hvor den tyske producent havde godt 800.000 euro.

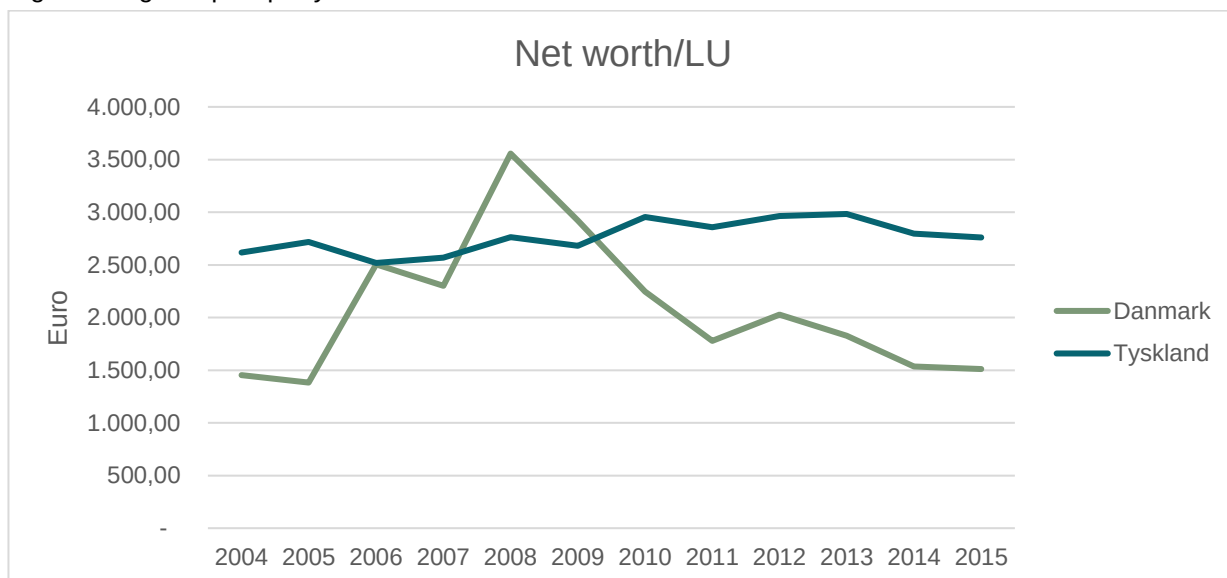
Figur 62: Bedriftens egenkapital

Kilde: FADN

For igen at sammenligne egenkapitalen pr dyreenhed ses dette i figur 63 nedenfor.

Figur 63: Egenkapital pr dyreenhed

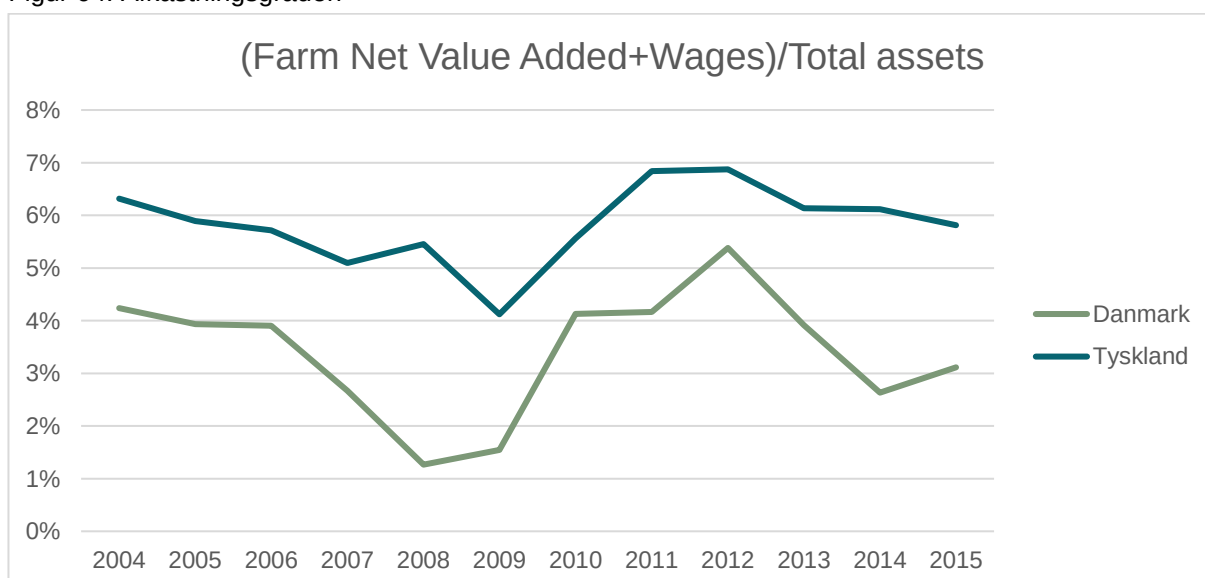
Kilde: FADN

I figur 63 vises egenkapitalen pr dyreenhed. Her ses det, at Danmark steg kraftigt op til 2008, hvor jordprisen var på det højeste niveau. Efterfølgende kom der dog et kraftigt fald, så egenkapitalen pr dyreenhed er tilbage på det samme niveau som i 2004. I 2015 var dette niveau i Danmark godt 1.500 euro pr dyreenhed.

I Tyskland har egenkapitalen været mere stabil. Den har haft småudsving, og i 2015 var den på knap 2.800 euro pr dyreenhed. Det vil sige, at Tyskland både har en mere stabil udvikling i egenkapitalen og omkring en dobbelt så høj egenkapital pr dyreenhed, hvilket giver en styrke for de tyske producenter, da deres risiko er mindre. Dette skal lægges til styrken, at de har en lavere gældsprocent og mindre investeret kapital end de danske producenter.

Hvis man ser på afkastningsgraden, som er et udtryk for resultatet før finansiering i forhold til de samlede aktiver, så ses dette i figur 64. Her ses det, at den danske afkastningsgrad bevæger sig i en cyklisk form mellem 1 og 5 %, hvor den tyske bevæger sig i samme mønster, men i gennemsnit 3 procentpoint højere.

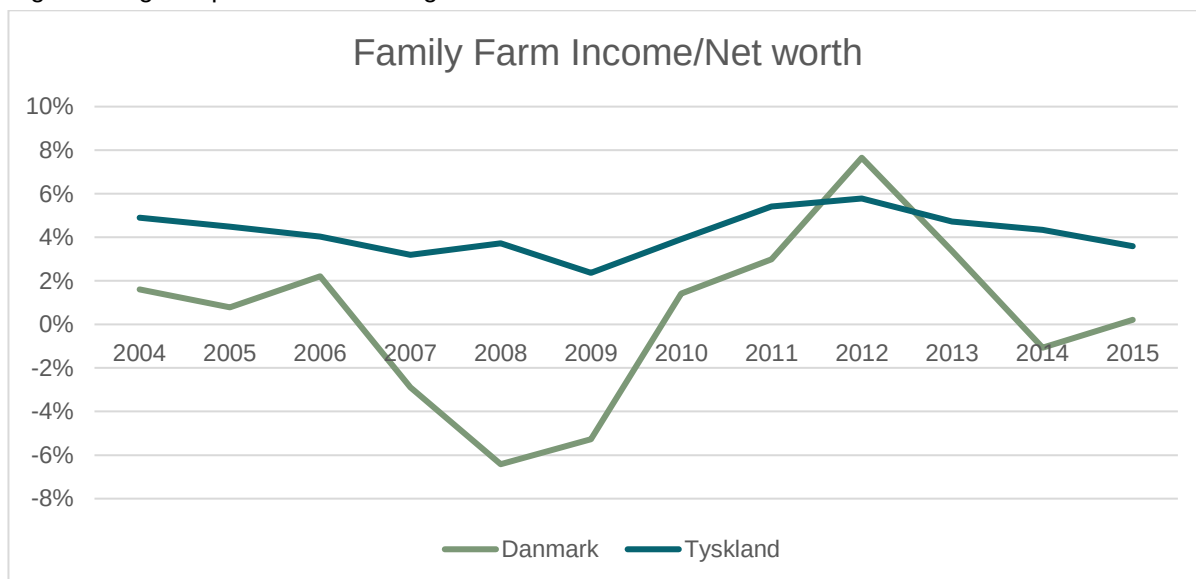
Figur 64: Afkastningsgraden

Kilde: FADN

Tysklands afkastningsgrad ligger over det danske niveau. Da afkastningsgraden ikke tager højde for finansieringsudgifterne, er figur 65 nedenfor opstillet, hvor der ses på egenkapitalens forrentning, som er resultatet efter finansiering i forhold til egenkapitalen.

Figur 65: Egenkapitalens forrentning

Kilde: FADN

Svingningerne i den tyske egenkapitalforrentning er begrænsede sammenlignet med de danske producenter. Tyskerne har små svingninger fra 3-5 % og har kun i et enkelt år været oppe på knap 6 % og et enkelt år nede på godt 2 %. Gennemsnittet for Tyskland i perioden er på 4 %.

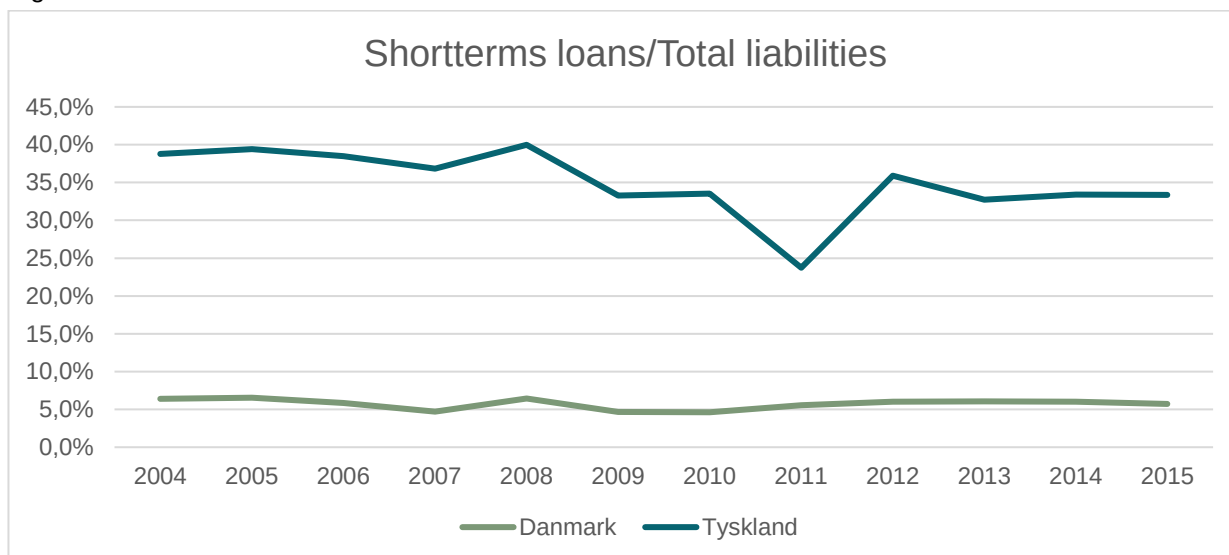
De danske producenter har derimod haft meget store udsving og i flere år haft en negativ forretning af egenkapitalen. Kun i 2012 havde de danske producenter en højere forrentning af egenkapitalen end danskerne. Den danske gennemsnitlige forrentning af egenkapitalen i perioden er 0 %.

Danmark opnår derfor ikke bare en lavere forretning af egenkapitalen, men den danske forretning af egenkapitalen er i gennemsnit 0 %, hvilket er en svaghed for de danske producenter.

Gældssammensætning

I de to følgende figurer ses på de enkelte landes producenters gennemsnitlige gældssammensætning. I figur 66 ses andelen af lån med mindre end et års løbetid, og i figur 67 ses andelen med mere end et års løbetid.

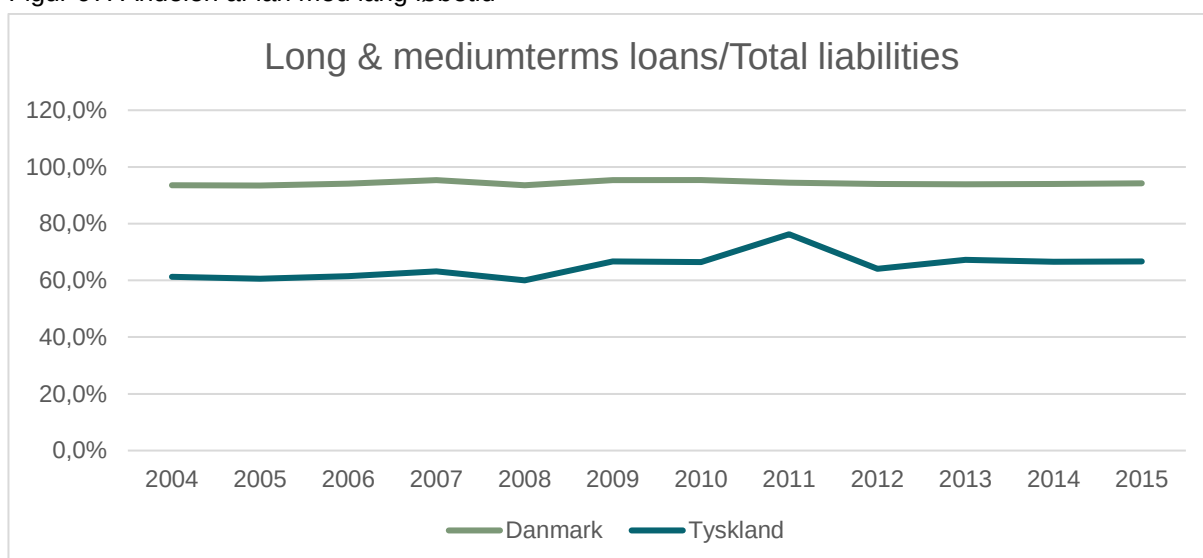
Figur 66: Andelen af lån med kort løbetid

Kilde: FADN

Som nævnt tidligere har den tyske producent betydeligt mindre gæld end den danske. Når man ser på gældssammensætningen, så viser figur 66, at den danske landmand har godt 5 % lån med kort løbetid som et nogenlunde konstant niveau, hvor den tyske landmand har et niveau, som er faldet til at udgøre en tredjedel de senere år. Figur 67 nedenfor viser den resterende del, som er lån med lang løbetid.

Figur 67: Andelen af lån med lang løbetid

Kilde: FADN

Normalt vil lån med en kortere løbetid være dyrere end lån med lang løbetid. Tidligere i denne undersøgelse er det vist, at den betalte rentesats er på nogenlunde samme niveau i Danmark og Tyskland. Derfor kan det konkluderes, at de tyske producenter får en lavere rentesats, hvis der antages, at et lån med kort løbetid er dyrere end et med lang løbetid. En del af begrundelsen for dette er formentlig den lave gældsprocent i Tyskland, som gør, at sikkerheden for lånene er stor.

Konklusion på regnskabsanalysen

De danske producenters styrke ligger i højere dækningsbidrag for slagtesvineproduktionen og omsætning pr dyreenhed. Derudover er markens dækningsbidrag pr hektar også højere i Danmark.

De danske energiafgifter ligger på det halve niveau af de tyske og bortset fra lønudgifterne, så er kapacitetsomkostningerne lavere i Danmark end Tyskland.

De tyske producenter har dog betydeligt lavere kapitalbinding i jord, beholdninger samt øvrige aktiver. Derudover har de tyske producenter også en markant lavere gældsprocent og således også mindre renteudgifter.

På trods af højere afskrivningsprocenter i Tyskland end Danmark, så fylder afskrivningerne mindre i Tyskland end Danmark, når dette ses i forhold til omsætningsstørrelsen.

De tyske producenter har lavere foderudgifter sammenlignet med de danske producenter.

Tyskerne har en momsfordel som de danske producenter ikke har, og tyskerne opnår mere tilskud pr omsat krone. Derudover har tyskerne også en forholdsvis højere omsætning ved øvrige aktiviteter end de danske. Dette kan være indtægter fra energiproduktion.

Timeforbruget pr dyreenhed er højere i Tyskland end Danmark, men en stor del af disse timer er ulønnede, hvilket giver tyskerne lavere lønudgifter i forhold til omsætningen end danskerne.

Endeligt har tyskerne mere stabile resultater, som samtidig er højere end de danske, hvilket ud fra en økonomisk vinkel gør Tyskland til en stærkere producent af slagtesvin end Danmark.

Dyrevelfærd

For at sammenligne dyrevelfærdskravene til de tyske og danske slagtesvineproducenter er her et ud-
drag af Robert Horst undersøgelse vist i tabel 6. Her ses såvel de danske som de tyske krav, og disse er
holdt op i mod EU-standard. Hvis der ikke er anført en tekst i den tyske eller danske kolonne, så er
det EU-kravene, som er gældende.

Tabel 6: Sammenligning af danske og tyske dyrevelfærdskrav i forhold til EU-lovgivningen

Requirement	EU	Germany	Denmark
Area requirement fatteners (m2)	0,65	0,75	
Area requirement piglets (20-30kg) (m2)	0,30	0,35	
Area requirements gilts (m2)	1,64		
Width between slats – suckling piglets (mm)	11		
Width between slats – weaners (mm)	14		
Group housing pregnant sows, days post insemination	28		28/3 ¹⁰
Width of sow stalls	Sufficient	) ¹¹	
Solid floor – weaned piglets	-		0,5
Solid floor – fattening pigs	-		0,33
Day light access	-		
Light provision	Sufficient	80 lux	
Use of analgesics for castration	Allowed		Legal
Tail docking	Allowed	Forbidden	Max. 50% of the tail
Hospital pens	Sufficient room		Double area
Enrichment material	required		Natural origin
Castration		Allowed till 2018	

Kilde: Robert Horst (2016)¹²

Tabel 6 viser forholdene for hele svineproduktionen. Her ses, at de øverste to linjer omhandler pladskravene for henholdsvis smågrise og slagtesvin. Begge steder er pladskravene højere i Tyskland end hos de danske svineproducenter. Dette kræver derfor en dyrere investering i Tyskland, hvis der antages, at byggepriserne er ens. Tidligere er der vist i figur 47, at bygningsaktiverne pr dyreenhed stadig er større i Danmark end Tyskland, derfor må der antages, at det er billigere at investere i bygninger i Tyskland end Danmark på trods af de højere arealkrav.

¹⁰ As 2015, for new buildings Denmark demands group housing of pregnant sows just after insemination, with max. 3 days confinement.

¹¹ Some German federal states require width of the pen equal to height of sow (80-110 cm)

¹² Robert Horst (2016), Prospect and challenges for the development of pig production in Poland S. 76

Miljø

Dette kapitel omkring miljøforholdene i Tyskland sammenlignet med Danmark er delt op i to afsnit. Først vil miljøkravene i stalden gennemgås, og efterfølgende vil miljøreglerne på marken gennemgås.

Miljøreglerne i stalden

To af de forhold, som er vigtige, når der ses på staldens miljøkrav, er luftrensning og IE-direktivet.

I foråret 2013 blev der udstedt et dekret omkring 100 % luftrensning for landbrug større end 2.000 slagtesvinestipladser i de tre tyske delstater Schleswig-Holstein, Nordrhein-Westfalens og Niedersachsen. Der anslås, at luftrensning har en omkostning på 45 kr. pr slagtesvin.¹³ Dette er selvfølgelig en betydelig omkostning for de tyske producenter i de tre delstater, hvor en meget stor del af slagtesvinene bliver produceret.

IE-direktivet er et EU-regelsæt, som skal sikre miljøregler for de største industribrug. Dette gælder miljøgodkendelse og brugen af bedst tilgængelig teknologi (BAT). For slagtesvin siger IE-direktivet, at dette er gældende for bedrifter med 2.000 stipladser og op. I Danmark er der valgt at definere dette fra 675 stipladser.¹⁴ Dette er selvfølgelig en betydelig stramning for de danske producenter. Interviewene i Tyskland fortalte, at flere tyske producenter vælger at lave flere selskaber for at kunne holde sig under denne grænse. På den måde vil hver stald med de 2.000 stipladser være et selskab med samme ejer.

Miljøreglerne på marken

Forskellene på Danmark og Niedersachsen med hensyn til miljøbegrundede rammevilkår.

Redegørelsen tager udgangspunkt i [Planteavlsorientering nr. 1004](#) af 20. december 2016:

"Forventede miljøregler i nordeuropæiske lande i 2017" suppleret med den viden, der er erhvervet ved indværende års arbejde på promilleprojekt: "Korndyrkning på vej mod maksimal produktivitet og kvalitet (ProKorn)", herunder en Planteavlsorientering af 6. september 2017 med titlen "Bedriftsbalancer for kvælstof og fosfor i den fremtidige regulering af gødningsanvendelsen i Tyskland".

DE STØRSTE FORSKELLE MELLEM DANMARK OG DE TO ANDRE LANDE

Fra Planteavlsorientering nr. 1004 skal følgende gengives:

"100 procent kontrol i Danmark. Stikprøvekontrol i de øvrige lande

Danmark er det eneste land, hvor der er 100 procent kontrol af, at landmanden lever op til reglerne. Ingen af de andre lande har landsdækkende databaser, hvor alle landmænd skal indberette. I Danmark udføres der 100 pct. kontrol på følgende områder:

- Husdyrhold. Disse tal bruges til at beregne næringsstofmængderne i den anvendte husdyrgødning.
- Afgrødefordelingen i forhold til de grønne krav og afgrødernes samlede behov for tilførsel af kvælstof.
- Den anvendte mængde kvælstof i handelsgødning.
- Sprøjtejournaler

Ud fra de indberettede oplysninger om gødningsanvendelsen beregner myndighederne bedrifternes kvote for kvælstofgødning, og hvorvidt man tilføjer mere kvælstof end denne. Hvis der er tale om et "overforbrug", beregner NaturErhvervstyrelsens (tilføjelse: Nu Landbrugsstyrelsens) it-system bødekraft og evt. krydsoverensstemmelse til de pågældende landmænd.

¹³ Nabotjek 2014, Landbrug & Fødevarer, S. 70,

¹⁴ Nabotjek 2014, Landbrug & Fødevarer, S. 66ff,

I Tyskland er der tale om, at der bliver gennemført kontrol på bedriftsniveau, hvor landmanden skal fremlægge dokumentation for behovet for gødning, og for, at han/hun lever op til de nationale regler.”

Mest restriktiv pesticidanvendelse i Danmark

De indberettede data fra sprøjtejournalerne bruges til statistikformål og til opfølgning af politiske handlingsplaner. Det er også muligt at kræve aktindsigt og offentliggøre dem på internettet.

Danmark har den mest restriktive godkendelsesprocedure for pesticider. Et eksempel: Ved godkendelsen et pesticid skal der foreligge dokumentation for sandsynligheden for, at anvendelsen af pesticidet vil resultere i, at koncentrationen i det vand, der vasker ud af rodzonen vil være højere end grænseværdien på 0,1 mikrogram pr. l. I Danmark må det kun være i tilfældet i 1 ud af 20 af forsøg. I andre lande er det i 4-10 af 20. Danmark er endvidere det eneste land, hvor betydende nedbrydningsprodukter ikke må findes i mængder over grænseværdien.

Efter en international evaluering af det danske godkendelsessystem vil der dog nok ske visse lempelser af godkendelsesordningen i 2017.

Der arbejdes på disse ændringer, men de er endnu ikke gennemført, og når de bliver det, vil de danske godkendelsesregler stadig generelt være de mest restriktive.

Videre står der i Planteavlsorienteringen fra december:

”Pesticider og drikkevand

Formentlig på grund af denne restriktive godkendelsesprocedure er der stort set ikke overskridelse af grænseværdien i det udpumpede drikkevand i Danmark, selvom det alene er de generelle regler for pesticidanvendelse, der gælder i indvindingsområderne.

Kommunalbestyrelserne i en del danske kommuner arbejder på trods heraf med planer om helt at forbyde pesticidanvendelsen i nogle indvindingsområder. Enten ved at indgå aftaler med de berørte lodsejere herom eller ved direkte pålæg om pesticidfri drift.

En del landmænd vil imidlertid ikke acceptere et sådant pålæg, selvom der bliver tale om en økonomisk kompensation. Derfor vil der givetvis i 2017 blive lagt sager an mod disse kommuner, hvis udfald vil blive afgørende for den videre udvikling på dette felt.”

I Tyskland, herunder Niedersachsen, har der gennem mange år været udlagt såkaldte Wasserschutzgebieten, og i det omfang, de omfatter landbrugsjord, er der i vid udstrækning tale om restriktioner, som landmændene skal leve op til for at få udbetalt en præmie, der eksempelvis vil være betinget af, at man følger en bestemt dyrkningsstrategi og/eller via udtagne N-min analyser kan dokumentere et tilstrækkeligt lavt indhold af mineralsk kvælstof i jorden om efteråret. Denne præmie betales af vandselskabet nogenlunde på samme måde, som det sker i Danmark, hvis landmanden indgår en frivillig aftale med vandværket om en drift, der giver en lille beregnet kvælstofudvaskning og ofte også undlader at anvende pesticider.

GENEREL REGULERING AF KVÆLSTOF- OG PESTICIDANVENDELSEN

De danske regler har hidtil været langt de mest stramme på stort set alle områder, men beslutningen i Rigsdagen om, at der i fremtiden skal laves såkaldte Hoftor-Bilanzen, som ikke må overstige 60 kg N/ha/år, vil på papiret medføre en kraftig reduktion af anvendelsen af både kvælstof- og fosforgødning, men den overordnede politiske beslutning mangler at blive omsat til konkrete regler, og hvis kontrollen som hidtil skal ske i forbindelse med, at 1-2 procent af bedrifterne bliver udtaget til krydsoverensstem-

melseskontrol hvert år, og der ikke samtidig bliver oprettet landsdækkende databaser, som vi har i Danmark, vil der formentlig i praksis blive tale om en relativt finmasket kontrol. Det er naturligvis ikke intentionen, og kun fremtiden kan vise, hvordan det bliver.

Tabel 7: De væsentligste forskelle mellem reguleringerne i Danmark og Tyskland

Regulering/ "Land"	Danmark	Niedersachsen
Kvælstoftilførsel til afgrøderne	Kvoter pr afgrøde svarende til gennemsnitlig optimal tilførsel. Overskridelse straffes med bøder	Det er besluttet, at bedriftsoverskuddet (opgjort som inputtet af kvælstof i gødning og kvælstoffiksering m.v. minus kvælstof i solgte vegetabiliske og animalske produkter) i gennemsnit over en 3-årig periode maksimalt må være 60 kg N/ha/ år. Det er imidlertid således, at der er en lang række uafklarede spørgsmål, som skal besvares, før ordningen – som planlagt bliver påbegyndt allerede i 2018 – den skal være trådt i fuld kraft i 2023. Det er samtidig besluttet, at landmanden skal udarbejde en gødningsplan, som den vi kender i Danmark, og der skal bruges standardnormer for hele Tyskland.
Fosfortilførsel til afgrøderne	Fra 1. august 2017 er der indført kvoter på fosfortilførslen. Systemet svarer i princippet til det, vi hidtil har haft for kvælstof. Kvoterne er afgrødeafhængige og vil blive reduceret i de kommende år. Der er nærmere redegjort for disse regler på LandbrugsInfo . ¹⁵	Fosfortilførslen vil også blive begrænset af et krav om, at fosforoverskuddet i gennemsnit over en 6-årig periode ikke må overstige 9 kg P/ha pr år. Ved et højt fosforniveau i jorden må der ikke være noget overskud af P. Hidtil har de faktiske overskud ikke været kontrollerede.
Harmoni-regler. Maksimal N-tilførsel i husdyrgødning på svinebrug	170 kg N/ha for slagtesvin. 140 kg N/ha for andre svin.	170 kg N/ha
Opbevaringskrav svinegylle	9 måneder	6 mdr. forslag om 9 mdr.
Procent af landbrugsjorden i nitratfølsomme områder	100	100
Forbudsperiode svinegylle	Høst til 1. februar. Dog 1. og 15 oktober til visse afgrøder.	November til 31. januar. Kan skubbes 4 uger. Til mellemafgrøder, vinterbyg, foderafgrøder, grønsager m.v. må der indtil 15. sept./1. december udbringes op til 60 kg totalkvælstof pr ha.
Krav til udbringningsmetode	Ubehandlet gylle må kun udlægges med slanger i vinter-	Skal indarbejdes i jorden inden 4 timer

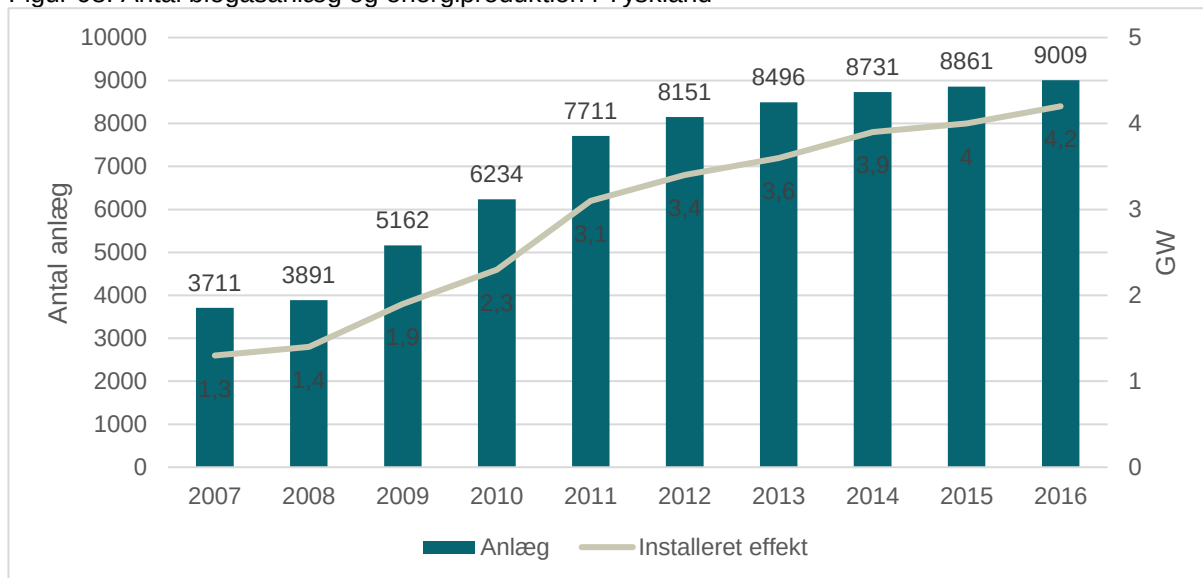
¹⁵ https://www.landbrugsinfo.dk/Planteavl/Goedskning/Goedningsplanlaegning-og-regler/Sider/pl_17_3836_ap3_Ofte_stillede_spoergsmaal_om_de_nye_regler.aspx

	sæd. I alle andre situationer skal den enten nedfældes eller være forsuret.	
Krav om efterafgrøder	10/14 pct. af efterafgrødegrundlag afhængig af husdyrtryk. Op til 10 pct. mere på husdyrbrug i visse områder. Yderligere kompenserende efterafgrøder op til 25 pct. af efterafgrødegrundlaget i visse zoner.	Kun i vandindvindingsområder mod økonomisk kompensation.
Minimum udnyttelsesprocent af N i svinegylle	75. Skal indregnes i kvoteopfyldelsen.	60+10 procent af organisk N. Kun retningsgivende. Men skal muligvis indregnes 100 pct. i kvælstofbalanceregnskab.
Godkendelse af pesticider	Meget restriktiv, og hvis et godkendt middel vasker ud i de såkaldte VAP-marker, tages godkendelsen op til revision.	Mere lempelig lovgivning, men en række kæder som Lidl og Aldi stiller krav om "rene produkter", hvilket kan tvinge landmanden/gartneren til at undlade anvendelse af visse midler.
Antal år ud af 20, hvor den modellerede udvaskning må være over grænseværdien på 0,1 mikrogram pr l.	1	4

Biogasanlæg i Tyskland

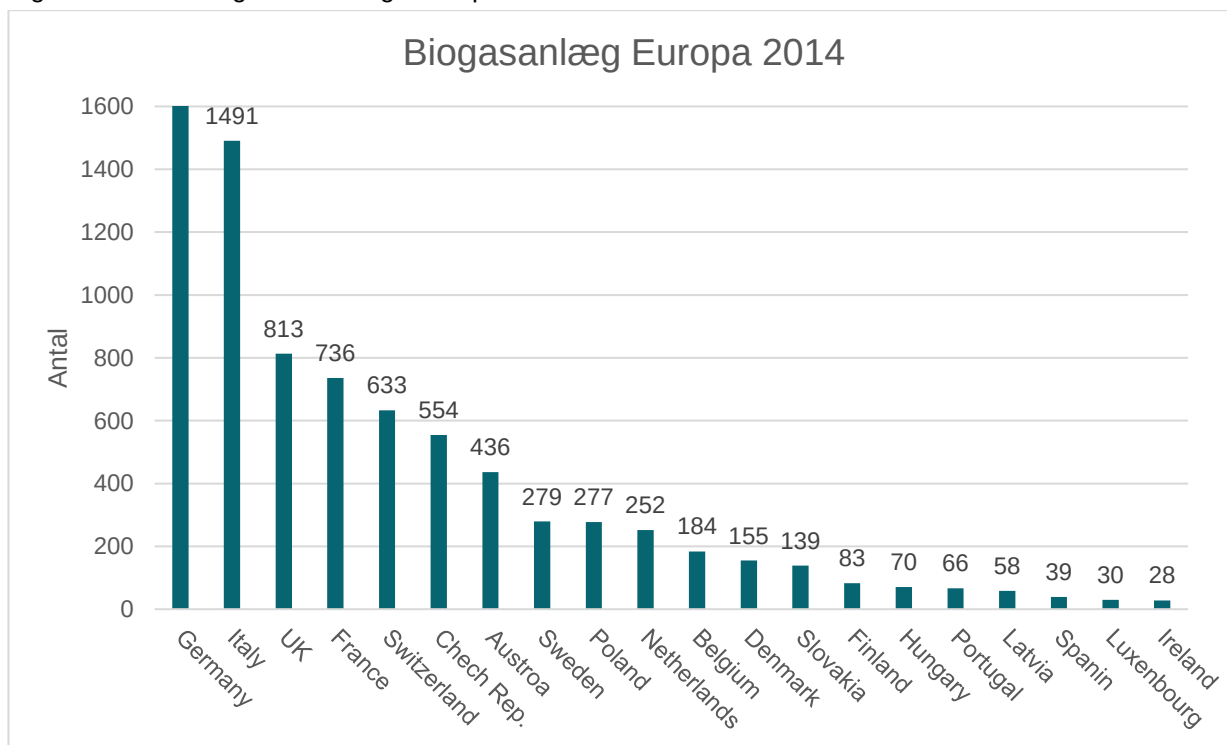
Antallet af biogasanlæg i Tyskland er inden for de seneste 10 år tredoblet fra 3700 til over 9000. Anlæggene, der er bygget inden for de sidste 5-6 år er blevet større, hvilket betyder, at den samlede energiproduktion er over de 4,5 GW i 2017.

Figur 68: Antal biogasanlæg og energiproduktion i Tyskland¹⁶

Tyskland er absolut det land i Europa, der har flest biogasanlæg, men det skal dog bemærkes, at der er mange mindre anlæg, hvorfor antallet er så højt.

Figur 69: En oversigt over anlæg i Europa.

Kilde: European Biogas Association 2014

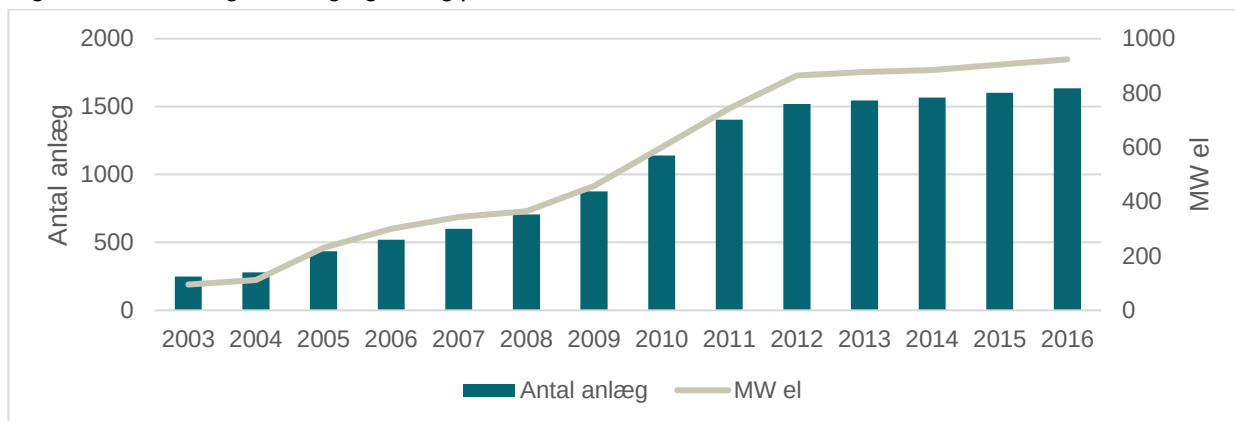
¹⁶ FNR nach Fachverband Biogas e.V. 2016.

Biogasanlæg i Niedersachsen

Udviklingen i delstaten Niedersachsen har vist en kraftig stigning i antallet af biogasanlæg. Fra 2003 til 2016 er antallet steget med en faktor 6 og energiproduktionen med en faktor 9.

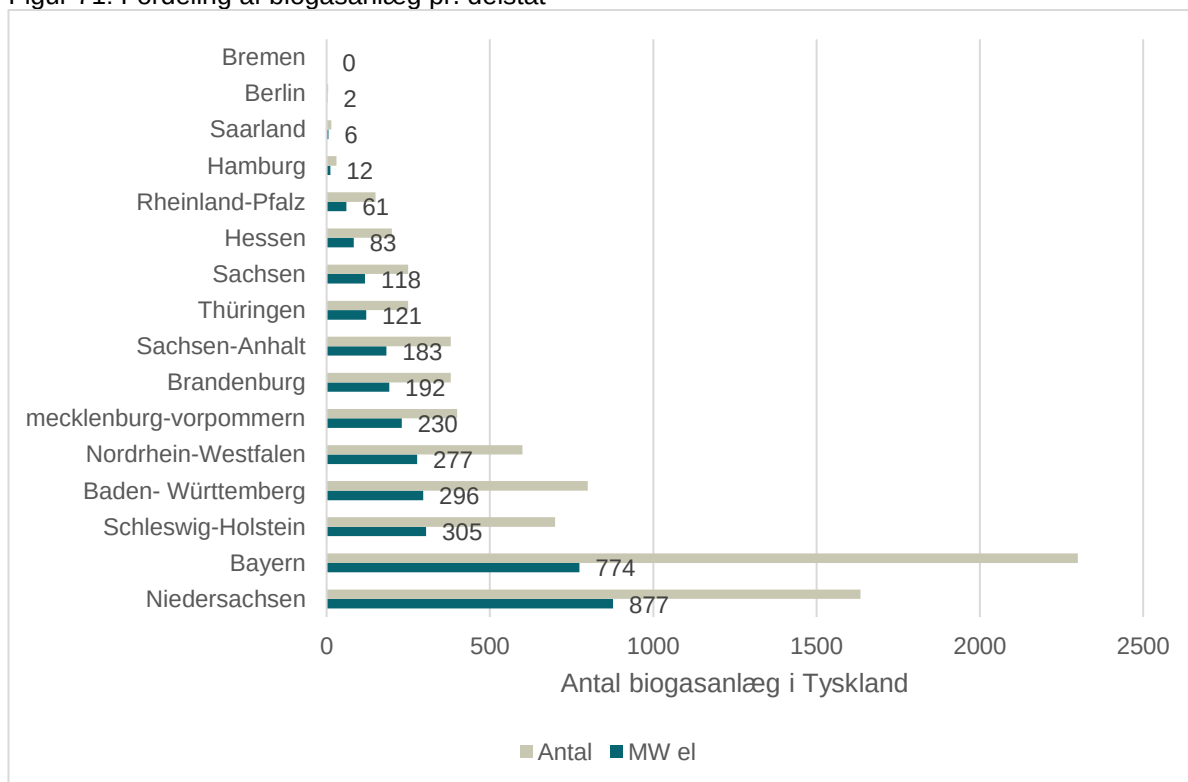
Tyskland opgør deres energi i watt i modsætning til Danmark, hvor vi opgør energiproduktion i joule. De 4,2 G watt svarer til 37,8 T joule under den forudsætning, at der er en el-virkningsgrad på 40 pct. i gasmotorerne. Det svarer til, at Tyskland producerer ca. 4,5 gange så meget energi i deres biogasanlæg som Danmark i 2016-2017.

Figur 70: Antal biogasanlæg og energiproduktion i Niedersachsen¹⁷

Niedersachsen er den delstat, der producerer absolut mest energi via biogasanlæg. De har ikke det største antal anlæg – det har Bayern – men anlæggene er væsentligt større end dem i Bayern. Oversigten viser, at det er de husdyrtunge områder, der har de største anlæg, dvs. Niedersachsen, Mecklenburg-Vorpommern og Brandenburg.

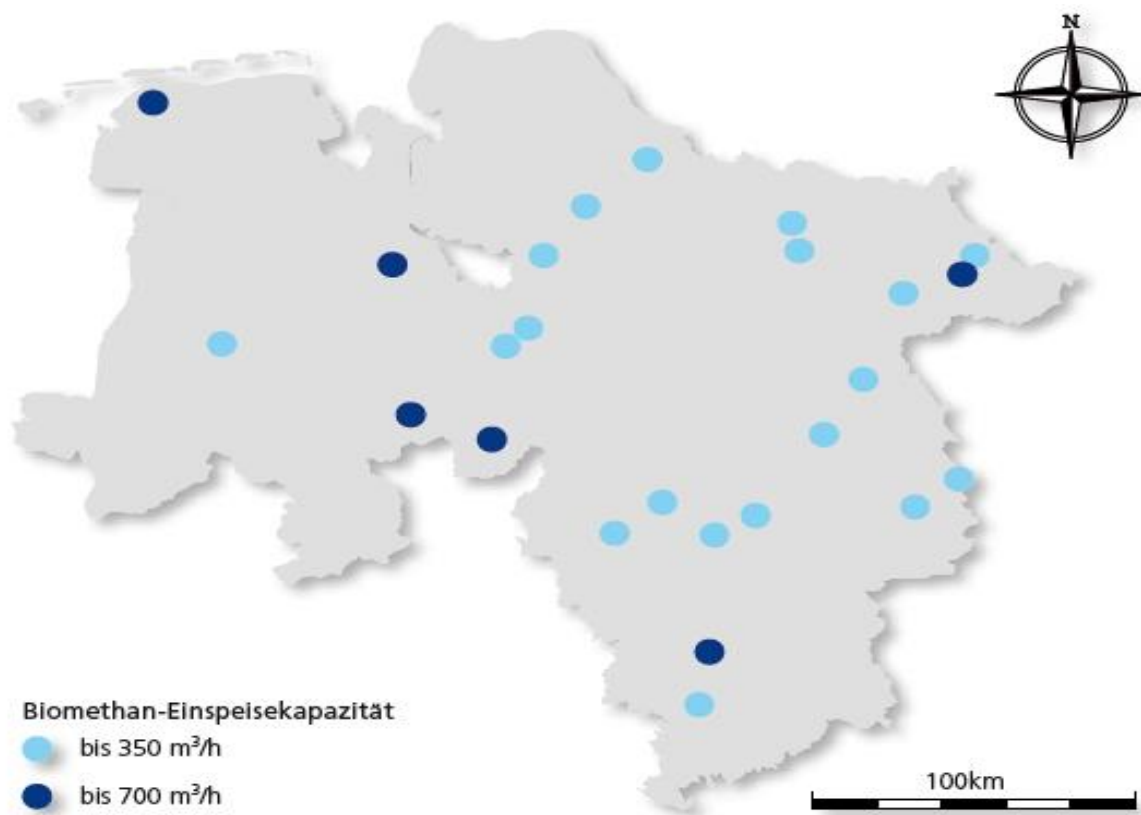
Figur 71: Fordeling af biogasanlæg pr. delstat¹⁸

¹⁷ Biogas in Niedersachsen Inventur 2014 og 2016.

¹⁸ Biogas in Niedersachsen Inventur 2014 og 2016.

Opgradering af biogas er ikke særlig udbredt i Tyskland. Der er omkring 160 anlæg, der opgraderer biogas til bionaturgas-kvalitet. Ud af de godt 1.700 anlæg i Niedersachsen er der omkring 25 anlæg svarende til 1,5 pct., der opgraderer, hvilket svarer til gennemsnittet i hele Tyskland.

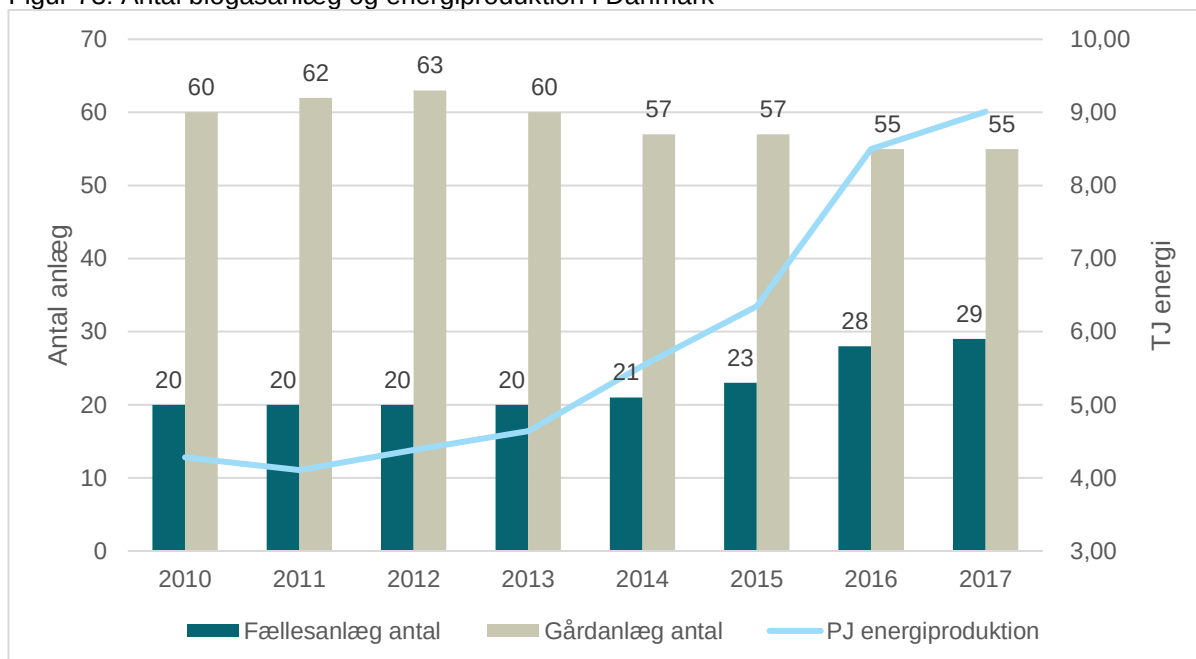
Figur 72: Anlæg der producerer metan- opgraderet biogas

Biogasanlæg i Danmark

Sammenlignes biogasproduktion i Danmark med Tyskland, så har vi væsentligt færre anlæg, og det er først inden for de seneste fem år, at der er kommet nye til. Baggrunden for, at der kom gang i bygningen af nye anlæg er, der blev givet anlægstilskud fra den danske stat i perioden 2013-2015¹⁹. Tilsvarende blev afregningsprisen for både el, der er baseret på biogas, og opgraderet gas hævet. Se nedenfor.

¹⁹ Specialudtræk fra Energistyrelsens Energistatistik 2015 og fra Søren Tafrup Energistyrelsen.

Figur 73: Antal biogasanlæg og energiproduktion i Danmark

De nye fællesanlæg er alle anlæg, der opgraderer biogassen til naturgaskvalitet, der sælges til de tre naturgasselskaber i Danmark, henholdsvis HMN Naturgas, Nature Energy og Ørsted, der står for salget af gas til distributionsselskaberne.

Biogasafregning i Tyskland

AFREGNING FRA 2017-2022

I 2017 er der kommet ny afregningsmodel for afregning af strøm produceret på biogas²⁰.

Priserne på strøm bliver reguleret ud fra en udbudsrunde, hvor biogasproducenterne byder ind med den mængde el, de ønsker at sælge i de efterfølgende år. Hvis udbuddet bliver accepteret, kan producenten begynde at levere el tidligst et år efter, at prisen er blevet offentliggjort, og senest tre år efter. Grundpris jf. tabel 8 er da gældende for de næste 10 år. På den måde forventer den tyske regering af kunne effektivisere el- markedet. Første udbudsrunde sluttede den 1. september 2017. Udbudsrunder har et loft på 150 MW i perioden 2017-2019, og loftet for 2020 til 2022 er på 200 MW.

I 2022 vil der komme en revision af ordningen og en evt. justering fra 2023.

Det samme princip som det tyske vedr. udbud af en vis mængde vedvarende energi, der ønskes produceret, er ved at blive indført i Danmark inden for vind- og solenergi.

Den nye støttemodel, der omfatter sol- og vindprojekter gældende i 2018 og 2019, tildeler tilskuddet til vedvarende energi som et fast pristillæg per kWh baseret på to budrunder. Der er afsat 1 mia. kr. pr. år til ordningen, der skal konkurrere på det laveste pristillæg for at vinde udbuddene.

²⁰ Leitfaden Ausschreibungen für Biomasseanlagen, Deutscher Industrie-und Handelskammertag, Fachverband Biogas, 2017.10.13

Tabel 8: Afregning for de anlæg, der bruger både energiafgrøder med begrænsningen på 50 pct. til 43 pct. i 2018-2021 og husdyrgødning for perioden 2017 frem til 2023.

Maksimal afregning Ct/kWh	For nye biogasanlæg	For eksisterende biogasanlæg
2017	14,88 (1,10 dkr.)*	16,90 (1,26 dkr.)
2018	14,73	16,73
2019	14,58	16,56
2020	14,44	16,40
2021	14,29	16,23
2022	14,15 (1,05 dkr.)	16,07 (1,20 dkr.)

*De 14,88 Ct/kWh svarer til 1,10 dkr./kWh ved en kurs på 7,45 dkr./Euro og tilsvarende er 16,90 Ct/kWh = 1,26 dkr./kWh.

Vær opmærksom på, at afregning er pr. kWh. Afregningen til biogasanlægget afhænger af elproduktions effektivitet.

Eksempel: pris 16,9 Ct/kWh anlægsstørrelse 500 kW effektiv udnyttelse af motor, giver en afregning på (500 kW x 22 h/dag x 365 dage x 0,169 Ct) 678.535 Euro.

Det er muligt at modtage et tillæg, hvis der anvendes bioaffald fra bl.a. husholdninger og andet organisk sorteret affald.

Ud over de faste afregningspriser er der mulighed for at få en fleksibilitetspræmie på 40 €/kW pr. år. Flexibilitetspræmie gives til de anlæg, der har et ekstra lager og en ekstra gasmotor, der kan startes op inden for kort tid for at afhjælpe evt. mangel på el i elnettet. Tilsvarende ydes der et tillæg, hvis overskudsvarmen fra elproduktionen kan anvendes lokalt.

Eksempel:

Et biogasanlæg er taget i brug i år 2010. Elproduktionen er på 500 kW, majsanvendelsen er på 50 pct. Varmesalg 250 kW à 5 Ct/kWh. Ekstra gaslager svarende til 2500 kW.

Udbudssalg af el: 400 kW à 16,90 Ct/kWh = 592.176 Euro

Flexibilitetslager: 40Euro à 2500 kW = 100.000 Euro

Varmesalg: 5 Ct/kWh x 250 kW = 109.500 Euro – gennemsnitspris på 22,87 Ct/kWh (1,70 dkr.)

Mindre anlæg med brug af 80 pct. husdyrgødning

De anlæg, der anvender mere end 80 pct. husdyrgødning, kan afregne elproduktion med 23,14 Ct/kWh. Der er dog indført en reduktion i prisen på 0,5 Ct/kWh fra 2018 og frem til 2023.

Tabel 9: Elpris ved brug af 80 pct. husdyrgødning

Ct/kWh	2017	2018	2019	2020	2021	2022
April	23,14*	23,02	22,79	22,57	22,34	22,12
Oktober	23,14	22,91	22,68	22,45	22,23	22,00

*De 23,14 Ct/kWh svarer til 1,72 dkr. ved en kurs på 7,45 dkr./Euro, og tilsvarende er 22 Ct/kWh = 1,64 dkr./kWh.

Overgangsordning for små anlæg

Mindre biogasanlæg med en produktion på under 150 kW kan vælge at indgå en fast aftale med afregning på 13,32 Ct/kWh for perioden frem til 2023.

Energiafgrøder i Tyskland

Fra 2017 er der kommet en begrænsning ind i den tyske afregningsmodel i brugen af majs. I den gamle aftale måtte der maksimalt bruges 60 pct. majs i anlæggene, hvis der skulle udbetales den højeste el-pris. Majsandelen af den samlede vægt biomasse må fra 2017 eller 2018 kun udgøre 50 pct. Fra 2019 er andelen reduceret til 47 pct. og fra 2021 til 44 pct.²¹

Biogasaftregning i Danmark

Den danske afregningsmodel er opdelt i tre grupper, hvor tilskuddet afhænger af, hvordan gassen bruges.²²

De tre grupper er henholdsvis:

- Biogas til transport
- Biogas til proces i virksomhederne og
- Biogas til varmeproduktion i f.eks. varmeværkerne

BIOGAS TIL TRANSPORT OG TIL PROCESFORMÅL I VIRKSOMHEDER

Når biogas sælges til en slutbruger til transport eller til procesformål i virksomheder, kan der ydes følgende tilskud pr. solgt GJ nedre brændværdi. Tilskuddene gives til den person/virksomhed, der sælger biogassen til slutbrugeren, der anvender gassen til transport eller i en proces.

Tabel 10: Afregningspriser ved brug af biogas til transport

Tilskud	Beløb kr./GJ nedre	Tilskud 2016 kr./GJ nedre	Tilskud 2017 kr./GJ nedre
Grundtilskud	39,0	39,0	39,0
Tilskud 2	26,0	33,6	48,1
Tilskud 3	10,0	8,0	6,0

Tilskud 2 reguleres årligt efter naturgasprisen, der registreres på Nordpoint Nordic Børsen. Tilskud 3 aftrappes med 2,0 dkr./GJ årligt fra 2016 og frem.

BIOGAS TIL VARMEPRODUKTION

Når biogas anvendes til varmeproduktion, kan der ydes følgende tilskud pr. solgt GJ nedre brændværdi:

Tabel 11: Afregningspriser ved brug af biogas til varme

Tilskud	Beløb kr./GJ nedre	Tilskud 2016 kr./GJ nedre	Tilskud 2017 kr./GJ nedre
Tilskud 2	26,0	33,6	48,1
Tilskud 3	10,0	8,0	6,0

BIOGAS TIL ELPRODUKTION

De gasmotorer, der producerer el via biogas, har mulighed for at få et tillæg ud over selve markedsprisen for el. Tilskuddet reguleres i forhold til nettoprisindekset. Reguleringen udgør 60 pct. af stigningen i nettoprisindekset. Det vil i praksis sige, at basispristillægget for anlæg, der er helt eller delvist fyrede med biogas, vil stige årligt.

²¹ Leitfaden Ausschreibungen für Biomasseanlagen, Deutscher Industrie-und Handelskammertag, Fachverband Biogas, 2017.10.13

²² Energinet.dk Energistatistik 2015 og foreløbig 2016.

Tabel 12: Afregningspriser ved brug af biogas til el produktion

GJoule	2014	2015	2016	2017
Udelukkende Biogas	80,6	81,0	81,4	81,6
Pristillæg "26 øre/kWh"	15,1	30,7	33,6	48,1
Pristillæg "10 øre/kWh"	10	10	8	6
Pris kr./kWh	1,06	1,22	1,23	1,35

OPGRADERET BIOGAS

De biogasanlæg, der opgraderer biogassen til bionaturgaskvalitet, modtager et tilskud, der er opdelt i tre grupper ligesom de øvrige tilskud.

Støttesatserne angivet i dkr./GJ nedre brændværdi, dvs. kroner i forhold til gassens energiindhold i nedre brændværdi af gassen.

Tabel 13: Afregningspris ved opgradering af biogas til naturbiogaskvalitet

		Pristillæg 1	Pristillæg 2 ("26 øre/kWh")	Pristillæg 3 ("10 øre/kWh")	I alt
2013	dkr./GJ	79,9	21,7	10,0	111,6
2013	dkr./kWh	0,288	0,078	0,036	0,402
2014	dkr./GJ	80,3	15,1	10,0	105,4
2014	dkr./kWh	0,289	0,054	0,036	0,380
2015	dkr./GJ	80,7	30,7	10,0	121,4
2015	dkr./kWh	0,290	0,111	0,036	0,437
2016	dkr./GJ	81,0	33,6	8,0	122,6
2016	dkr./kWh	0,292	0,121	0,029	0,441
2017	dkr./GJ	81,3	48,1	6,0	135,3
2017	dkr./kWh	0,293	0,173	0,022	0,487

Energiafgrøder

I Danmark er der et loft over, hvor stor en andel af energiafgrøderne der må indgå i biogasproduktion, hvis biogasproducenten ønsker at modtage tilskud jf. ovenfor.

Fra 2015 til 1.8.2018 må der maksimalt tilføres 25 pct. af den samlede vådvægt i form af energiafgrøder.

Fra 2018 til 1.8.2021 sænkes andelen til 12 pct. Gruppen af energiafgrøder omfatter følgende afgrøder.

²³

Tabel 14: Afgrøder, der er defineret som energiafgrøder i Danmark

Afgrøder	
Majs	Kolber og helsæd
Roer	Roden
Korn	Kerne og helsæd
Græs	Helsæd fra arealer i omdrift, græs og kløvergræs fra flerårige arealer, dvs. arealer, der ikke har været pløjet op i 5 år, er undtaget.
Kløvergræs	Helsæd fra ikke-økologiske arealer i omdrift. Kløvergræs fra økologiske arealer er undtaget.
Jordskokker	Roden

Forskellen mellem Danmark og Tyskland

Salgsprisen for biogas i Tyskland ligger på omkring 1,10 dkr./kWh for nye anlæg og 1,26 dkr./kWh for "gamle" anlæg, dvs. anlæg, der er taget i brug før 1.1.2017. I Danmark skelnes der ikke mellem nye og gamle anlæg.

²³ Bekendtgørelse om bæredygtig produktion af biogas nr. 301 af 25/03/2015

Tabel 15: Sammenligning på priser i Tyskland og Danmark

	Elpris i dkr./kWh 2016	Elpris i dkr./kWh 2017
Tyskland – anlæg med 60/50 pct. majs	1,14	1,26
Tyskland – anlæg med 80 pct. gylle	1,72	1,72
Nye anlæg i Tyskland efter 1.1.2017	-	1,10
Danmark – elproduktion	1,23	1,35

Priserne i Tyskland på de gyllebaserede anlæg er fortsat væsentligt højere end i Danmark, selvom maksimumpriserne bliver reduceret de kommende år. Indførelsen af budrunder kan evt. få prisen i Tyskland ned, da eldistributørerne kan tilbyde så lave priser på vedvarende el, at priserne kommer under 1 dkr./kWh. De "majs"-baserede anlæg er blevet reduceret i deres afregningspris, så afregning ligger under de danske priser.

I Danmark vil der i slutningen af 2019 komme en ny energiaftale, der skal dække perioden 2020-2030. I skrivende stund kender vi ikke indholdet af oplægget til en ny aftale, men der lægges op til, at statstilskuddet vil blive reduceret, og de anlæg, der modtager tilskud, skal have en vis effektivitet i deres produktion.

Vilkårene for anvendelse af efterafgrøder er meget lempeligere i Tyskland end i Danmark. Der er kun begrænsning på brugen af majs, og der må anvendes op til 50 pct. af den samlede biomasse i 2017 og derefter en reduktion i anvendelsen til 47 pct. i 2019 og 44 pct. i 2022. I Danmark må der kun tilføres energiafgrøder op til 25 pct. af den samlede biomasse, og det omfatter ud over majs også korn, græs mm. I 2018 reduceres mængden af energiafgrøder til 12 pct. af den samlede biomasse. De tyske bio-gasproducenter er fortsat gunstigere stillet end deres danske kollegaer.

Sammenligning af skatte- og momsmæssige forhold mellem Tyskland og Danmark

Dette kapitel vil sammenligne skatteforholdene i Tyskland med Danmark. Indledningsvis vil de væsentligste forskelle blive fremhævet, og der vil blive kommenteret kort, hvordan disse har påvirkning på landmændene i de pågældende lande.

Kort sammenligning over de væsentligste forskelle for landbrug

PERSONLIGT EJEDE VIRKSOMHEDER

- Indkomst mellem 0,4-1,9 mio. kr. beskattes med 42 % + solidaritetslign + kirkeskat. Indkomst over 1,9 mio. kr. beskattes med 45 % + solidaritetslign + kirkeskat. Kirkeskatten i Tyskland er på 8-9 % afhængig af kommunen. Der er mulighed for at vælge mellem forskellige opgørelsesmetoder for den skattepligtige indkomst. I Danmark er landbrug underlagt samme skat som øvrige virksomheder, dvs. 22 % ved opsparing og normal indkomstskat ved hævning med modregning af de allerede betalte 22 %.
- Ejendomsavance fra salg af landbrug, som anvendes erhvervsmæssigt, vil blive beskattet. Der er mulighed for genanbringelse af hele fortjenesten ved salg af anlægsaktiver ved køb/nybygning af et tilsvarende aktiv i salgsåret eller det efterfølgende indkomstår. Det er krav om, at virksomheden har ejet aktivet i minimum 6 år, samt at det anskaffede aktiv indgår i et fast driftssted i Tyskland. I Danmark vil ejendomsavance beskattes som kapitalindkomst, dvs. med 42 % + kirkeskat. Ejendomsavance kan alternativt også opspares i virksomhedsordningen med 22 % virksomhedsskat. Ved hævning sker dette som indkomstskat. Der er også i Danmark mulighed for at genplacere en ejendomsavance.
- Landbrug vil i Tyskland under visse betingelser være fritaget for bo- og gaveafgift, hvis betingelserne for fritagelse ikke er opfyldt, vil der maksimalt skulle svares 30 % i bo- og gaveafgift, såfremt arven gives til børn – den høje sats gælder dog kun for arv/gave over 193,44 mio. kr. Der er progressive satser på bo- og gaveafgift i Tyskland. I Danmark er der netop indført nye regler, hvor bo- og gaveafgiften under visse betingelser kan nedsættes til 13 % i 2017 (faldende til 5 % i 2020). Såfremt betingelserne ikke er opfyldt vil bo- og gaveafgiften være på 15 % til børn.

SELSKABER

- Selskabsskatten i Tyskland er på 15 % + solidaritetslign. Udover selskabsskatten betales også en virksomhedsskat, som varierer afhængig af, i hvilken kommune virksomheden udøves. I Danmark er landbrug i selskaber underlagt samme skat som øvrig virksomhed i selskaber, dvs. 22 %.
- Ejendomsavance vil blive beskattet som selskabsindkomst. Der er mulighed for genanbringelse af hele fortjenesten ved salg af anlægsaktiver ved køb/nybygning af et tilsvarende aktiv i salgsåret eller det efterfølgende indkomstår. Det er krav om, at virksomheden har ejet aktivet i minimum 6 år, samt at det anskaffede aktiv indgår i et fast driftssted i Tyskland. I Danmark vil ejendomsavance beskattes som kapitalindkomst, dvs. med 42 % + kirkeskat. Ejendomsavance kan alternativt også opspares i virksomhedsordningen med 22 % virksomhedsskat. Ved hævning sker dette som indkomstskat. Der er også i Danmark mulighed for at genplacere en ejendomsavance.
- I Tyskland er der progressive satser for bo- og gaveafgift. Fra 7-30 %. Den højeste sats opstår kun, hvis der gives over 193,44 mio. i gave/arv. Der kan over en 10-årig periode samlet gives en gave til sine børn på 2,976 mio. kr., før der skal betales afgift. Bemærk, at gaver og arv mellem ægtefæller ikke er afgiftsfritaget i Tyskland. I Danmark er der netop indført nye regler, hvor bo- og gaveafgiften under visse betingelser kan nedsættes til 13 % i 2017 (faldende til 5 % i 2020). Såfremt betingelserne ikke er opfyldt vil bo- og gaveafgiften være på 15 % til børn, mens gaver mellem ægtefæller er afgiftsfritaget.

MOMS

- Momssatsen i Tyskland er som udgangspunkt på 5 eller 8 % for landbrugsprodukter og fødevarer. Udgangspunktet for de fleste øvrige varer er 23 %. Virksomheder kan i øvrigt omfattes af den simplificerede fælles standardsatsordning for landbrug. Ved anvendelse af denne ordning kan landmanden tillægge 10,7 % ved salg af sine landbrugsprodukter i stedet for den normale sats. Til gengæld gives der så ikke fradrag for købsmoms. Momssatsen i Danmark er uanset varen 25 %. Der er ingen specielle regler for landbrug.

Bemærkning:

Landbrug i Tyskland er langt hen ad vejen omfattet af samme regler som øvrige virksomheder i Tyskland. Indkomstskatteprocenten er væsentligt lavere end i Danmark. Det er dog værd at bemærke, at den høje kirkeskat vil udligne forskellen betragteligt. Endvidere opgøres virksomhedsindkomsten i mange tilfælde anderledes end i Danmark, om dette udgør en fordel, må afhænge af den enkeltes situation.

Genanbringelsesreglerne er på sin vis hårdere i Tyskland end i Danmark, da der her er krav om, at ejendommen har været ejet i 6 år. Der er dog også nogle danske regler i forhold til genanbringelse, som kunne tale for, at genanbringelsesreglerne i Danmark er hårdere end i Tyskland. Eksempelvis må hverken den solgte eller den erhvervede ejendom være udlejet.

Endvidere er der i Tyskland mulighed for at få et nedslag i skatten ved opnåelse af ekstraordinære indtægter, oftest ved salg af landbrugsejendommen. I Danmark er der i den situation mulighed for at indsætte på en ophørspension eller opspare i virksomhedsordningen. Dette er dog ikke en decideret nedsættelse, men derimod en udskydelse af skatten.

Overdragelse af landbrug vil i Tyskland, såfremt visse betingelser er opfyldt, ikke være bo- og gaveafgiftsfritaget. I Danmark har vi i 2020, såfremt visse betingelser er opfyldt, en bo- og gaveafgift ved overdragelse af landbrug på 5 %.

At landmænd i Tyskland kan tilvælge den fællesstandardsatsordning for moms, må betragtes som en fordel. Ordningen giver således tyske producenter mulighed for fra år til år at tilvælge ordningen, hvor de i stedet for den normale momssats kan vælge at tillægge 10,7 % til deres produkter. Denne sats kan landmanden beholde, men der gives så heller ikke fradrag for købsmomsen. Ordningen virker i overskudsår med høje afregningspriser til at være fordelagtig, der kan dog være forhold, som gør ordningen mindre fordelagtig i nogle indkomstår. Da ordningen skal til- og fravælges før årets start, er landmanden således nødsaget til at være fremadseende, så den rigtige ordning kan vælges.

Personer og transparente selskabsformer

SKATTESYSTEM

I Tyskland beskattes personer, ligesom i Danmark, efter et proportionelt skattesystem, hvor skatteprocenten er afhængig af størrelsen på indkomsten. Der betales indkomstskat samt et solidaritetstillæg på 5,5 % af skatteprocenten for indkomstskat. Hvis personen driver virksomhed, betales der virksomhedsskat, der modregnes i den beregnede indkomstskat.

Ægtefæller beskattes som udgangspunkt sammen på samme måde som i Danmark, men det er muligt at vælge separat beskatning, så de beskattes hver for sig.

Der er mulighed for at anmode om bindende svar om en fremtidig disposition hos de tyske skattemyndigheder.

Alle indkomster og grænser er omregnet fra euro til kroner til kurs 7,44 og derefter afrundet.

SKATTEPROCENTER FOR INDKOMSTSKAT FOR 2017

Tyskland

Indkomst	Skatteprocent
Op til 65.600 kr.	0 %
Mellem 65.600 – 102.400 kr.	14,00 – 23,97 % + solidaritets-tillæg og kirkeskat
Mellem 102.401 – 402.200 kr.	23,97 – 42,00 % + solidaritets-tillæg og kirkeskat
Mellem 402.201 – 1.906.900 kr.	42,00 % + solidaritets-tillæg og kirkeskat
Over 1.906.900 kr.	45,00 % + solidaritets-tillæg og kirkeskat

Der er dobbeltgrænser for ægtefæller, der beskattes sammen.

Der betales indkomstskat efter ovenstående satser, kirkeskat på 8-9 % af indkomstskatten (hvis medlem af folkekirken) samt et solidaritetstillæg på 5,5 % af skatteprocenten.

Danmark

Indkomst	Skatteprocent
Arbejdsmarkedsbidrag - bruttoskat	8,00 %
Op til 45.000 kr. ekskl. arbejdsmarkedsbidrag	0 %
Mellem 45.000 – 479.600 kr. ekskl. arbejdsmarkedsbidrag	36,90 % + kirkeskat
Fra 479.600 kr. ekskl. arbejdsmarkedsbidrag	51,95 % + kirkeskat

Der er dobbelt skattefri grænse for ægtefæller.

Den gennemsnitlige kirkeskatteprocent er på 0,87 % (hvis medlem af folkekirken).

Der er mulighed for at anmode om bindende svar om en fremtidig disposition hos de danske skattemyndigheder.

Beskatning af virksomhedsindkomst i 2017

TYSKLAND

Virksomhedsindkomst i Tyskland beskattes i nogle tilfælde både med indkomstskat samt med en virksomhedsskat. Virksomhedsskatteprocenten er fra 7 % til 18,5 % og fastsættes i forhold til, i hvilken kommune virksomheden er beliggende. Ved betaling af virksomhedsskat gives et særligt fradrag i indkomstskatten.

Der er to måder at opgøre virksomhedsindkomsten på. Virksomheden kan vælge at opgøre virksomhedsindkomsten efter nettoindkomstmetoden (indtægter fratrukket udgifter). Alternativt kan virksomhedsindkomsten gøres op efter nettoværdisammenligningsmetoden (forskellen mellem aktiver ultimo og primo fratrukket driftsudgifter).

Som udgangspunkt er alle indtægter, som stammer fra virksomhedsaktiviteter betragtet som virksomhedsindkomst, herunder også indtægter, som stammer fra salg af virksomhedens ejendomme.

Virksomhed indenfor bl.a. skov- og landbrug anvender som udgangspunkt nettoværdi sammenligningsmetoden, men kan vælge nettoindkomstmetoden, såfremt overskuddet for virksomheden ikke overstiger 446.400 kr., eller omsætningen ikke overstiger 4.464.000 kr.

DANMARK

Der er tre muligheder til at medregne sin virksomhedsindkomst i Danmark. Der anvendes nettoindkomstmetoden for alle tre muligheder.

Hvis indkomsten medregnes efter personskattelovens regler beskattes hele virksomhedens resultat med procenterne for indkomstskat.

Hvis virksomhedsordningen anvendes, er der mulighed for at spare overskud op til en foreløbig skat på 22 %. Når indkomsten hæves ud af virksomheden, beskattes hævningen med procenterne for indkomst-

skat, og den foreløbige skat modregnes. Ikke opsparet overskud beskattes med procenterne for indkomstskat.

Ved anvendelse af kapitalafkastordningen er der de samme muligheder som i virksomhedsordningen – dog skal et opsparet overskud bindes på en bankkonto (konjunkturudligning).

Beskatning af kapitalindkomst og kapitalgevinster i 2017

TYSKLAND

Der sondres i Tyskland mellem tre former for kapitalindtægter alt efter, om der er tale om private aktiver, virksomhedsaktiver eller likvidation/salg af virksomhed eller selskab.

Private aktiver

Private renter, udbytte, salg af aktier, finansielle kontrakter, passiv investering i virksomhed og andre kapitalindkomster beskattes som udgangspunkt med 25 % (26,375 % inkl. solidaritets-tillæg), men såfremt skatteprocenten er højere end personens indkomstskatteprocent, kan man anmode om, at indkomstskatteprocenten anvendes i stedet for.

Hvis der er tale om renter vedrørende udlån indenfor familien eller et aktionærlån (minimum 10 % ejerandel), beskattes renterne altid som almindelig indkomstskat.

Hvis der er tale om salg af aktier i et selskab, hvor personen har en ejerandel på 1 % eller mere, beskattes salget som salg af virksomhedsaktiver.

Salg af private aktiver er som udgangspunkt skattefrit, men hvis der sælges aktier, eller der opnås en fortjeneste på over 4.500 kr. ved salg af

- fast ejendom indenfor 10 år fra anskaffelsen (dog undtagelse for privat bolig) eller
- andre aktiver indenfor 1 år fra anskaffelsen (10 år, hvis aktivet har givet et positivt afkast minimum 1 år)

beskattes salget som kapitalindkomst.

Virksomhedsaktiver

Salg af virksomhedsaktiver beskattes som virksomhedsindkomst.

Der er mulighed for genanbringelse af hele fortjenesten ved salg af anlægsaktiver ved køb/nybygning af et tilsvarende aktiv i salgsåret eller det efterfølgende indkomstår. Det er krav om, at virksomheden har ejet aktivet i minimum 6 år, samt at det anskaffede aktiv indgår i et fast driftssted i Tyskland.

Hvis det faste driftssted, som det anskaffede aktiv indgår i, ikke ligger i Tyskland men er beliggende indenfor EU/EØS, kan beskatningen af salget ikke genbringes, men der kan anmodes om, at beskatningen gennemføres i afståelsesåret og de efterfølgende 4 år med 1/5 pr. år.

Hvis fortjenesten ikke genanbringes indenfor ovenstående frist, er der mulighed for at oprette en investeringsreserve, hvor det er muligt at genanbringe fortjenesten indenfor de første 4 år efter salgsåret (6 år, hvis nybyggeri er startet indenfor 4 år). Hvis fortjenesten ikke genanbringes helt eller delvist, beskattes indestående på investeringsreserven efter udløbet af fristen med et tillæg på 6 % pr. år.

Der skal kun medregnes 60 % af modtaget udbytte og opnåede fortjenester ved salg af aktier, der beskattes som virksomhedsindkomst.

Det er endvidere muligt at genanbringe op til 3.720.000 kr. af fortjenesten ved salg af aktier, der beskattes som virksomhedsindkomst. Fortjenesten kan genanbringes i tilsvarende aktier og afskrivningsberettigede aktiver anskaffet indenfor 2 år efter afståelsen samt bygninger anskaffet indenfor 4 år efter afståelsen.

Der kan dog ikke ske genanbringelse af den skattefrie avance (40 %) og ved genanbringelse af en aktieavance ved køb af nye aktier, bliver hele fortjenesten modregnet i de nye aktiers anskaffelsessum.

Hvis fortjenesten ikke genanbringes indenfor ovenstående frist, er der mulighed for at oprette en investeringsreserve, hvor det er muligt at genanbringe fortjenesten indenfor de første 4 år efter salgsåret. Hvis fortjenesten ikke genanbringes helt eller delvist, beskattes indestående på investeringsreserven (hele reserven genbeskattes, ikke kun 60 %) efter udløbet af fristen med et tillæg på 6 % pr. år.

Afståelse og likvidation

Hvis en person ejer samtlige aktier i et selskab, kan der opnås et nedslag i avancen på 67.400 kr., hvis samtlige aktier afstås. Afstås kun en del af aktierne, reduceres nedslaget forholdsmæssigt.

Hvis en person afstår noterede aktier, kan der ligeledes opnås et nedslag i avancen på 67.400 kr., hvis avancen ikke overstiger 268.500 kr. Overstiger avancen 268.500 kr. reduceres nedslaget med det overskydende beløb krone for krone.

Hvis en person opnår ekstraordinære indtægter, kan der efter anmodning opnås et nedslag i den beregnede skat. Ekstraordinære indtægter kan stamme fra f.eks. hel eller delvis salg af land- og skovbrug, visse former for virksomheder mv.

Hvis en person er fyldt 55 år, eller ikke længere er arbejdsdygtig, kan der opnås et nedslag i skatten ved ekstraordinære indkomst. Personen kan anmode om, at anvende en nedsat skatteprocent på 56 % af den gennemsnitlige skatteprocent, som ville skulle anvendes, hvis indkomsten var inkluderet i den normale indkomst. Nedsættelsen kan kun tildeles én gang i en persons liv og nedsættelsen er udelukkende gældende for en avance på op til 37.200.000 kr.

Arve-/gaveskat og succession

I Tyskland er der ligesom i Danmark forskellige former for arve- og gaveafgift/skat alt efter, hvem arven/gaven tilfalder, men hvor afgiften er fast i Danmark er den tilsvarende skat progressiv i Tyskland.

	Modtagere	Skatteprocent
1	Ægtefælle, børn, stedbørn, børnebørn, oldebørn og ved arv ligeledes forældre og bedsteforældre	7 – 30 %
2	Søskende, nevø, niece, stedforældre, svigerbørn, svigerforældre, fraskilte og ved gave ligeledes forældre og bedsteforældre	15 – 43 %
3	Andre inklusive legale arvinger	30 – 50 %

Den laveste procentsats i alle tre kategorier vedrører arv/gave op til 558.000 kr., mens den højeste sats i alle tre kategorier vedrører arv/gave over 193.440.000 kr.

Arvinger/gavemodtagere, som ikke er i kategori 1, kan ved erhvervelsen af en landbrugs- eller skovvirksomhed, under visse betingelser, få nedsat afgiften, så den svarer til, hvad en person i kategori 1 ville skulle betale.

Det er summen af alle arv og gaver modtaget (fra den samme person) i en ti årig periode for den enkelte person, der afgør, hvilken skatteprocent der skal anvendes.

Der er følgende bundfradrag ved arv og gave:

Modtagere	Bundfradrag
Ægtefælle og registreret partner	3.720.000 kr.
Børn og stedbørn	2.976.000 kr.
Børnebørn	1.488.000 kr.

Øvrige personer i kategori 1 i tabellen ovenfor	744.000 kr.
Personer i kategori 2 og 3 i tabellen ovenfor	149.000 kr.

I forbindelse med arv er der yderligere bundfradrag for ægtefælle, registreret partner samt børn (afhængig af alder).

Visse personlige genstande er fritaget for gave- og arveafgift.

Hvis enten yder eller modtager er fuldt skattepligtig til Tyskland, kan en virksomhed overdrages med fritagelse for bo- og gaveafgift. Hvis ingen af parterne er fuldt skattepligtige til Tyskland, kan der kun overdrages virksomhed, fast ejendom (herunder skov- og landbrug) mv., såfremt virksomheden mv. er beliggende i Tyskland.

For at kunne overdrage med fuld fritagelse for bo- og gaveafgift for virksomheden, skal modtager fortsætte virksomheden i 7 år, størrelsen af lønudgifterne sammenlagt de følgende 7 år må ikke være mindre end 700 % end den gennemsnitlige lønudgift, og der må som udgangspunkt ikke være tale om passiv virksomhed, herunder udlejning. Dog må op til 20 % af virksomhedens samlede aktiver være passive aktiver.

Hvis man ikke kan opfylde ovenstående, kan der ske fritagelse for bo- og gaveafgift for 85 % af virksomhedsaktiverne, såfremt modtager fortsætter virksomheden i 5 år uden salg af dele af virksomheden, og lønudgifterne sammenlagt i femårsperioden må ikke være mindre end 400 % af den gennemsnitlige løn, set over en 5-års periode før overdragelsen. Der må endvidere ikke være tale om passiv virksomhed, herunder udlejning. Dog må op til 10 % af virksomhedens samlede aktiver være passive.

Eksempel: Tyskland vs. Danmark

Der gives 250.000 kr. om året til hvert af sine børn.

Tyskland	Danmark
Over en 10-årig periode er bundfradraget for gaver til sine børn på 2.976.000 kr. I den 10-årige periode er der sammenlagt givet gaver for 2.500.000 kr., hvorfor der ikke pålægges nogen gaveafgift.	De første 62.900 kr. er afgiftsfritaget (2017-tal). Af de resterende 187.100 kr. betales 15 % i afgift, hvilket svarer til en årlig betaling på 28.065 kr. i gaveafgift.
Der kan gives op til 297.600 kr. om året, før der skal betales gaveafgift. Alternativt kan de 2.976.000 gives i kun 1 år eller fordeles over de 10 år.	Over en 10-årig periode er der samlet betalt 280.650 kr. i gaveafgift.
	Forskel på Tyskland og Danmark: 280.650 kr. i gaveafgift.

DANMARK

Der sondres i Danmark mellem, om kapitalindtægterne stammer fra private aktiver eller virksomhedsaktiver.

Private aktiver

Salg af private aktiver, herunder beboelse, er som udgangspunkt skattefrit. Der kan dog være beskatning af evt. kursgevinster, eller såfremt personen, der sælger, anses for at drive næring ved salget.

Renteindtægter og kursgevinster fra private aktiver samt skattepligtige ejendomsavancer, der ikke anses for erhvervsmæssige, er skattepligtige og beskattes som kapitalindkomst med en skatteprocent mellem 26 – 42 % + kirkeskat.

Salg af aktier samt udbytte modtaget fra aktier er skattepligtig som aktieindkomst, som er en særskilt beskatningsform, uanset ejerandel og typen af aktier, samt om det er private eller virksomhedsaktier. Aktieindkomst beskattes med 27 % op til 51.700 kr. (103.400 kr. for ægtefæller) og 42 % over beløbsgrænsen.

Virksomhedsaktiver

Salg af virksomhedsaktiver er skattepligtige.

Hvis virksomheden beskattes efter personskattelovens regler, medregnes afkast og avancer af virksomhedsaktiver som kapitalindkomst og beskattes dermed med en skatteprocent mellem 26 – 42 % + kirkeskat.

Hvis ejeren anvender virksomheds- eller kapitalafkastordningen, medregnes afkast og avancer af virksomhedsaktiver i virksomhedens resultat og beskattes efter reglerne for de to ordninger.

Hvis ejeren anvender virksomhedsordningen, kan en andel af virksomhedens overskud overføres til beskatning som kapitalindkomst (kapitalafkast). Beløbet beregnes som 1 %²⁴ af værdien af virksomhedens aktiver fratrukket passiver. Ved overførsel til kapitalindkomst bliver afkastet maksimalt beskattet med 42 %, mens det som virksomhedsindkomst kan beskattes op til 56 %.

Hvis ejeren af anvender virksomhedsordningen og f.eks. har skudt mere gæld end aktiver ind i ordningen, kan der beregnes en rentekorrektion på 4 %²⁵ af værdien af virksomhedens aktiver fratrukket passiver. Det beregnede beløb udgør den andel af virksomhedens renteudgifter, der skal flyttes fra virksomhedsindkomst til kapitalindkomst, hvorefter fradragsværdien for renterne kun er op til 42 % som kapitalindkomst, mens den er op til 56 % som virksomhedsindkomst.

Afståelse

Der er mulighed for at genanbringe hele fortjenesten ved salg af en erhvervsmæssig ejendom ved køb eller ny-/tilbygning af en erhvervsmæssig ejendom i salgsåret, året før eller året efter.

Ved afståelse af en virksomhed medregnes hele eller en forholdsmæssig andel af det opsparede overskud i virksomheds- og kapitalafkastordningen, alt efter om det er hele virksomheden eller en virksomhed ud af flere, der sælges.

Arv-/gaveafgift og succession

I Danmark er der en fast arve- og gaveafgift alt efter hvem arven/gaven tilfalder.

	Modtager	Afgiftsprocent
1	Ægtefælle	0 %
2	Børn, stedbørn, børnebørn mv., børn og stedbørns efterlevende ægtefælle, forældre, samlevende i 2 år, plejebørn med bopæl hos gavegiver i 5 år	15 %
3	Svigerbørn	15 %
4	Stedforældre og bedsteforældre	36,25 %
5	Andre ved gave/ved arv	Indkomstskattepligtig/36,25 %

Ved arv kan afdødes fraskilte ægtefælle også modtage arv til 15 % afgift.

Afgiften for forældre, børn, børnebørn og i visse situationer søskende og søskendes børn, kan, hvis visse betingelser er opfyldt, sættes ned til 13 % i 2017 og er faldende, indtil den når 5 % i 2020.

²⁴ Satsen for 2017 var ikke offentliggjort på det tidspunkt, hvor rapporten blev udarbejdet.

²⁵ Satsen for 2017 var ikke offentliggjort på det tidspunkt, hvor rapporten blev udarbejdet.

Der er følgende bundfradrag ved arv og gave:

	Modtager	Bundfradrag
Gaver	Ægtefælle – afgiftsfri	0 kr.
	Personer i kategori 2 i tabellen ovenfor	62.900 kr.
	Svigerbørn	22.000 kr.
	Stedforældre og bedsteforældre	62.900 kr.
	Andre – indkomstskattepligtig	0 kr.
Arv	Dødsbo	282.600 kr.

Både ved arv og gave kan der gives nedslag i fortjenesten i form af beregnede passivposter (størrelsen er afhængig af aktivet) eller på baggrund af den udskudte skat, inden der betales arve- eller gaveafgift. Der kan opnås månedlige mellempriodefradrag på 2.100 kr. og bofradrag på 5.600 kr. i et dødsbo. Dødsboer er skattefritaget, såfremt boets aktiver og nettoformue begge er under 2.776.800 kr. (dobbeltsgrænse ved længstlevende ægtefælle).

Såfremt modtager er fuldt skattepligtig til Danmark, kan en virksomhed overdrages med succession, uanset hvor den er beliggende. Hvis modtager ikke er fuldt skattepligtig til Danmark, skal virksomheden/ejendommen være beliggende i Danmark.

Der kan overdrages med succession til børn, børnebørn, søskende, søskendes børn og børnebørn, samlevende i to år, medarbejdere og den tidligere ejer af virksomheden ved tilbagesalg. Derudover er det en betingelse, at virksomheden hovedsageligt er aktiv.

Specielle regler ved opgørelse af den skattepligtige indkomst og virksomhedsindkomsten

TYSKLAND

Der er umiddelbart ikke øvrige specielle regler ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst og virksomhedsindkomsten, der kan være relevante for virksomheds- og selskabsejere i Tyskland.

DANMARK

Det er muligt for personer, der ønsker at starte virksomhed op eller lige er startet, at spare op på en etablerings- eller iværksætterkonto og få fradrag for opsparingen. Der skal spares minimum 5.000 kr. op pr. år, og der kan maksimalt spares 250.000 kr./60 % af nettoløn eller overskud af virksomhed op pr. år.

Når personen starter virksomhed og i den forbindelse anskaffer sig aktiver/aktier eller afholder driftsudgifter, kan opsparingen anvendes til anskaffelsen og modregnes i anskaffelsessummen for aktiverne/aktierne eller i de afholdte driftsudgifter.

Hvis opsparingen ikke anvendes indenfor en given periode, bliver den efterbeskattet inklusive et tillæg på 3 % pr. år fra opsparingsåret til efterbeskatningsåret.

Anvendelse af skattemæssige underskud og tab

TYSKLAND

Underskud i indkomsten kan uden begrænsninger modregnes i overskud i samme indkomstår.

Underskud kan herefter vælges modregnet i det foregående års overskud (carry back) eller fremføres til modregning i overskud i kommende indkomstår, men er begrænset til 7.440.000 kr. (dobbelts for ægtefæller) pr. år.

Fremført underskud, der overstiger 7.440.000 kr. (14.880.000 kr. for ægtefæller), kan kun anvendes til modregning i op til 60 % af den overskydende indkomst.

Fremførsel af underskud modregnes i overskudsårets opgjorte indkomst, inden der er taget fradrag for specielle og ekstraordinære udgifter (pensionsindbetaling, forsikring, donationer mv.), hvorfor fradrag for disse indbetalinger kan fortabes.

Tab vedrørende private aktiver/transaktioner kan kun modregnes i fortjenester på tilsvarende private aktiver/transaktioner.

Tab vedrørende aktier og finansielle kontrakter kan kun modregnes i fortjenester på tilsvarende aktier henholdsvis finansielle kontrakter.

DANMARK

Underskud i indkomsten kan fremføres ubegrænset til modregning i kommende indkomstårs overskud, men der er ikke mulighed for carry back.

Underskud ved passiv investering i interessentskab, kommanditselskab og partnerselskab kan kun modregnes i kommende års overskud i samme virksomhed uanset antallet af deltagere.

Underskud ved passiv investering i kommanditselskab og partnerselskab er endvidere begrænset af en såkaldt fradragskonto, som svarer til det, der er indskudt i virksomheden, samt det den enkelte ejer har optaget særskilt hæftelse for.

Tab vedrørende private finansielle kontrakter kan kun modregnes i fortjenester i tilsvarende finansielle kontrakter.

Tab vedrørende salg af fast ejendom kan kun modregnes i fortjenester vedrørende salg af fast ejendom. Tab på noterede aktier kan kun modregnes i fortjenester og udbytter på noterede aktier. Tab på unoterede aktier kan modregnes i aktieindkomsten (både noterede og unoterede aktier). Et overskydende tab (negativ aktieindkomst) omregnes til skatteværdi (27/42 %) og modregnes i årets øvrige skatter.

Specielle skov- og landbrugsregler

TYSKLAND

Virksomhed indenfor bl.a. skov- og landbrug anvender som udgangspunkt nettoværdi sammenligningsmetoden, men kan vælge nettoindkomst metoden, såfremt overskuddet for virksomheden ikke overstiger 446.400 kr., eller omsætningen ikke overstiger 4.464.000 kr.

Skov- og landbrug kan, hvis visse betingelser er opfyldt, overdrages uden bo- og gaveafgift.

Hvis en person opnår ekstraordinære indtægter i forbindelse med f.eks. salg af land- eller skovbrug, kan der efter anmodning opnås et nedslag i den beregnede skat.

Danmark

Ved salg af en skov- eller landbrugsejendom kan anskaffelsessummen indekseres i forhold til ejertiden, hvilket kan føre til kraftigt forøgede anskaffelsessummer, hvis ejendommen har været ejet i en årrække. Der er særskilte regler for værdiansættelse af besætning og beholdninger i forhold til et almindeligt varelager.

Der er fastsat forhøjede afskrivninger på flere af landbrugets driftsbygninger.

Der er endvidere regler om lav vurdering af landbrugsjord, således ejendomsskatten på jorden er lav.

Skat på fast ejendom

TYSKLAND

Tyskland har en variabel ejendomsskat afhængig af, i hvilken region ejendommen er beliggende. Den gennemsnitlige skatteprocent er 1,9 %. Beregningsgrundlaget er en særskilt skattemæssig vurdering. Den beregnede ejendomsskat kan modregnes i den beregnede virksomhedsskat, såfremt ejendommen anvendes erhvervsmæssigt.

DANMARK

Danmark har en variabel ejendomsskat afhængig af, i hvilken kommune ejendommen er beliggende. Skatteprocenten ligger mellem 1,6 % og 3,4 %. Beregningsgrundlaget er en særskilt skattemæssig vurdering, hvor jord og bygninger er vurderet hver for sig. Landbrugsjord vurderes lavt, således ejendomsskatten holdes bevidst lav på denne type jord. Den beregnede ejendomsskat kan modregnes i den beregnede virksomhedsskat, såfremt ejendommen anvendes erhvervsmæssigt.

I Danmark betales ejendomsværdiskat af personens private bolig og evt. sommerhus. Skatteprocenten er 1 % af ovenstående skattemæssige vurdering, men der er mulighed for at opnå nedslag i procenten, hvis man har ejet huset længe eller er pensionist.

Ejendomsværdiskatten er ikke fradragsberettiget.

Relevante momsmæssige forhold

TYSKLAND

En juridisk eller fysisk person, som driver økonomisk virksomhed, er registreringspligtig for moms, når virksomheden har en momspligtig omsætning. Der findes således ingen mindstegrænse for momsregistrering.

Momssatsen er 19 %. Der er en nedsat momssats på 7 % på fødevarer, bøger, aviser, personbefordring samt på varer, der betegnes som landbrugsprodukter²⁶.

En række varer og ydelser er fritaget for moms - eksempelvis uddannelse / undervisning, ydelser indenfor sundhedssektoren, finansielle ydelser, forsikringer, fast ejendom m.v.

Momsregistrerede virksomheder kan afhængig af omsætningens størrelse have en afregningsperiode som er månedsvis, kvartalsvis eller halvårlig. Endvidere skal der foretages årlig opgørelse.

Momsregistrerede virksomheder har som udgangspunkt ret til momsfradrag for udgifter, som vedrører den momspligtige virksomhed.

Tyskland anvender fællesstandardsatsordningen for landbrugere, hvilket er en forenklet momsordning, som kan vælges af den enkelte virksomhed, hvorefter der opkræves en standardgodtgørelse ved salg af varer. Virksomhederne skal, såfremt de anvender ordningen, ikke føre momsregnskab, idet de ikke får momsfradrag for nogle af deres udgifter. Standardgodtgørelsen skal så kompensere for det manglende momsfradrag.

DANMARK

En person, som driver økonomisk virksomhed og er etableret i Danmark, er registreringspligtig for moms, såfremt den momspligtige omsætning i år 2017 overskrider 50.000 kr.

Momssatsen er 25 %. Der findes ingen nedsatte momssatser, men udelukkende en generel sats.

²⁶ EU Momsmanual 2017, ISBN: 978-619-3908-0, Tyskland

En række varer og ydelser er fritaget for moms – eksempelvis sundhedsydelser, social forsyning og bi-stand, uddannelse / undervisning, visse finansielle ydelser, postydelser, personbefordring, levering af fast ejendom (undtaget herfra er byggegrunde og nye bygninger), forsikringsvirksomhed, kulturelle akti- viteter, kunstneriske ydelser, visse ydelser i tilknytning til sport samt lotteri og spil om penge mv.

Momsregistrerede virksomheder har som udgangspunkt ret til momsfradrag for udgifter, som vedrører den momspligtige virksomhed.

Momsregistrerede virksomheder kan afhængig af omsætningens størrelse have en afregningsperiode som er månedsvis, kvartalsvis eller halvårlig. Endvidere kan der ske lejlighedsvis registrering. Danmark har valgt ikke at implementere fællesstandardsatsordningen.

Kapitalselskaber

SKATTESYSTEM

I Tyskland beskattes selskaber ligesom i Danmark af deres egen indkomst, hvorefter aktionæren beskattes af udbytte, når det udbetales, uden der er fradragsret for udlodningen i selskabet. Skatteprocenten er en fast sats tillagt et solidaritets-tillæg på 5,5 % af skatteprocenten for selskabsskat.

Selskaber beskattes af deres globalindkomst (indkomst fra hele verden).

Der er mulighed for at anmode om bindende svar om en fremtidig disposition hos de tyske skattemyn- digheder.

Alle indkomster og grænser er omregnet fra euro til kroner til kurs 7,44 og derefter afrundet.

SKATTEPROCENTER FOR SELSKABSSKAT FOR 2017

Tyskland

Indkomst	Skatteprocent
Uanset indkomstens størrelse	15 % + solidaritetstillæg

Der er mulighed for sambeskatning af flere selskaber.

Eksempel – indkomst 10 mio. kr.

Tyskland	Danmark
Selskabsskat (inkl. solidaritetstillæg): 1.582.500 kr.	Selskabsskat: 2.200.000 kr.

Danmark

I Danmark beskattes selskaber umiddelbart efter territorialindkomstprincippet (indtægter fra Danmark), men der medregnes enkelte indtægter fra udlandet, som f.eks. udbytte mv.

Indkomst	Skatteprocent
Uanset indkomstens størrelse	22 %

Der er mulighed for sambeskatning af flere selskaber.

Der er mulighed for at anmode om bindende svar om en fremtidig disposition hos de danske skattemyn- digheder.

Beskatning af virksomhedsindkomst i 2017

TYSKLAND

Ud over selskabsskatten betaler et tysk selskab også skat af virksomhedsindkomsten.

Selskabsindkomsten og virksomhedsindkomsten er på mange områder ens, men der er indkomster og fradrag i den ene form for indkomst, som ikke skal medregnes/kan fradrages i den anden indkomst og omvendt.

F.eks. kan 25 % af et selskabs renteudgifter og finansieringsomkostninger, der overstiger 744.000 kr., ikke fradrages i virksomhedsindkomsten. Endvidere skal alle udbytter, et selskab modtager, medregnes i virksomhedsindkomsten, hvis ejerandelen i det udbyttegivende selskab er under 15 %.

Virksomhedsskatten består både af en statsskat og en kommunal skat.

Skattetype – uanset indkomstens størrelse	Skatteprocent
Statsskat	3,5 %
Kommuneskat – forskellig fra kommune til kommune	Statsskattesatsen x en multiplum mellem 200 – 490 %

DANMARK

I Danmark har vi ikke en særskilt virksomhedsskat, der betaler selskaberne kun selskabsskat.

Sambeskatning

TYSKLAND

Der er mulighed for at sambeskatte to eller flere selskaber, hvis moderselskabet har bestemmende indflydelse (direkte eller indirekte) over datterselskaberne via flertallet af stemmerettighederne.

Sambeskatning skal ske fra indkomstårets start, så der kan ikke startes sambeskatning med f.eks. et tilkøbt selskab midt i indkomståret. Sambeskatningen skal vare minimum 5 år.

Ved sambeskatning beskattes indkomsten for samtlige selskaber i sambeskatningen hos moderselskabet.

Der er mulighed for overførsel og fremførsel af underskud mellem de sambeskattede selskaber, som er opståede, mens selskaberne var sambeskattede. Underskud i et selskab opstået, inden det indgik i sambeskatningen, kan kun fremføres og anvendes af selskabet selv.

Underskud i en sambeskatning begrænses på samme måde som underskud for individuelle selskaber og med samme grænser for hele sambeskatningen.

Udbetalt udbytte mellem de sambeskattede selskaber er umiddelbart skattefrit, såfremt det modtagende selskab ejer minimum 10 % af kapitalen (ved indkomstårets begyndelse) i det udbyttegivende selskab. 5 % af udbyttet medregnes dog i det udbytte modtagende selskabs indkomst.

DANMARK

Der er mulighed for at sambeskatte to eller flere selskaber, hvis moderselskabet har bestemmende indflydelse (direkte eller indirekte) over datterselskaberne via flertallet af stemmerettighederne.

Sambeskatning etableres, når den bestemmende indflydelse er reel, så en sambeskatning kan godt starte midt i indkomståret, hvis der f.eks. er købt eller stiftet et selskab midt i året.

Ved sambeskatning beskattes indkomsten for samtlige selskaber i sambeskatningen hos moderselskabet.

Der er mulighed for overførsel og fremførsel af underskud mellem de sambeskattede selskaber, som er opståede, mens selskaberne var sambeskattede. Underskud i et selskab opstået, inden det indgik i sambeskatningen, kan kun fremføres og anvendes af selskabet selv.

Udbetalt udbytte og tilskud mellem de sambeskattede selskaber er skattefrit.

Underskud i en sambeskatning begrænses på samme måde som underskud for individuelle selskaber og med samme grænser for hele sambeskatningen.

Beskatning af kapitalindkomst og kapitalgevinster i 2017

TYSKLAND

Kapitalindtægter er som udgangspunkt skattepligtige.

Der er, hvis visse betingelser er opfyldt, mulighed for genanbringelse af fortjeneste ved salg af fast ejendom, såfremt fortjenesten genanbringes i anden fast ejendom i det samme eller efterfølgende år.

Det er bl.a. et krav, at virksomheden har ejet den faste ejendom i minimum 6 år, samt at det anskaffede aktiv indgår i et fast driftssted i Tyskland.

Hvis det faste driftssted, som det anskaffede aktiv indgår i, ikke ligger i Tyskland, men er beliggende indenfor EU/EØS, kan beskatningen af salget ikke genanbringes, men der kan anmodes om, at beskatningen gennemføres i afståelsesåret og de efterfølgende 4 år med 1/5 pr. år.

Hvis fortjenesten ikke genanbringes indenfor ovenstående frist, er der mulighed for at oprette en investeringsreserve, hvor det er muligt at genanbringe fortjenesten indenfor de første 4 år efter salgsåret (6 år, hvis nybyggeri er startet indenfor 4 år). Hvis fortjenesten ikke genanbringes helt eller delvist, beskattes indestående på investeringsreserven efter udløbet af fristen med et tillæg på 6 % pr. år.

Salg af aktier er umiddelbart skattefritaget. 5 % af fortjenesten medregnes dog i det sælgende selskabs indkomst.

DANMARK

Kapitalindtægter er som udgangspunkt skattepligtige.

Der er mulighed for at genanbringe hele fortjenesten ved salg af en erhvervsmæssig ejendom ved køb eller ny-/tilbygning af en erhvervsmæssig ejendom i salgsåret, året før eller året efter.

Salg af unoterede aktier er altid skattefrit, og udbytte på samme aktier er skattefrit, hvis det modtagende selskab har bestemmende indflydelse eller ejer minimum 10 % af kapitalen i det udbyttegivende selskab. Ellers medregnes 70 % af udbyttet.

Salg af noterede aktier og modtaget udbytte fra samme type aktier er skattepligtige, hvis det modtagende selskab ikke har bestemmende indflydelse eller ejer minimum 10 % af kapitalen i det udbyttegivende selskab.

Specielle regler ved opgørelse af selskabsindkomsten

TYSKLAND

Tyskland har regler om CFC-beskatning (Controlled foreign company) af personer og selskaber, der ejer andele i og modtager udbytte og andre udbetalinger fra et selskab i et lavt beskattet land.

Afskrivninger

Det er obligatorisk at afskrive på afskrivningsberettigede aktiver, så det er ikke muligt at undlade at afskrive i år med f.eks. underskud.

Der afskrives efter den lineære metode, hvor der afskrives lige meget hvert år i aktivets levetid. Der er fastsat regler for forskellige former for aktivers levetid.

Rentefradragsbegrænsning

Tyskland har udskiftet de tidligere regler om tynd kapitalisering med en generel rentefradragsbegrænsning. Ifølge den generelle rentefradragsbegrænsning er fradraget for nettofinansieringsudgifterne begrænset til 30 % af den skattepligtige indtjening før renter, af- og nedskrivninger.

Fradragsbegrænsningen gælder dog ikke, hvis nettofinansieringsudgifterne er mindre end 22.320.000 kr.

Fradragsbegrænsningen gælder heller ikke under visse betingelser, hvis selskabet ikke er medlem af en koncern eller har finansieringsudgifter til personer, som ejes af den reelle ejer eller dennes nærtstående. Nettofinansieringsudgifter, der beskæres, kan fremføres uendeligt og indgår i beregningen for de kommende år.

DANMARK

Danmark har også regler om CFC-beskatning (Controlled foreign company) af personer og selskaber, der ejer andele i og modtager udbytte og andre udbetalinger fra et selskab i et lavt beskattet land.

Afskrivninger mv.

Selskaber kan som udgangspunkt ikke afskrive på udlejningsaktiver i anskaffelsesåret, men kan afskrive 50 % af udgiften i året efter og derefter 25 % af saldoen for udlejningsaktiver årligt.

Derudover er der begrænsninger i afskrivningsmulighederne på goodwill købt fra interesseforbundne parter samt ombygning af lejede lokaler, hvor lokalerne er lejet af interesseforbundne parter.

Danmark har endvidere en række af værnsregler rettet mod udenlandske forhold.

Rentefradragsbegrænsning

Danmark har tre forskellige regelsæt, der begrænser selskabers mulighed for at fratrække renteudgifter mv.

Reglerne om tynd kapitalisering omhandler, når et selskab har kontrolleret gæld til et andet selskab, og selskabets forhold mellem gæld og egenkapital overstiger forholdet 4:1, samt den kontrollerede gæld overstiger 10.000.000 kr.

Er det tilfældet, fradragsbegrænses den del af renteudgifterne, der vedrører den del af den kontrollerede gæld, der skulle omkvalificeres til egenkapital for at opnå forholdet 4:1.

Danmark har endvidere en regel om renteloft, der betyder, at selskaber maksimalt kan opnå fradrag for nettofinansieringsudgifter svarende til 3,2 % af selskabets skattemæssige aktiver. Dog kan selskabet altid få fradrag for 21.300.000 kr.

Danmark har også en begrænsningsregel, der minder meget om Tysklands, der betyder, at selskabets skattepligtige indkomst før nettofinansieringsudgifter maksimalt kan nedsættes med 80 % som følge af finansieringsudgifterne. Dog kan selskabet altid få fradrag for 21.300.000 kr.

Anvendelse af skattemæssige underskud og tab

TYSKLAND

Underskud i indkomsten kan uden begrænsninger modregnes i overskud i samme indkomstår. Op til 7.440.000 kr. af årets underskud kan desuden anvendes til modregning i det foregående års overskud (carry back).

Underskud kan efter anmodning fremføres til modregning i overskud i kommende indkomstår, men er begrænset til 7.440.000 kr. pr. år. Der kan dog fremføres yderligere underskud til modregning i op til 60 % af den overskydende indkomst. Dette gør, at 40 % af et selskabs indkomst, som overstiger 7.440.000 kr., vil skulle beskattes, til trods for at der er yderligere underskud fra tidligere år.

Underskud kan ikke fremføres, såfremt mere end 50 % af kapitalandelene eller stemmerettighederne i et selskab er overdraget indenfor de seneste 5 år. Dette er dog ikke gældende, hvis overdragelsen sker til et sambeskattet selskab. Der kan efter anmodning dispenseres fra underskudsbegrænsningen, hvis virksomheden i det selskab der sælges fortsætter uændret i 3 år efter salget.

Under visse omstændigheder risikeres også at miste fremført underskud, hvis mere end 25 % af kapitalandelene over 5 år skifter ejer.

Fremført underskud kan også fortabes i tilfælde af fusioner, spaltninger og andre omstruktureringer. Der er begrænsninger for at tage fradrag for tab ved deltagelse i visse partnerskaber samt ved likvidation og kapitalnedsættelser.

DANMARK

Underskud kan efter anmodning fremføres til modregning i overskud i kommende indkomstår, men er begrænset til 8.025.000 kr. pr. år. Der kan dog fremføres yderligere underskud til modregning i op til 60 % af den overskydende indkomst.

Såfremt mere end 50 % af kapitalen eller stemmerettighederne i et selskab ved udløbet af et indkomstår ejes af andre, end det år hvor underskuddet opstod, kan underskuddet fremadrettet kun anvendes til modregning i aktiv virksomhed i selskabet. Er selskabet uden aktivitet, falder underskuddet bort. Begrænsningen træder ikke i kraft, hvis det direkte eller indirekte er den samme øverste ejer/ejerkreds, der ejer selskabet efter overdragelsen.

Tab vedrørende salg af fast ejendom kan kun modregnes i fortjenester vedrørende salg af fast ejendom. Tab på noterede aktier med en ejerandel på under 10 % af kapitalen modregnes i selskabsindkomsten.

Specielle skov- og landbrugsregler

TYSKLAND

Der er umiddelbart ikke specielle regler for skov- og landbrugsejendomme.

DANMARK

Ved salg af en skov- eller landbrugsejendom kan anskaffelsessummen indekseres i forhold til ejertiden, hvilket kan føre til kraftigt forøgede anskaffelsessummer, hvis ejendommen har været ejet i en årrække. Der er særskilte regler for værdiansættelse af besætning og beholdninger i forhold til et almindeligt varelager.

Der er fastsat forhøjede afskrivninger på flere af landbrugets driftsbygninger.

Der er endvidere regler om lav vurdering af landbrugsjord, således ejendomsskatten på jorden er lav.

Skat på fast ejendom

TYSKLAND

Tyskland har en variabel ejendomsskat afhængig af, i hvilken region ejendommen er beliggende. Den gennemsnitlige skatteprocent er 1,9 %. Beregningsgrundlaget er en særskilt skattemæssig vurdering. Den beregnede ejendomsskat kan modregnes i den beregnede virksomhedsskat, såfremt ejendommen anvendes erhvervsmæssigt.

DANMARK

Danmark har en variabel ejendomsskat afhængig af, i hvilken kommune ejendommen er beliggende. Skatteprocenten ligger mellem 1,6 % og 3,4 %. Beregningsgrundlaget er en særskilt skattemæssig vurdering, hvor jord og bygninger er vurderet hver for sig.

Landbrugsjord vurderes lavt, således ejendomsskatten holdes bevidst lav på denne type jord.

Den beregnede ejendomsskat kan modregnes i den beregnede selskabsskat.

Relevante momsmæssige forhold

TYSKLAND

En juridisk eller fysisk person, som driver økonomisk virksomhed, er registreringspligtig for moms, når virksomheden har en momspligtig omsætning. Der findes således ingen mindstegrænse for momsregistrering.

Momssatsen er 19 %. Der er en nedsat momssats på 7 % på fødevarer, bøger, aviser, personbefordring samt på varer, der betegnes som landbrugsprodukter²⁷.

En række varer og ydelser er fritaget for moms – eksempelvis uddannelse / undervisning, ydelser indenfor sundhedssektoren, finansielle ydelser, forsikringer, fast ejendom m.v.

Momsregistrerede virksomheder kan afhængig af omsætningens størrelse have en afregningsperiode som er månedsvis, kvartalsvis eller halvårlig. Endvidere skal der foretages årlig opgørelse.

Momsregistrerede virksomheder har som udgangspunkt ret til momsfradrag for udgifter, som vedrører den momspligtige virksomhed.

Tyskland anvender fællesstandardsatsordningen for landbrugere, hvilket er en forenklet momsordning, som kan vælges af den enkelte virksomhed, hvorefter der opkræves en standardgodtgørelse ved salg af varer på 10,7 %. Virksomhederne skal, såfremt de anvender ordningen, ikke føre momsregnskab, idet de ikke får momsfradrag for nogle af deres udgifter. Standardgodtgørelsen skal så kompensere for det manglende momsfradrag.

DANMARK

En person, som driver økonomisk virksomhed og er etableret i Danmark, er registreringspligtig for moms, såfremt den momspligtige omsætning i år 2017 overskrider 50.000 kr.

Momssatsen er 25 %. Der findes ingen nedsatte momssatser, men udelukkende en generel sats.

En række varer og ydelser er fritaget for moms – eksempelvis sundhedsydelser, social forsyning og bistand, uddannelse / undervisning, visse finansielle ydelser, postydelser, personbefordring, levering af fast ejendom (undtaget herfra er byggegrunde og nye bygninger), forsikringsvirksomhed, kulturelle aktiviteter, kunstneriske ydelser, visse ydelser i tilknytning til sport samt lotteri og spil om penge mv.

Momsregistrerede virksomheder har som udgangspunkt ret til momsfradrag for udgifter, som vedrører den momspligtige virksomhed.

Momsregistrerede virksomheder kan afhængig af omsætningens størrelse have en afregningsperiode som er månedsvis, kvartalsvis eller halvårlig. Endvidere kan der ske lejlighedsvis registrering.

Danmark har valgt ikke at implementere fællesstandardsatsordningen.

²⁷ EU Momsmanual 2017, ISBN: 978-619-3908-0, Tyskland

Litteratur for yderlig information omkring konkurrenceevnen i slagtesvineproduktion

Cross Country Analysis of Farm Economic Performance (2013)

Af Shingo Kimura og Christine Le Thi. Publiiseret I OECD Food, Agriculture and Fisheries Paper No. 60.

Direktiverne er dyre i Danmark – undergødskningskrav og pesticideafgifter er dyrest (2015)

Af Landbrug & Fødevarer – Økonomisk analyse

Vækst- og nabotjek af miljøregulering og kontrol af primærjordbruget (2015)

Af Naturerhvervsstyrelsen, miljøstyrelsen og naturstyrelsen udarbejdet af COWI

Nabotjek-rapport fra COWI

Af SEGES, Carl Åge Pedersen på landbrugsinfo.dk

Benchmarking af miljørelaterede regler på markområdet fra og med 2015

Af SEGES, Carl Åge Pedersen på landbrugsinfo.dk

Production costs and margins of pigfattening farms -2008 report- (2009)

Af European commission, Directorate-general for agriculture and rural development, Directorate L. Economics analysis, perspectives and evaluations, L.3. Microeconomic analysis of EU agricultural holdings

Dansk Svineproduktions konkurrenceevne 2014 (2015)

Af VSP, SEGES

Svineproduktion i et europæisk perspektiv, Danmark, Sverige, England, Tyskland, Holland, Belgien og Polen (2014)

Af landbrug & Fødevarer

Nabotjek 2014, Konkurrenceevne (2014)

Af Landbrug & Fødevarer

Flere grise på danske hænder, et bidrag til velfærd i hele landet (2016)

Af Svinesektorens vækstpanel

Svinesektorens vækstpanel, Del 1: Slagtesvineproduktion i krise (2016)

Af: Svinesektorens vækstpanel

Svinesektorens vækstpanel, Del 2: Potentialer i dansk slagtesvineproduktion (2016)

Af: Svinesektorens vækstpanel

Regional networking as a competitive advantage? Emperical results from German pig production (2009)

Af Mark Deimel et al. fra Department of Agricultural Economics and Rural Development, University of Goettingen, Germany

Statistik 2014, svinekød, juli 2015

Af Landbrug & Fødevarer

AKIS and advisory services in Germany, Report for the AKIS inventory (WP3) of the PRO AKIS project, Marts 2014

Af: Andrea Knierim et al. for Zalf.Leibniz-Zentrum für Agrarlandschaftsforschung (ZALF) e.V.

Agriculture, forestry and fishery statistics 2015 edition
Af Eurostat statistical books

Die wirtschaftliche Lage der landwirtschaftlichen Betriebe, Buchführungsergebnisse der Testbetriebe,
Wirtschaftsjahr 2013/2014

Af Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft

A competitiveness index for national pork chains in Europe For the years 2010, 2011 and 2012 (2014)
Af Boris Duflot et al. I Les Cahiers de L'IFIP Revue R&D de la filière porcine française, Vol 1 – N 1 –
2014

Rammevilkårsanalyse 2013 – Slideshow
Af: Flemming Nør-Pedersen og Thomas Søby

Pro et contra om tyske rammevilkår (2012), Økonomisk analyse
Af Landbrug & Fødevarer

Konkurrenceevne for erhvervet 2012
Af Landbrug & Fødevarer

Svinesektorens konkurrenceevne, 2011
Af Landbrug & Fødevarer

Landbrugsbarometer 2014
Af Kim Martin Hjorth Lind og Henrik Zobbe for Københavns Universitet (IFRO)

Dansk landbrug og fødevarerindustri konkurrenceevne og rammevilkår (2012)
Af Kim Martin Hjorth Lind og Henrik Zobbe for Københavns Universitet (IFRO)

Dansk svineproduktion og slagteriindustri – er der tegn på vækst? (2014)
Af Jens Hansen og Henrik Zobbe for Københavns Universitet (IFRO)

Rammevilkårsanalyse af dansk landbrug og fødevarerindustri - baseret på international benchmarking
(2011)
Af Fødevareøkonomisk Institut

Opdatering af plante-, kvæg, og svinebrugenes nettoindtjening i 2014
Af Jens Hansen for IFRO

Chances and risk for German pig production (2012)
Af Hans-Wilhelm Windhorst for pigprocess.net

Die Niedersächsische Landwirtschaft in Zahlen 2014
Af Niedersächsisches Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz

Durchschnittsergebnisse Aus Dem Wirtschaftsjahr 2014/2015
Af Landwirtschaftskammer Niedersachsen

Prospect and challenges for the development of pig production in Poland (2016)
Af: Michał Thlon, Cracow University of Economics et al.